

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ ЗВО "ВІДКРИТИЙ
МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ "УКРАЇНА"
ДУБЕНСЬКА ФІЛІЯ**

**БІБЛІОПСИХОЛОГІЯ, БІБЛІОПЕДАГОГІКА,
БІБЛІОГРАФІСТИКА, БІБЛІОТЕРАПІЯ В ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

**Збірник тез доповідей
III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції**

27 жовтня 2023 року

м. Мукачєво

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ ЗВО «ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА» ДУБЕНСЬКА ФІЛІЯ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**БІБЛІОПСИХОЛОГІЯ, БІБЛІОПЕДАГОГІКА,
БІБЛІОГРАФІСТИКА, БІБЛІОТЕРАПІЯ В ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

**Збірник тез доповідей
III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції**

27 жовтня 2023 року

**Мукачєво
2023**

III ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

**«Бібліопсихологія, бібліопедагогіка, бібліографістика,
бібліотерапія в освіті: теорія і практика», 27 жовтня 2023 р.**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Щербан Т. Д. – доктор психологічних наук, професор кафедри психології, ректорка Мукачівського державного університету (голова оргкомітету)

Моргун А. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій, деканеса гуманітарного факультету Мукачівського державного університету

Прокопович Л. С. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Мукачівського державного університету

Попович Н. Ф. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Мукачівського державного університету

Веремчук О. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Мукачівського державного університету

Мовчан К. М. – старша викладачка кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій, директорка наукової бібліотеки Мукачівського державного університету

Постельжук О. М. – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, завідувачка кафедри інформаційних та комп'ютерних технологій Відокремленого структурного підрозділу ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія

УДК 159.9:028.02:37:02:929:37:021(043.2)

*Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(Протокол № 9 від 23 листопада 2023 р.)*

Редакційна колегія:

Щербан Т. Д. – доктор психологічних наук, професор кафедри психології, ректорка Мукачівського державного університету (**голова**);

Моргун А. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій, деканеса гуманітарного факультету Мукачівського державного університету;

Прокопович Л. С. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Мукачівського державного університету;

Веремчук О. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Мукачівського державного університету;

Мовчан К. М. – старша викладачка кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій, директорка наукової бібліотеки Мукачівського державного університету;

Постельжук О. М. – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, завідувачка кафедри інформаційних та комп'ютерних технологій Відокремленого структурного підрозділу ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія.

Тези доповідей представлені в авторській редакції.

Відповідальність за якість публікацій, достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори.

Б59

Бібліопсихологія, бібліопедагогіка, бібліографістика, бібліотерапія в освіті: теорія і практика : збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Мукачєво, 27 жовтня 2023 р. – Мукачєво : Мукачівський державний університет, 2023. – 122 с.

Збірник містить тези доповідей III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Бібліопсихологія, бібліопедагогіка, бібліографістика, бібліотерапія в освіті: теорія і практика», які висвітлюють сучасні тенденції та стратегії розвитку бібліопсихології, бібліопедагогіки, бібліотерапії, бібліографістики в освіті; проблеми та перспективи застосування бібліопсихології, бібліопедагогіки, бібліотерапії, бібліографістики в бібліотечній справі, педагогіці, психології та освіті.

Видання призначене для науковців, викладачів, здобувачів освіти, бібліотекарів, педагогів, психологів та інших практичних фахівців.

ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ В ПРОЦЕСІ БІБЛІОТЕЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Міжособистісним стосункам належить значне місце у різних сферах нашого життя. Саме завдяки їм ми можемо вдало здійснювати професійну діяльність, долаючи труднощі у взаєморозумінні, що можуть виникнути між колегами, підлеглим і керівником, а головне, між бібліотечним працівником і читачем. Уміле додання таких ситуацій свідчить про високий професійний рівень спеціалістів, які працюють у закладах культури [1].

Конфлікти супроводжують життя практично кожної людини. Вони неминучі там, де є життя і люди, тому потрібно знати, як запобігати їхній деструктивності, негативним проявам і руйнівним наслідкам, як поводитися в конфліктних ситуаціях, як вирішувати та завершувати конфлікт.

Слід розуміти, що виникнення і протікання конфліктів в бібліотеці залежить як від соціально-психологічних характеристик колективу, так і психологічних особливостей кожного із його членів. Будь-який конфлікт починається з конфліктної ситуації, до складу якої входять учасники конфлікту і об'єкт конфлікту – об'єктивна причина, через яку опоненти вступають у «боротьбу». Початком конфлікту є інцидент («іскра», «поштовх») – дія, спрямована на виникнення конфлікту. Конфліктна ситуація та інцидент певною мірою незалежні: конфліктна ситуація може виникнути в наслідок дії об'єктивних обставин, а інцидент – випадково; конфліктну ситуацію можуть провокувати, нагнітати спеціально, заради досягнення певних цілей, а інцидент не потребує цілеспрямованої підготовки, передумовою його є психологічна несумісність. Предметом конфлікту є та внутрішня причина (наприклад, особиста неприязнь співробітників один до одного), яка мотивує кожного опонента, що вступає в конфлікт.

У найбільш загальному значенні поняття «конфлікт» у перекладі з латинської означає «зіткнення». Якщо конкретизувати це значення, то конфлікт — зіткнення протилежно спрямованих, несумісних одна з одною тенденцій у свідомості окремого індивіда, у міжособистісних стосунках індивідів чи груп людей, яке супроводжується негативними емоційними переживаннями.

Джерелом конфліктів являються протиріччя. Учасників конфлікту називають опонентами (від лат. «opponens» – «той, що заперечує»), суперниками, противниками. Як правило, ними є окремі особи, які обстоюють власні інтереси, інтереси групи чи організації. Опоненти мають різну «вагу», «силу», тобто належать до різних рангів у конфлікті, що визначає їх шанси на перемогу [2].

В бібліотеці опонентів умовно можна розділити на 3 групи:

- бібліотекар – бібліотекар (в тому числі керівник – підлеглий);
- читач – бібліотекар;

— читач – читач.

Конфлікти не слід розглядати як щось негативне, екстремальне. Це нормальне явище, властиве діяльності трудового колективу. Будь-яка організація, в тому числі і бібліотека, проходить в своєму розвитку через серію внутрішніх конфліктів. Нерідко саме конфлікти допомагають розв'язати нагальні проблеми, зумовлюють зростання самосвідомості його учасників, об'єднують однодумців, спрацьовують як запобіжний клапан для безпечного і навіть конструктивного виходу емоцій.

Класифікація конфліктів в організації виокремлює такі їх види:

- за джерелами і причинами;
- за складом конфліктуючих сторін;
- за масштабом і тривалістю перебігу;
- за функціональною важливістю;
- за комунікативною спрямованістю.

Причини, що впливають на виникнення конфліктів в організації (в т. ч. бібліотеках) можна умовно розділити, враховуючи їхню природу, на:

— причини, пов'язані з недосконалим виробництвом та неправильним керівництвом;

— ті, що спричинені психологічними особливостями людей.

Конфлікти між бібліотекарем і читачами можуть виникати через:

— обмеження фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів бібліотеки;

— структурно-організаційної невідповідності бібліотеки потребам читачів і завданням обслуговування;

— некомпетентність читачів, низький рівень інформаційної культури.

Коли людина перебуває у конфліктній ситуації, то для розв'язання проблеми їй потрібно визначити свій стиль поведінки. Фактично це стратегія розв'язання конфлікту.

Стратегії, тобто різні способи розв'язання конфліктної ситуації, можна поділити на п'ять груп. Якщо їх представити графічно, то це називається сітка Томаса-Кілмена (визначення п'яти основних стилів розв'язання конфліктів розробили Кенет Томас та Ральф Кілмен у 1972 році).

1. Суперництво (конкуренція) коли людина прагне поставити власні цілі вище від інтересів людей і взаємин з ними.

2. Компроміс – коли частково задовольняються вимоги і прагнення обох сторін.

3. Ухиляння (уникнення) – коли людина відмовляється і від власних інтересів, і від підтримки позитивних стосунків із протилежною стороною.

4. Поступка (приспонування) – коли людина відмовляється від власних інтересів заради інтересів іншої людини, підтримки з нею добрих взаємин.

5. Співпраця (співробітництво) – коли людина прагне реалізації як власних інтересів, так і інтересів протилежної сторони [3].

Керівнику бібліотеки слід також застосовувати структурні (адміністративні) методи вирішення конфліктів це:

1. Роз'яснення вимог до роботи (кожен працівник повинен чітко знати рівень результатів, що від нього очікують, систему повноважень та відповідальності тощо);

2. Використання інтеграційних та координаційних механізмів (ієрархія повноважень, інформаційні потоки в середині організації);

3. Спрямування зусиль усіх працівників організації на досягнення певної мети;

4. Застосування системи винагород (подяки, премії, путівки, підвищення по службі);

5. Застосування системи покарання (лише в крайньому випадку, якщо всі інші методи не принесли бажаного результату).

Важливо зрозуміти, що кожен з цих стилів ефективний тільки в певних умовах і жоден з них не може бути виділений як найкращий.

Список використаних джерел

1. Пищик О. В. Типи конфліктів та управління конфліктною ситуацією. *Педагогічна майстерня*. 2015. № 12. С. 10–19.

2. Конфлікти в бібліотеці: знайти і подолати. На допомогу керівнику бібліотеки. URL: <https://zounb.zp.ua/resource/zaporizkyu-kray/zaporizhzhya-bibliotechne/fahova-osvita/konflikti-v-biblioteci-znajti-i-podolati>.

3. Микитин Т. П. Вирішуємо конфліктні ситуації. *Шкільна бібліотека*. 2012. № 3. С. 55–61.

УДК 027.625:024(477.81)(043.2)

БЕРЕЗЮК І. В.

КЗ «Рівненська обласна бібліотека для молоді» Рівненської обласної ради, м. Рівне

«ЖИВИ УКРАЇНСЬКОЮ» ЯК НАВЧАЛЬНО-ЛІТЕРАТУРНА ПЛАТФОРМА БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ МОЛОДІ

Після 24 лютого 2022 року життя кожного з нас змінилося: у когось – більше, у когось – менше, щось стало іншим на певний час, а щось – назавжди. З переоцінкою цінностей, з переосмисленням багатьох речей і з набагато дрібнішими змінами в побуті змінюється й мова.

На передовій наші військові захищають і звільняють від окупантів українські території, а в тилу ділянками іншого фронту стають заклади, які до цього займалися суто мирними справами.

Для тих, хто через війну втратив звичний спосіб життя, роботу та домівку, бібліотеки стають багатофункціональними, вільними й доступними майданчиками для спілкування, особистісного та професійного розвитку, творчості та відпочинку. А що найважливіше – затишними та спокійними місцями для зцілення та відновлення [1].

Попри всі труднощі українські бібліотеки воєнного часу тримають не тільки інформаційний та освітній фронти, а й стають потужними центрами підтримки найбільш постраждалих від війни верств населення. Українська бібліотека воєнного часу – це значно більше, ніж просто книжки [2].

З метою підвищення рівня знань з української мови на базі Рівненської бібліотеки для молоді було організовано навчально-літературну платформу «ЖИВИ УКРАЇНСЬКОЮ» для внутрішньо переміщених осіб та для всіх охочих вдосконалити українську мову. Спікерами є викладачка Рівненського фахового коледжу інформаційних технологій Світлана Мельниченко та наша колега за освітою філолог Тіна Гніденко. Курси проходять 2 рази на тиждень, що понеділка та щосереди. Мовні курси започатковані 29 травня 2022 року і проходять до цього часу.

Напочатку передбачалося, що навчальний курс міститиме декілька місяців. Однак життя внесло свої корективи, обсяг годин та термін навчання – збільшити. До навчальних тем, що висвітлюють орфоепічні, лексичні, граматичні норми української мови, долучено курси з культури мовлення, ономастики, стилістики і навіть діалектології. Широке коло питань охопили й розмовні теми: від побуту та довкілля до літератури, культури, мистецтва, національно-патріотичного виховання.

Методика проведення занять настільки різноманітна та цікава, що засідання мовного клубу, які проходять щопонеділка та щосереди, ніколи не обмежуються двома годинами в день. Заняття відбуваються в невимушеній атмосфері під час спілкування за чашечкою кави та чаю, де курсанти діляться своїми життєвими проблемами, планами на майбутнє, обговоренням цікавої книги та інше. А найбільшим своїм досягненням є те, що вони не тільки вже можуть вільно розмовляти українською мовою та читати, але й почали українською думати.

Насамкінець зазначимо, що курси української мови для тимчасово переміщених осіб із зони проведення активних бойових дій і на далі продовжують свою роботу.

По-різному складається доля тих, хто розпочав заняття на курсах в травні: хтось змінив місце тимчасового проживання, хтось повернувся до своїх обпалених війною домівок, а хтось досі залишається в Рівному і наше місто вже стає для них рідним.

Отже, мова – це зброя, а сьогодні такі часи, що озброєними повинні бути всі. Тому, ми хочемо допомогти людям освоїти мову, подолати психологічний бар'єр, допомогти бути впевненими в собі та в своєму Українстві. Іншими слова дати зброю якою є мова.

Список використаних джерел

1. Безкоштовні курси української мови: топ-10 сайтів для її вивчення. URL : <https://chas.news/current/bezkoshtovni-kursi-ukrainskoi-movi-spisok-saitiv-dlya-ii-vivchennya>
2. Безкоштовні курси з української мови для внутрішньо переміщених осіб незабаром стартують на Львівщині. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/bezkoshtovni-kursy-z-ukrainskoi-movy-dlia-vnutrishno-peremishchenykh-osib>

КНИЖКОВА ВИСТАВКА – ВІЗИТНА КАРТКА БІБЛІОТЕКИ

Книжкова виставка – це своєрідна візитна картка кожної бібліотеки, за якою оцінюють і якість фонду, і стиль її роботи. Книжкові виставки, як напрямок бібліотечно-інформаційної діяльності, з'явилися ще в середині ХІХ століття. Сьогодні це настільки обов'язкова форма популяризації літератури до якоїсь певної дати чи події в суспільстві, що книжкові виставки сприймаються просто як частина бібліотечного інтер'єру. Та в наш час є ряд обставин, які примушують по новому дивитись на організацію та використання книжкових експозицій. Це пов'язано з великою кількістю нової літератури, зайнятістю сьогоднішніх читачів, з пониженою увагою дітей до читання, з більш утилітарним підходом деяких читачів до вибору книг. Ведучи пошук інноваційних форм роботи з книгою, треба брати до уваги, що 80% інформації дитина сприймає за допомогою зору. Тому нетрадиційно розставлені стелажі, тематичні полиці, яскраві, цікаві, актуальні виставкові композиції відіграють важливу роль в популяризації книги і читання. Сучасна книжкова виставка повинна бути – комфортна, доступна, актуальна, наочна, цікава та естетично оформлена. Так вважають організатори книжкових виставок Я. Бондаренко [1]; Т. Дупляк, Т. Ткаченко [2], Л. Кудря [3], Л. Сміхова [4], Л. Ткачук [5].

Цінність цієї форми визначається тим, що читач може зняти книгу з виставки, погортати її, швидко переглянути ілюстрації, зміст, передмову. Таке первинне ознайомлення з книгою поглиблює і робить більш цілеспрямованим інтерес читача.

Завдання і мета виставки – максимально розкрити фонди бібліотеки, привернули до них як найбільше користувачів, а також надати найбільше інформації з тієї чи іншої теми.

Основні властивості бібліотечної виставки: комфортність, наочність, доступність, оперативність.

Під час підготовки книжкової виставки найголовніше – визначити її цільове призначення, тобто добре продумати, з якою метою і для якої категорії користувачів ми її оформляємо.

Кожна книжкова виставка – це погляд на світ людини, що її підготувала, це передача світогляду, його життєвого досвіду, ставлення до людей і до себе. Виставка – це завжди творчість, своєрідна ікебана – мистецтво складання букета, тільки книжкового. Характерною особливістю сучасного дизайну книжкових виставок є використання не «бібліотечних матеріалів» – карт, репродукцій, предметів побуту і прикладного мистецтва, зразків флори і фауни, продукції місцевих підприємств, листівок, малюнків, саморобок, іграшок тощо.

Одним словом, виставка – це творчий погляд бібліотекаря на світ, на тему, що пропонується читачеві.

Оформлення та організація книжкової виставки – це завжди натхнення і творчість бібліотекаря, культурна подія, яка одночасно несе людям пізнання,

інформацію та дає естетичне задоволення. Кожна бібліотека прагне до максимального розкриття змісту своїх ресурсів для користувачів.

Дуже важливо при оформленні виставки правильно підібрати шрифт для заголовка і розділів. Шрифт є істотним елементом стилю. Він повинен відповідати змісту виставки. Наприклад, якщо виставка присвячена історії України або усній народній творчості (казкам, прислів'ям, приказкам, загадкам), то краще заголовок написати шрифтом, стилізованим під старослов'янський. Якщо виставка пропонує матеріал про середньовіччя, про феодалів, про лицарів, то можна для її оформлення вибрати готичний шрифт. На виставці про війну, буде доречний строгий рубаний шрифт, а на виставках, присвячених поезії або жанру любовного роману, – легкий вензельний.

Добре організована виставкова робота є важливим інструментом комерційного і некомерційного маркетингу, оскільки відображає становище як у ринковому сегменті читацьких потреб, так і на ринку продукції для поповнення фонду (включаючи програмне забезпечення). Виставка сприймається як емоційна подія, що стимулює прийняття користувачем рішення про вибір видання або послуги.

Значення книжкових виставок для бібліотеки безпосередньо пов'язане з їх мультифункціональністю: через виставки можна одночасно досягти декількох маркетингових цілей, реалізувати декілька завдань, що відповідають різним елементам маркетингового комплексу.

Відкриття книжкової виставки взагалі є подією, сприятливою для зустрічей адміністрації і працівників бібліотеки з представниками владних структур, бізнесу, вирішення окремих ділових проблем, налагодженнями контактів з майбутніми спонсорами і друзями бібліотеки.

Книжкові виставки вирішують ще одне важливе завдання – вони сприяють підвищенню кваліфікації працівників бібліотек, адже під час організації та функціонування виставки відбувається інтенсивний обмін досвідом. Компетентний персонал бібліотеки не тільки підтримує коло постійних користувачів, але й залучає нових.

Отже, книжкові виставки є основою для зростання авторитету бібліотеки та її персоналу.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Я. Мрії збуваються. *Світ дитячих бібліотек*. 2010. № 1. С. 6–9
2. Дупляк Т., Ткаченко Т. Інтернет технології у виставковій діяльності. *Маркетинг в Україні*. 2008. № 3. С. 26–29
3. Кудря Л. Віртуальна книжкова виставка – нова форма популяризації документів. *Бібліотечна планета*. 2009. № 1. С. 37–39.
4. Сміхова Л. В. Книжкова виставка – одна з форм популяризації книги. *Шкільна бібліотека*. 2009. № 3. С. 43–46.
5. Ткачук Л. Віртуальна виставка: нова послуга бібліотеки. *Вісник книжкової палати*. 2007. С. 36–38

БІБЛІОТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ЛІКУВАННЯ КНИГОЮ У ПРАКТИЦІ РОБОТИ БІБЛІОТЕК

Все частіше в практичній діяльності українських бібліотек застосовується бібліотерапія як один із методів психологічної підтримки та допомоги людям, які опинилися в критичних, депресивних ситуаціях. Адже бібліотерапія – це психологічна допомога, зняття душевного стресу і лікування людей, в основі якого лежить читання ними книжок певного змісту і тематики.

Бібліотерапія застосовується як психотерапевтичний метод впливу на людину з метою нормалізації або оптимізації її психічного стану за допомогою спеціально підібраної літератури («спрямоване читання»). Іншими словами, бібліотерапія – це метод лікування за допомогою книги, читання.

Бібліотерапія з'явилася багато років тому. Ще при вході до бібліотеки єгипетського фараона Рамзеса II висіла табличка: «Ліки для душі». Так у давні часи розуміли значення книги. Піфагор, видатний учений, математик і відомий цілитель, поряд з травами і музикою успішно використовував вірші для лікування низки захворювань. Пізніше у Європі початок лікування книгою поклали перші церковні бібліотеки, в яких зберігалися книги релігійного змісту, що приносили вірянам заспокоєння і надію [1].

На сьогодні, бібліотерапія, як допоміжний засіб лікування, розвинута у багатьох країнах світу.

Книги допомагають виховувати в нас особистість, дають відповіді на тисячі запитань, дарують матеріал для роздумів, пропонують інтелектуальний відпочинок. Завдяки книгам ми пізнаємо себе, мандруємо світом, вивчаємо історію предків, плануємо майбутнє. Читання книг збагачує словниковий запас; вчить мислити, аналізувати; покращує пам'ять; формує мовленнєву культуру; заспокоює і знижує рівень тривоги й стресу; покращує самооцінку і зменшує депресію; зміцнює сон; зменшує частоту серцевих скорочень і знімає напругу; допомагає у вирішенні складних питань. Книги і читання сприяють подоланню важких «душевних» моментів: нудьги, депресії, ностальгії, відчаю.

Потрібна книжка, прочитана в потрібний час, є найкращими ліками для поліпшення важкого морального стану та розуміння того, що ти не один у світі зі своїми проблемами. Адже книжка – це ніби людина, з якою ти розмовляєш, яка містить почуття, думки, емоції, сумніви і роздуми. Хороша книга підіймає настрій, дарує натхнення, заряджає позитивною енергією.

За допомогою книги можна досягнути потрібного терапевтичного впливу на хворих і профілактичного впливу на здорових, стимулювати у них позитивні й погасити негативні настрої. Терапевтичний ефект книги може ґрунтуватися, наприклад, на тому, що людина впізнає в художньому творі власну проблемну або травматичну ситуацію і йде шляхом, описаним у творі, для подолання схожої ситуації. Прихильники цього підходу стверджують, що чим більше ситуація і герой, зображені в книзі, схожі на ситуацію і особистість читача, тим сильніший ефект.

Саме тому, в умовах війни бібліотечні установи залишаються не тільки культурно-інформаційними, а й комунікативними центрами, які є не лише місцем для зустрічей, подій та розваг, а й для здійснення волонтерських функцій, сприяння благодійництву та реалізації реабілітаційних функцій. Бібліотечні працівники організують проведення психологічних консультацій, запрошуючи кваліфікованих фахівців, складають та поширюють бібліографічні рекомендаційні списки друкованих та електронних різножанрових джерел художньої літератури, організують різноманітні проекти, застосовуючи усі доступні методи бібліотерапії у поєднанні з арттерапією.

Як приклад застосування бібліотерапії в бібліотечній діяльності, можна назвати публічну бібліотеку ім. Лесі Українки м. Києва, яка посіла II місце у конкурсі «Бібліотека року 2023» та була відзначена Українською бібліотечною асоціацією [2] за проєкт «Бібліотерапія: твоя книга щастя», мета якого – за допомогою книги і читання сприяти подоланню важких «душевних» моментів: нудьги, депресії, ностальгії, відчаю і т. п. Проєкт став надзвичайно актуальним, адже його складовими стали: просвітницька та консультативна допомога психологів; рекомендація літератури з психології, що успішно застосовується в клінічних умовах; рекомендація художньої літератури, що має терапевтичний ефект при різних станах; співбесіди, під час яких проводиться корекція розуміння читачем-пацієнтом змісту книги з акцентом на найважливіше, здатне переламати ситуацію, в якій опинився хворий [3].

Окрім того, варто відмітити і такі проєкти цієї бібліотеки, як: «Видима бібліотека», «Я Є!», «Я жінка». Зокрема, перший – пілотний проєкт, який було реалізовано у співпраці з Управлінням забезпечення діяльності у центральному регіоні Департаменту з питань виконання кримінальних покарань, спрямовано на осіб, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах. У рамках проєкту бібліотечні працівники під час онлайн зустрічей з ув'язненими презентували корисні онлайн сервіси, висвітлювали теми з медіаграмотності, проводили тренінг з мистецтва публічного виступу, а також поетичний слем серед ув'язнених, які займаються поетичною творчістю.

Нещодавно започаткований проєкт «Я Є!» в публічній бібліотеці ім. Лесі Українки – це психологічна робота, перш за все, спрямована на покращення відчуття контролю життя та самоефективності працівниками бібліотеки в час травматичного воєнного сьогодення. Основна форма роботи – тренінгова та індивідуальна. Тренінги проводяться в малих закритих групах за визначеним планом, носять стабілізаційну, навчаючу та підтримуючу мету. Індивідуальні зустрічі з психологом відбуваються за запитом.

Цікавим є новий проєкт цієї бібліотеки («Я жінка»), який орієнтований суто на жіночу аудиторію. У ході проєкту заплановані тренінгові зустрічі в живому форматі, міні-презентації, бесіди, ресурсні практики з використанням творчих матеріалів, дискусії тощо. Варто відмітити, що реалізація цього проєкту передбачає застосування таких основних напрямів роботи, як: креативна арттерапія, бібліотерапія, образотерапія, фелттерапія (терапія вовною), тілесно-орієнтована терапія, робота з метафоричними асоціативними картами, пластичними матеріалами (пластилін, глина, вошина) тощо [3].

Звичайно, можна наводити і інші приклади бібліотек в Україні, що реалізують різні проєкти, які змінюють життя людей і навіть цілих громад.

Отже, роль бібліотерапії (книголікування), особливо під час війни, зростає і це доводить практика роботи українських бібліотечних установ.

Книги, читання, спілкування – весь арсенал людського досвіду, накопичений тисячоліттями та акумульований у бібліотеках, є важливою складовою культурної реанімації суспільства, а дослідження потенціалу бібліотерапії, бібліотерапевтичних методів та використання їх в практичній діяльності бібліотек є актуальним напрямом [4].

Список використаних джерел

1. Читання книг – запорука здоров'я. URL : <http://gorodnia-internat.edukit.cn.ua/Files/downloads/ЧИТАННЯ%20КНИГ%20цікава%20інформац.pdf>
2. Українська бібліотечна асоціація : вебсайт. URL : <https://ula.org.ua>
3. Публічна бібліотека імені Лесі Українки : вебсайт. URL: <https://lukl.kyiv.ua/>
4. Сердюк С., Герасимова С. Бібліотеки України під час війни: адаптація до нових реалій та визначення пріоритетів. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. № 3 (29). 2022. С. 9–14

УДК 027.625(477.81)+316.6

ВОВК Ю. М.

КЗ «Рівненська обласна бібліотека для молоді» Рівненської обласної ради, м. Рівне

ПОДОЛАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ БАР'ЄРІВ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ЗАНЯТТЯХ СТУДІЇ “HAPPY ENGLISH WITH LUCKY AND CUPCAKE”

Психологічний бар'єр – психічний стан, що проявляється як неадекватна пасивність, яка перешкоджає виконанню тих чи інших дій. Емоційний механізм бар'єрів психологічних полягає в посиленні негативних переживань і установок, асоційованих із завданням, – сорому, почуття провини, страху, тривоги, низької самооцінки. У соціальній поведінці психологічні бар'єри представлені бар'єрами комунікативними (бар'єрами спілкування), що виявляються у відсутності емпатій, у жорсткості міжособистісних соціальних установок та ін., а також бар'єрами смисловими – взаємним нерозумінням між людьми – наслідок того, що те саме явище має для них різний зміст [1, с. 37].

Почуття невпевненості, безсилля, безпорадності, що виникають від неможливості реалізувати бажане, можуть обернутися прагненням до руйнування. Це ж почуття реалізується і в навчальній діяльності, зокрема, при вивченні іноземної мови.

З метою подолання психологічних бар'єрів у вивченні англійської мови серед молодших школярів, у стінах Рівненської обласної бібліотеки для молоді створено креативну студію з вивчення англійської мови “Happy English with Lucky and Cupcake”. Цільова аудиторія – учні 1-5 класів, заняття відбуваються щовівторка о 15:00, тривалість яких – 1 година. Викладач – я (Юлія Вовк), дипломований вчитель англійської мови та зарубіжної літератури. Мої помічники – африканські равлики-ахатини – найбільші наземні равлики у світі,

віком 9 та 7 років відповідно. Вони – активні та товариські, дуже люблять діток та взаємодію з ними. Вибір тваринок для антистрес-взаємодії є не випадковим : ахатини – гіпоалергенні тварини та ідеально підходять для контактування навіть з алергіками.

Заняття студії сприяють:

- релаксу (взаємодія з гіпоалергенними тваринками; фізична активність – веселі музичні розминки на початку занять; спільне виконання пісень з мови, що вивчається; дружня атмосфера; ігрова діяльність – основа при навчанні молодших школярів);
- розвитку мовної компетенції та активному спілкуванню іноземною мовою шляхом використання великої кількості наочності.

Використання наочності є засобом донесення до учнів чуттєвих даних, необхідних для формування уявлень і понять про об'єкти пізнання, засобом розвитку здібності сприймати різноманітні явища навколишньої дійсності [2, с. 62];

- розвитку дрібної моторики діток – елементи арттерапії (малювання, саморобки і т.п. з теми лексики, що вивчається);
- пролонгованості використання англійської мови – наявні домашні завдання;
- розвитку пізнавальної активності до вивчення іноземної мови та створенню емоційної привабливості для дитини такого процесу.

Якщо вчитель не думає про те, щоб створити в учнів внутрішнього стану емоційного піднесення, емоційної наснаги, знання викликають лише байдужість, а беземоційна, розумова праця приносить втому [3, с. 91]; підвищення самооцінки учнів студії.

Діти виробляють і підтримують позитивну самооцінку різними способами; успіх в школі для більшості з них має велике значення. Адекватна похвала за реальні досягнення покращує самооцінку дитини.

- покращенню успішності вихованців студії з дисципліни «Англійська мова» у їх загальноосвітніх навчальних закладах;
- стимулюванню активного дитинства, незважаючи на реалії.

Оволодіння іноземною мовою надає додаткові можливості для самореалізації особистості в сучасних умовах [4, с. 10].

Список використаних джерел

1. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків, 2005. 640 с.
2. Заброцький М. М. Основи вікової психології : навч. посіб. Тернопіль, 2002. 112 с.
3. Сухомлинский В. А. Сто советов учителю. Київ : Рад. школа, 1984. 254 с.
4. Панченко А. Г. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Іноземна мова. 5 клас. *Англійська мова та література*. 2005. № 22–23. С. 3–28.

***КРАЄЗНАВЧИЙ КВЕСТ В TELEGRAM ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА РОБОТИ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ МОЛОДІ***

Для того, щоб масові заходи у бібліотеці відповідали потребам сьогодення та були цікавими для молоді, необхідно значну увагу приділяти впровадженню нових цікавих та сучасних форм роботи. Без активних пошуків цікавих форм комунікації з користувачами, впровадження креативних та цікавих заходів, що відповідають тенденціям сьогодення, бібліотека може втратити інтерес серед користувачів, а особливо серед молоді.

Рівненська обласна бібліотека для молоді поряд з традиційними формами успішно запроваджує інноваційні форми масової роботи з користувачами, використовуючи інтерактивні методи, зокрема гру. Ігрові форми масової роботи мають чимало позитивних моментів, адже активні інтелектуально-логічні ігри є синонімами активного відпочинку та урізноманітнюють роботу бібліотеки. З досвіду роботи можна стверджувати, що така гра, як квест є завжди актуальною і подобається користувачам молодіжної книгозбірні.

Квест – (від англ. quest – пошук, пошуки пригод) – змагання, основою якого є послідовне виконання заздалегідь підготовлених завдань командами або окремими гравцями. Під час квесту потрібно вирішувати логічні завдання, здійснювати пошук на місцевості, шукати оригінальні рішення та підказки. Після завершення чергового завдання гравці переходять до виконання наступного. Перемагають ті, хто виконав всі завдання швидше за інших [1, с. 19]. Бібліотечний квест може стати ефективним засобом, що допоможе підвищити імідж бібліотеки, прорекламувати її послуги та залучити нових користувачів.

Краєзнавчий квест «Драйвові мандри містом Рівне» було спрямовано на те, щоб використовуючи захоплюючу гру – квест, залучити молодь, а особливо, молодь 3-поміж числа ВПО до вивчення історії міста Рівне. Популяризувати історію міста серед його мешканців та спонукати до подальшого вивчення культури та історії свого краю. А також, підвищити імідж бібліотеки, залучити нових користувачів та сприяти проведенню корисного дозвілля серед молоді громади.

Щоб бути патріотом та любити свій рідний край, потрібно знати його історію, культуру. Тому, популяризація історії рідного краю серед молодого покоління є невід'ємною частиною роботи молодіжної бібліотеки. Яскравим прикладом залучення молоді до вивчення краєзнавства і став краєзнавчий квест «Драйвові мандри містом Рівне».

Інформацію про умови проходження квесту та умови участі у ньому було розміщено ФБ сторінці бібліотеки та у телеграм каналі «ВПО Рівне». Участь у квесті міг взяти кожен бажаючий, вікових обмежень не було. Єдиною умовою було наявність Інтернету та бути користувачем Telegram.

Щоб взяти участь у квесті потрібно було надіслати модератору у Telegram повідомлення з текстом: «Привіт, хочу взяти участь у квесті. Моє прізвище та ім'я..., мій вік...р., місце проживання...». У відповідь на повідомлення учасник отримував завдання: відгадати відповідний об'єкт/локацію у нашому місті, навідатись туди та сфотографуватись або зробити селфі. Фотовідгадку якнайшвидше надіслати модератору. Якщо відповідь правильна, гравець отримував наступне завдання. Всього: 10 завдань=10 об'єктів=10 фотовідгадок.

Переможці отримали призи – футболки з принтом «Я люблю Рівне». А завдяки партнеру Всеукраїнській Ініціативі «Активна Громада Рівного» було організовано чаювання під час нагородження переможців квесту.

Квест був цікавий та пізнавальний. Учасники отримали яскраві емоції та незабутні враження від подорожі містом. Важливо, що у квесті взяли участь тимчасово переселені мешканці. В такій ненав'язливій формі вони також мали змогу вивчати історію міста Рівного, яке стало для них майже рідним.

Квест «Драйвові мандри містом Рівне» можна проводити і надалі. Залучати учнів шкіл, зокрема, на уроках історії. Адже, така форма є дієвим засобом вивчення історії малої Батьківщини. Даний захід може бути прикладом для проведення подібних заходів у інших містах та селах громади.

Використання ігрових форм у масовій роботі бібліотеки сприятимуть підвищенню іміджу бібліотеки та залученню ширшого кола читачів. Значними перевагами такої інноваційної форми роботи як квест в Telegramі є наступне:

- залучає в процес, а не просто інформує (інтерактивний);
- легко поширюється;
- не потребує великих фінансових витрат;
- загальнодоступний;
- цікавий і водночас неважкий;
- викликає позитивні емоції в учасників.

Отже, квест, як ігрова форма масової роботи, має тривалу історію розвитку, багато можливих варіантів організації і чимало позитивних моментів.

Читачам нашої бібліотеки подобається змістовно проводити дозвілля та брати участь у різноманітних активностях. Сьогодні молодіжна бібліотека впевнено утверджує себе в нових реаліях часу, та спрямовує свої зусилля на те, щоб стати своєрідним культурно-дозвіллевим центром.

Список використаної літератури

1. Лепілка О. Квест як форма масової роботи у бібліотеці. *Шкільна бібліотека*. 2015. № 1. С. 19–20.
2. Лисенко Л. Бібліотечний квест як дієва форма популяризації читання та вітчизняної книговидавничої продукції. *Бібліотечний форум України*. 2014. № 3. С. 56–58.
3. Серікова С. Ефективні форми бібліотечної роботи. *Бібліотечна планета*. 2014. № 3. С. 22–24.

УДК 37.091.33-028.22:004(043.2)

ГАРАПКО В. І.Мукачівський державний університет,
м. Мукачево**СМУЖАНИЦЯ Д. І.**Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород**МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ**

Погляди на те, яким чином люди навчаються, значно змінилися за останні 100 років. Найперші теорії, відомі як біхевіоризм, розглядали навчання як процес отримання та накопичення знань запрограмованим способом. Акцент поступово зміщувався у бік практики. Деякі теорії, зокрема конструктивізм, визнавали, що окремі учні «конструюють» свої знання через дослідження та експерименти. Інші доповнювали цю точку зору соціокультурною перспективою, яка визнає, що навчання покращується завдяки співпраці та підтримці. У цифрову епоху новітній підхід, описаний як коннективізм, привернув увагу до важливості навчання через формування зв'язків навколо інформації [2; 4]. Кожна теорія допомагає пояснити можливості та обмеження технологій для посередництва різних видів навчання. Існує два широкі типи можливостей, які пропонують технології для викладання та навчання. По-перше, технології можуть покращити якість навчання шляхом перерозподілу ресурсів, збільшення шансів на практику, доповнення навчального часу та персоналізації навчання [2]. По-друге, технології можуть залучати та підтримувати учнів, змінюючи спосіб представлення контенту, стимулюючи взаємодію та спонукаючи до співпраці (Таблиця. 1).

Таблиця 1: Можливості використання технологій у викладанні та навчанні [3]

Покращення якості навчання	Залучення та підтримка учнів
Попередньо записані або онлайн уроки	Інтерактивні дошки Цифрові ігри Симулятори Спільні цифрові інструменти ІКТ для спілкування з батьками
Програмне забезпечення для доповнення навчального часу	
Програмне забезпечення для вправ і тренувань	
Персоналізоване та адаптоване програмне забезпечення	
Програмне забезпечення з попередньо завантаженим вмістом	

Технології, які використовуються в різних комбінаціях, можуть досягти багатьох цілей. Аналітика даних і навчання може керувати та налаштовувати навчальний досвід, незалежно від того, чи вони просто відповідають учням, чи активно намагаються адаптивно їх спрямовувати [1; 3]. Зворотній зв'язок може бути більш миттєвим і точнішим. Персоналізовані інструменти навчання можуть пропонувати індивідуальний контент і заходи [4]. Студенти можуть витратити менше часу на очне навчання та навчання в класі. Змішані моделі очного та дистанційного навчання можуть надати студентам матеріали для

роботи в будь-якому місці та у зручний для них час. Самостійне та доповнене навчання може допомогти студентам, які мають певні проблеми [2], навіть якщо інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) можуть відволікати їх і використовуватися для дозвілля замість навчання. Викладачі можуть розробляти уроки, щоб студенти навчалися у своєму власному темпі за допомогою персоналізованого та адаптивного програмного забезпечення, звільняючи час для навчання окремих студентів або роботи з невеликими групами [3]. Технології можна використовувати для підготовки та проведення цікавих уроків за допомогою таких інструментів, як інтерактивні дошки в смарт-класах, симуляції та спільного навчання.

Освіта та технологічні інновації нерозривно взаємопов'язані. Нові ідеї ведуть до цифрової трансформації, яка, у свою чергу, допомагає освітянам покращувати систему освіти. Разом освіта та технології можуть призвести до цілісного покращення якості на системному рівні. Розуміння того, коли і як використовувати та не використовувати технології для досягнення освітніх цілей, стає критично важливою навичкою для освітніх систем 21 століття. Наприклад, обробка даних, отриманих освітніми системами, та їх використання для підвищення ефективності освітніх систем для задоволення освітніх потреб всіх дітей, має численні переваги.

Список використаної літератури:

1. Гарапко В. І. Сучасна система електронного оцінювання здобувачів вищої освіти – TeSLA. ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ: ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВ. 2021. Том 2. № 2. С. 197–203
2. Escueta, M., Nickow, A. J., Oreopoulos, P. and Quan, V. (2020). Upgrading education with technology: Insights from experimental research. *Journal of Economic Literature*, 58(4), 897–996. DOI: 10.1257/jel.20191507.
3. Global education monitoring report, 2023: technology in education: a tool on whose terms? / 1 // ЮНЕСКО. 2023. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000387029>.
4. OECD. (2019). PISA 2021 ICT Framework. OECD Publishing. URL : <https://www.oecd.org/pisa/sitedocument/PISA-2021-ICT-Framework.pdf>

УДК 028.02-021.414:355.01(043.2)

ГАСУЛЯК С. Р., ВЕРЕМЧУК О. В.

Мукачівський державний університет,
м. Мукачеве

КНИГА ТА ЇЇ РОЛЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Через повномасштабне вторгнення росії в Україну, в умовах воєнного стану, кожен з нас перебуває у постійній тривозі, відчуває розпач, збентеження, розчарування та гнів. Все частіше психічне здоров'я наших громадян руйнується. Щоб заспокоїти душу та відволіктися від поганих думок та подій, тисячі українців звернулись до книги.

Як зазначав відомий романіст і драматург Адольф Додє «Книги – найкращі друзі. До них можна звертатися у всі важкі хвилини життя. Вони ніколи не зрадять» [1]. З даним твердженням неможливо не погодитися. Саме

книга рятує нас у тяжкі часи, переносючи душі у події мирного, щасливого життя. Ми, ніби стаємо головними героями, відчуваємо спокій та рівновагу, забуваючи про події навколо нас.

Цікавим є те, що корисний ефект від читання книг був відомий ще у Давній Греції та Римі. Проте офіційно задокументований факт використання книг з лікувальною метою відносять до 1272 р., коли в лікарні Аль-Мансур (Каїр) лікарі використовували читання Корану як один із засобів лікування. У середньовічній Європі книги використовували з лікувальною метою в громадських, медичних та виправних установах. Починаючи з другої половини XVIII ст., метод терапевтичного читання став законним, його застосовували для фізичного та психологічного лікування. На початку XIX ст. в багатьох психіатричних лікарнях Європи вже використовували лікування читанням, а для збирання та зберігання цих книг були створені бібліотеки [2, с. 59]. Практику лікування книгою здійснювали і лікарі, і церковні діячі, і простолюди. У Франції та Італії – це був спосіб відновлення психічного здоров'я. Отже, книга стає не лише зберігачем знань, медичних рекомендацій, але й безпосередньо – ліками.

Лікування книгою трактується терміном «бібліотерапія». Іншими словами бібліотерапія – це читання спеціально підібраних книг, щоб покращити самопочуття людини. Таким чином вважають, що співпереживання разом із головними героями твору різних критичних, життєвих ситуацій допоможе підготувати їх до ймовірних випробувань, що можуть зустрічатися у власному життєвому шляху.

Під бібліотерапію розуміють використання літератури, що має на меті допомогти людям впоратися з емоційними проблемами і стресами, викликаними різкими змінами у житті або ж для сприяння особистісному зросту і розвитку. Згідно з визначенням Української бібліотечної енциклопедії, бібліотерапія – це комплексна наукова дисципліна, що вивчає закономірності смислового та емоційного сприйняття текстів і розробляє методи психологічної корекції особистості за допомогою читання (або прослуховування) спеціально підібраних текстів із книжок та інших носіїв інформації [3].

Досліджуючи користь читання книг, учені зазначають позитивний вплив на інтелектуальний, психологічний, фізичний стан людини: стимулюється розумова діяльність, покращується пам'ять, підвищується впевненість у собі, розвиваються соціальні навички, здатність до емпатії, розуміння чужих точок зору, зменшується рівень стресу, формується зацікавленість до життя, виникає потреба самостійно знаходити шляхи до розв'язання проблем тощо [4, с. 111].

Багато хто знецінює необхідність читати будь-коли і будь-де. Але ж книга – це джерело знань. Одним із основних завдань книги є розширення словникового запасу читача, підвищення інтелектуального рівня, розвиток соціальних навичок та здатності до співпереживання.

Всім відомо, що воїни, які нас захищають, багато читають, розвиваючи критичне мислення, здатність виходити з різних життєвих ситуацій, а також морально відпочивати від подій. Напевно кожен пам'ятає світлини військового, який сидів в окопі і читав, попри обстріли, попри вибухи, попри все на світі.

Він відволікався, щоб не втратити рівновагу. Військовий закликав всіх українців не втрачати дух і вірити, що все буде добре. І ми повинні брати з таких відважних людей приклад.

Під час воєнного стану центрами поширення книг залишаються бібліотеки, які дозволяють відвідувачам і читати, і заводити нові знайомства, забезпечуючи великий простір суспільної підтримки, який намагається лікувати книгою, а також знімати психологічний стрес. Бібліотеки готують та публікують на своїх вебсайтах списки рекомендованої літератури, надають доступ до безкоштовних різножанрових книг, проводять буккросинги, дарують джерело знань всім охочим. Керівники бібліотек останнім часом часто організовують зустрічі із психологами, лікарями та іншими фахівцями з різних галузей людської діяльності, щоб забезпечити душевний спокій громадян.

Отже, нині, в умовах воєнного стану, значно зростає роль книги. Адже читання книги – це зняття стресу, віддих, відволікання від подій, позитивне проведення часу, заспокоєння душі.

Список використаних джерел

1. Найцікавіші вислови, афоризми та цитати про книги // *Твій світ* : онлайн журнал для жінок. URL : <https://www.tviysvit.com.ua/naitsikavishi-vyslovy-aforyzmy-ta-tsytaty-pro-knyhy/amp/>
2. Цюра М. А. Роль бібліотерапії в соціально-психологічній адаптації дітей та підлітків у нових умовах. *Інтегровані комунікації*. 2017. Вип. 4. С. 58–64.
3. Бібліотерапія. *Українська бібліотечна енциклопедія*: вебсайт. URL : <http://ube.nlu.org.ua/article/Бібліотерапія>.
4. Аксьонова Н. Бібліотерапія як напрям діяльності бібліотек в умовах російсько-української війни. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2022. Вип. 64. С. 107–119.

УДК [028.02-042.3:159.9.016.1]:159.9:023.4(043.2)

ГОЛОВЧУК О. В.

Мукачівський державний університет,
м. Мукачеве

МАГІЧНИЙ ВПЛИВ КНИГИ І СЛОВА НА ДУШУ – МІСІЯ БІБЛІОПСИХОЛОГА

Саме поняття «бібліологічна психологія» з грецької мови перекладається як βιβλίον (biblíaon) – «книга», λόγος (logos) – слово, вчення; ψυχή (psyché) – душа [1]. З цього визначаємо мету діяльності бібліотекарів й, власне, усього бібліотечного середовища – допомогти читачеві зцілюватись книгою. Лікувати душу, а значить, і тіло. Сьогодення дає суспільству унікальні інформаційні можливості, проте, реальність змушує людину якомога рідше спілкуватися з книгами. Задоволення інформаційних потреб здійснюється з допомогою цифрових носіїв, які здатні чітко відповісти на конкретне питання з мінімумом часових витрат.

Проте, найвища задача бібліотекаря у наша час – нагадати заклопотаному людству ХХІ століття, що книжка – це далеко не лише задоволення інформаційних потреб. Магія впливу книжки на душу, а отже, всю життєву реальність людини проявляється значним енергетичним наповненням. Тут

нагадуємо термін «бібліотерапія», що вивчає психотерапевтичний потенціал друкованого слова [2]. Читання – це древній і один з найбільш дієвих шляхів збереження цілісності особистості. І головною причиною цього явища є необхідний при читанні стан усвідомленості.

Що ж таке усвідомленість і як вона може впливати на наше життя? «Усвідомленість», «присутність» або «саті» (переклад з давньої мови буддистських текстів палі) – означає бути пробудженими: обізнаними, уважними й пильними щодо того, що насправді відбувається конкретної миті. «Щодня ми здійснюємо тисячі вдихів: чи усвідомлюємо хоча б один з них? Чи знаємо, що маємо голову? Мабуть, ні, якщо тільки вона не болить, – дивує нас риторичними запитаннями Стівен Фалдер, автор підручника з духовного розвитку особистості «П'ять сил. Путівник зі здійснення мрії». – Ми живемо паралельно до свого життя, але насправді не в ньому. Як сказав Джон Леннон, життя – це те, що відбувається з вами, поки ви зайняті складанням інших планів» [3, с. 138].

Про важливість усвідомленості для повноцінного життя людини свідчить статистика соціології кризових станів. Аналіз проблеми особистісних ресурсів стресоподолання вказує, що на сьогодні найбільш вивчені два види опрацювання особистістю негативних переживань, а саме: психологічний захист і копінг-стратегії (або стрес-долаюча поведінка) [4]. В обох випадках панацеєю називають саме стан усвідомленості. Адже передумовою стресу у більшості випадків є падіння в необізнаність – явище протилежне усвідомленості. Це стан, коли нашу увагу цілковито поглинають ті справи, що ми маємо зробити, й проблеми, про які нам потрібно подбати. І тоді наше життя немов би стискається. Ми думаємо і «присвячуємо себе лише результатам і цілям. Це забуття, вимкнення» [3, с. 141]. В таких ситуаціях ми впадаємо в необізнаність – ми не радіємо тому, що у нас є, і тим людям, які поруч з нами. Тобто відчуття щастя й задоволеності, радісні емоції губляться.

Навіщо ж тоді наші цілі? Навіщо матеріальні статки й кар'єрні здобутки, якщо людина не є щасливою?!.. Ми маємо розуміти, що «важливі справи» є лише засобами, а не метою. Маємо «не забувати бути присутніми в своєму житті», а не цілковито віддаватися поточному стресовому моменту. Справа, навіть, не у кількості вільного часу, який у нас є, але в усвідомленому використанні кожної хвилини. Іншими словами – можна цілий день пробути поруч своєї дитини й увесь час думати про труднощі на роботі. В таких випадках діти гостро відчують, що ми насправді не з ними. А можна присвятити грі лише пів години, але наша реальна присутність і зацікавленість зроблять цей час незабутнім.

Зосередженість на своїх радостях, цінностях, близьких людях й щоденних звичках, серед яких, звісно, лідируюча позиція належить читанню добрих книг – це пріоритет життя, шлях до свободи, якими б зайнятими ми не були.

Пишаюся можливістю спілкування зі старшокурсниками гуманітарного факультету Мукачівського державного університету, які обрали в якості майбутнього фаху інформаційну та бібліотечну справу. Читаючи, яскраві,

вдумливі, усвідомлені. Хочеться навести кілька цитат з їхніх тематичних есе про книжки, які справили особливе, магічне враження:

«З твору «Помаранчева дівчинка», – поділилась думками Софія Гасуляк, студентка 4 курсу, – запам'ятався уривок, де Ян Улав поставив своєму синові одне важливе питання: Що би він обрав, якщо б перед ним постав вибір ще перед самим життям – жити, наперед знаючи що смерть все одно коли-небудь прийде за ним; чи відмовитися від цієї авантюрної гри «взьми-віддай»? І через кількахвилинне міркування, його син відповів: «Я вибираю Життя. Я вибираю крихту Добра, яке мені визначено долею. Хтозна, може існує й Вище Добро. Хтозна, може увесь світ обіймає Господь Бог». Отже, Георг вибирає життя. А, значить, життя Яна Улава теж було не даремним. Не довгим, але не даремним. Бо, може, це і є важливим. Не розмір, а якість. Так, ми є пилінками в безмежному космосі. Не потрібно хвилюватися щодо волі Всевишнього. І саме тому для нас має бути важлива кожна швидкоплинна хвилина. Необхідно цінувати кожна мить, яку ми отримуємо».

«Книгою, яка найбільше вплинула на мене, мою душу та особистість, – зазначає Марк Бузаші, студент 4 курсу – є «Сто років самотності» Гарсія Маркеса. Книга розказує про селище Макондо протягом ста років його розвитку та сім'ї Буендіа, які впродовж багатьох поколінь спостерігають розквіт та занепад своєї домівки. Кожен родич Буендіа чимось відрізняється від інших. У кожного своя унікальна доля. Хтось отримав любов, на яку ніколи не сподівався, хтось став полковником, хтось став самотнім. Проживання разом з ними їхніх доль допомагає знайти себе в цьому житті. Я почав по-іншому сприймати світ після прочитання «Ста років самотності», а точка зору, напевно, залежить від стану душі. Ця книга п'ять років тому відкрила мені очі на важливі аспекти життя – любов, пошук самого себе, циклічність життя, на те, як сприймати свої позитивні та негативні сторони. При цьому, в книзі є магія, або те, що могли б назвати магією жителі Макондо, що дивувалися навіть звичайному магніту на початку книги. Це і хрести із золи на чолах дітей полковника Ауреліано, які не змілися аж до самої їх смерті; і прокляття безсонницею і амнезією, яке охопило жителів селища. Магія в реалістичних творах завжди дарує мені почуття романтики й дитячої зацікавленості світом».

Додам лише, що це творче завдання студенти виконували на практичному занятті, без попередньої підготовки, експромтом, що є особливо переконливим.

Список використаних джерел

1. Бібліопсихологія. ВУЕ. Велика українська енциклопедія. URL : <https://vue.gov.ua>.
2. Демчук Н. Синкретична природа теорії бібліопедагогіки та бібліопсихології (компаративістична студія книгознавчих парадигм Д. Балики та М. Рубакіна). *Вісник Львівського університету. Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології*. 2008. Вип. 3. С. 164–179
3. Фалдер С. П'ять сил. Путівник зі здійснення мрії / Стівен Фалдер: перекл. з англ. Я. Лебеденка. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2021. 320 с.
4. Зливков В. Л., Лукомська С. О., Федан О. В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ : Педагогічна думка, 2016. 219 с.

КНИГА ЯК ОСЕРЕДОК ЗНАХОДЖЕННЯ ІСТИНИ І СУТІ ЖИТТЯ

Кожна людина, хоча б раз у житті, стикалася із потребою в книзі. Так чи інакше, книга є одним із небагатьох способів поширення потрібної і цікавої інформації. Але чи завжди ми хочемо отримати лише якісь знання? Не завжди, бо насамперед, книга – це не тільки про передачу інформації, це про емоційний зв'язок між людиною і написаним, це переживання за головного героя. Книга – це досвід, котрий ми отримуємо й запам'ятовуємо, передаючи його з покоління у покоління.

За даними дослідження, проведеного компанією Nielsen в 2022 році, у всьому світі щорічно читає книги близько 5,4 мільярда людей. Це становить близько 72% населення світу [1].

У результаті дослідження, проведеному в Україні вітчизняними науковцями, було отримано статистичні дані, які свідчать, що серед вподобань читачів переважає розважальна література. Найчастіше українці називали ім'я американського письменника Стівена Кінга [2]. Як свідчить опитування, більшість людей читає книги, тому що їм сумно, і вони шукають розраду. Інша категорія читачів відкриває книжку у пошуках відповідей на запитання, які виникли протягом життя. Ще одна частина опитаних потребує емоційного допінгу й, захопившись сюжетом, отримує необхідні емоції: відчуття захоплення, співчуття, любові, розчарування тощо [3].

Ми погоджуємось зі словами Джосефа Аддісона про те, що «книги – це найкращі вчителі, бо вони ніколи не стомлюються, ніколи не заперечують і ніколи не кажуть, що ти не правий» [4].

Тепер у нас виникає запитання: чи всі книги зможуть дати нам якусь «істину», про яку ми наголошували в заголовку статті? Чи книги є просто інструментом для емоційного задоволення? Оскар Уайльд акцентував в своїй цитаті на тому, що «книги – це найкращі друзі, які завжди готові нас вислухати і зрозуміти» [5]. Можна стверджувати, що книга була, є і буде скарбом нашого людства, незважаючи на те, наскільки потужно наше суспільство розвиває інформаційні технології.

Все, що ми читаємо, уже саме по собі додає сенсу в наше життя. Інколи ми навіть можемо помічати події, котрі траплялись з героєм у книзі, а зараз відбуваються з нами. Або те, що ми читали, нам згодилось у житті, і це приносить нам велике задоволення, відчуття, що ми – кращі і рухаємось в правильному порядку.

Книги – це найбільший скарб, котрий є у нашому житті, яким ми маємо пишатись. Більшої емоційної близькості, ніж з книгою, навряд чи десь можна знайти. Навіть якщо ви відчуваєте гіркий присмак після книги – це ваш досвід. Всі колись відчують схоже на те, про що читали у книжці. Адже істинні слова Еклезіаста: «Для всього свій час, і година своя кожній справі під небом» [6].

Список використаних джерел

1. Девід Леонхардт. Світова статистика читання книг за 2022 та 2023 роки (повні дані опитування). Дослідження читання книг по всьому світу, проведене компанією Nielsen у 2022 році. URL : <https://thgmwriters.com/blog/global-book-reading-statistics-2022-2023-complete-survey-data/>
2. Скільки українців читають книги українською мовою: результати дослідження // НТА. Пряма мова Львова : сайт «Телеканалу НТА». URL : <https://www.nta.ua/skilky-ukrayincziv-chytayut-knygy-ukrayinskoju-movoyu-rezultaty-doslidzhennya/>
3. Як керувати своїми емоціями. URL : <https://marieclaire.ua/uk/obshhestvo/kak-upravljat-svoimi-emotsiyami>
4. Про Читання // Донецька обласна бібліотека для дітей : вебсайт. URL : <https://bibliokids-mrpl.com.ua/uk/для-тебе/читай-без-обмежень/прочитання.html>
5. Оскар Уайльд: цитати українською. URL : <https://dovidka.biz.ua/oskar-uayld-tsitati-ukrayinskoju/>.
6. Екклезіяст 3:1-8 URL : <https://www.bible.com/uk/bible/186/ECC.3.1-8.UBIO>

УДК 008(477.81)(0.041)

ГОЧ К. Г.

КЗ «Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека» Рівненської обласної ради, м. Рівне

КРЕТ О. В.

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ПРОМОЦІЯ КУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА КРАЮ НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТІВ РІВНЕНСЬКОЇ ОУНБ

Винятково важливого значення в умовах глобалізації та інформатизації, динамічних перетворень, що відбуваються у всіх сферах суспільства, набуває підготовка фахівця нової генерації, активної та творчої особистості, здатної адекватно оцінювати ситуацію, самостійно робити свій вибір, ставити й реалізовувати цілі і завдання. Пріоритетним напрямом розвитку вищої освіти України є її інтеграція у світовий та європейський освітній простір [1].

Тому і у сфері бібліотечної діяльності відбуваються зміни освітньої та виховної парадигми: пропонується новий зміст та підходи до бібліотечної діяльності, впроваджуються сучасні інноваційні технології в роботу бібліотеки. Перебудова в суспільстві та реформування освіти потребує інших підходів до організації діяльності бібліотек, до бібліотекаря, спрямованості на розвиток та вибір нових форм і методів саморозвитку бібліотечної діяльності, професійного самовдосконалення [2].

Дослідження проєктної діяльності як інструменту модернізації бібліотеки є важливою умовою її інноваційного розвитку. Проєктування є потужною креативною рушійною силою інноваційного розвитку, дозволяє генерувати свіжі ідеї і перетворювати їх в життя, забезпечувати реорганізацію та модернізацію бібліотек на новій реформаторській хвилі. Проєктна діяльність є потребою часу і необхідністю сьогодення та майбутнього.

Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (ОУНБ) є потужним центром створення та реалізації різних за змістом проєктів. Мета проєктної діяльності Рівненська ОУНБ полягає у формуванні та підвищенні рівня інформаційної культури користувачів та співробітників; популяризації та рекламі електронних ресурсів бібліотеки; розробці нових інформаційних послуг для користувачів; систематичному вивченні динаміки їх інформаційних потреб; розширенні та підвищенні якості матеріально-технічної бази бібліотеки та створенні комфортних умов для задоволення інформаційних потреб читачів [3].

Рівненська ОУНБ сформувала власні культурні практики та традиції популяризації культурної спадщини та туристичного потенціалу міста, області. У 2021 році Рівненська ОУНБ отримала грант голови Рівненської обласної державної адміністрації та голови Рівненської обласної ради у галузі літератури, театрального, музичного, образотворчого мистецтва, хореографії, народного мистецтва, кінематографії для реалізації проєкту «Цифрова пам'ять Рівного: створення онлайн-платформи «Рівне та рівняни у фотографіях» [4].

Громаді Рівного була запропонована інноваційна культурна практика, спрямована на цифрове документування історії Рівного та його жителів через оцифрування фотографій із сімейних архівів рівнян (з кінця ХІХ ст. та до початку ХХІ ст.) та їхнього представлення на бібліотечній онлайн-платформі. Саме фотографія розкриває економічне, соціальне, культурне життя рівненської громади з ХІХ ст. Бібліотека та жителі міста стали партнерами та творцями контенту, який забезпечує збереження культурної спадщини Рівного і робить його доступним для дітей, молоді, освітян, дослідників, науковців, представників туристичної сфери та культурних індустрій, громаді [5].

В рамках реалізації проєкту була проведена рекламна кампанія серед рівнян та зацікавлених установ і організацій щодо старту проєкту та спільної участі у створенні цифрового контенту: стартова пресконференція, повідомлення у ЗМІ, соціальні мережі, сайти бібліотеки і партнерів. Була організована діяльність по оцифруванню фотографій наданих учасниками та громадою: створення цифрових копій світлин (2000 шт.); розробка анкети для створення опису фотографії. Була розроблена структура онлайн-платформи «Цифрова пам'ять Рівного», його тематичних розділів та рубрик [4].

Реалізація проєкту стала успішним прикладом для інших публічних бібліотек у підвищенні соціальної активності громад, розвитку цифрового контенту для збереження і популяризації культурної спадщини села, міста, краю та цифрових послуг для населення. Робота по актуалізації та розширенню ресурсу триває досі.

Проєкт «Краща книга Рівненщини» став традиційним щорічним обласним конкурсом, який був заснований ГО «Рівненське обласне відділення Української бібліотечної асоціації» (РОВА) у 2009 році. Основне завдання Конкурсу – виявлення кращих видань місцевих авторів; виховання культури читання та любові до книги серед дітей та молоді [6].

Конкурсний відбір видань триває протягом року та розпочинається з 1 лютого кожного року. У цей період бібліотеки та громадські осередки РОВА різними формами виявляють позитивну думку читачів про друковані

видання Рівненщини. Географія Конкурсу широка та охоплює міста обласного і районного значення, селища міського типу та села Рівненської області. Паралельно триває онлайн-опитування на сторінках обласних бібліотек в соціальних мережах. Для координації конкурсу створюється оргкомітет, а для фінального визначення книг-переможців – журі, яке складається з громадських діячів, журналістів, письменників, художників, видавців, бібліотекарів. Журі конкурсу обирають переможців із масиву найбільш рейтингових книг, названих читачами бібліотек області та експертами [6].

Основні номінації конкурсу: «Краще історико-краєзнавче видання», «Краще прозове видання», «Краща поетична збірка», «Краще довідкове видання», «Краще видання з мемуаристики та документалістики», «Краще видання для юнацтва та молоді», «Краще видання для дітей», «Кращий літературний дебют», «Краще поліграфічне видання», «Краще художнє оформлення книги» [6]. Офіційне оголошення переможців та нагородження традиційно відбувається у Всесвітній день книги та авторського права – 23 квітня.

Отже, використання проектної діяльності допомагає створити для бібліотеки імідж затребуваного та високорозвиненого закладу, який задовольняє попит користувачів, а також пропонує для них нові послуги. Оволодіння принципами, функціями, технологіями проектного менеджменту є однією із запорок прискорення перетворень у бібліотеках, їх розвитку та інтеграції у світовий інформаційний простір. Крім того, розвиток проектної діяльності підвищує інтерес до бібліотечної спеціальності майбутніх потенційних здобувачів освіти, оскільки це підвищує її рівень конкурентоспроможності у сфері освіти.

Список використаних джерел

1. Білоус В. Проектна діяльність як інструмент модернізації бібліотеки вищого навчального закладу. *Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського* : вебсайт. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2014_4_7
2. Білоус В. С. Проектна діяльність – важлива складова розвитку бібліотеки та професійного зростання бібліотекарів : методичні рекомендації. Вінниця, 2014. 80 с.
3. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека : вебсайт. URL : <http://libr.rv.ua/ua/>
4. Проект «Цифрова пам'ять Рівного : створення онлайн-платформи «Рівне та рівняни у фотографіях». *Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека* : вебсайт. URL : <http://libr.rv.ua/ua/about/114-proekt-cifrova-pamyat-rivnogo-stvorennuya-onlajn-platformi-rivne-ta-rivnyani-u-fotografiyah/>.
5. Рівне та рівняни у фотографіях: цифрова пам'ять Рівного, 1850-2000. *Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека* : вебсайт. URL : <https://photo.libr.rv.ua/>.
6. Краща книга Рівненщини. *Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека* : вебсайт. URL : <http://libr.rv.ua/ua/read/46-kracsha-kniga-rivnencshini>.

**РОЛЬ ДОКУМЕНТНИХ РЕСУРСІВ
У ФОРМУВАННІ ДОКУМЕНТНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В БІБЛІОТЕКАХ**

Бібліотеки сьогодні це не тільки книгозбірня, а потужні інформаційні центри, які є невід'ємною складовою загальнодержавного механізму накопичення, систематизації та розповсюдження інформації, важливою складовою інформаційного середовища. Розвиток інформаційних технологій дає можливість бібліотекам накопичувати видовий склад бібліотечного фонду, розширює можливості обробки, зберігання і пошуку інформації.

Документні ресурси в бібліотеках є не тільки засобом зберігання та поширення знань, але й інструментом для встановлення комунікації між бібліотеками та користувачами. Вони слугують платформою, на якій інформація передається від видавця до користувача та навпаки. Ця двостороння комунікація визначається не лише змістом документних ресурсів, але й їх формою, доступністю та способами взаємодії. Наявність сучасних програмних засобів дозволяє по-новому підійти до організації бібліотечних процесів. Створення документних ресурсів включає в себе процеси видавництва, редакції та індексації. Важливо забезпечити високу якість та доступність цих ресурсів, а також забезпечити їх зберігання та архівування для майбутніх поколінь.

Один із головних аспектів документної комунікації – це доступ користувачів до документних ресурсів. Бібліотеки повинні надавати різноманітні шляхи доступу, включаючи фізичний та електронний доступ до книжок та інших ресурсів. Так, вивчаючи досвід Наукової бібліотеки Мукачівського державного університету, мною було з'ясовано, що користувачі мають можливості використання інформаційних ресурсів не тільки традиційно, відвідавши бібліотеку, а й онлайн, зробивши запит через віртуальну службу, відвідавши «електронний читальний зал», «інституційний репозитарій» на сайті бібліотеки. З метою покращення документної комунікації та надання більшого доступу до ресурсів, бібліотеки формують електронні каталоги, здійснюють інформаційну підтримку віддаленого доступу до видань, створюють віртуальні бібліотеки та багато іншого.

Щоб забезпечити ефективну документну комунікацію в бібліотеках необхідно пропагувати інформаційну грамотність серед користувачів. З метою формування медіаграмотності користувачів, Наукова бібліотека МДУ на власному сайті створила сторінку «Медіаграмотність: корисні матеріали», для першокурсників проходять уроки інформаційної грамотності, академічної доброчесності [1].

Отже, документні ресурси в бібліотеках відіграють важливу роль у формуванні документної комунікації та забезпеченні доступу до знань. Вони є важливою ланкою у взаємодії між бібліотеками та користувачами, дозволяючи ефективно передавати інформацію та підтримувати навчальні та дослідницькі процеси. Щоб досягти найкращих результатів, бібліотеки повинні надавати доступ до високоякісних документних ресурсів та використовувати інноваційні

підходи до роботи з ними. Це сприятиме підвищенню рівня документної комунікації та забезпечить користувачам доступ до актуальної інформації.

Список використаних джерел

1. Всесвітній тиждень медійної та інформаційної грамотності / URL : <https://msu.edu.ua/library/vsesvitnij-tyzhden-medijnoji-ta-informatsijnoji-hramotnosti/>

УДК 028.8:615.85

ДАНИЛЕНКО М. П.

Відокремлений структурний підрозділ ЗВО
«Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна» Дубенська філія,
м. Дубно

БІБЛІОТЕРАПІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Сучасна доба потребує особистостей, здатних швидко реагувати на численні трансформації, які відбуваються в суспільстві, якісно вирішувати поставлені завдання та вміло комунікувати з іншими його представниками. Зазначені життєві компетентності слід формувати ще з дитинства, застосовуючи спеціальні виховні методики.

Окремої уваги в цьому напрямку потребують діти з особливими освітніми потребами, до яких відносять як осіб з певними фізичними, психосоматичними порушеннями, так і тих, хто відзначається потужними можливостями пізнавальної діяльності, тобто, вундеркіндів або обдарованих дітей.

Представники цієї категорії прагнуть до самовизначення, намагаються зайняти певне місце у суспільному просторі, потребують особливої уваги, визнання, підтримки і розуміння з боку спільноти, в межах якої перебувають.

На сьогодні, тема інклюзії (соціального включення) дітей з особливими освітніми потребами досить активно розглядається на всіх рівнях. Пропонуються різноманітні засоби, стратегії, які сприятимуть їхньому відповідному розвитку. Досить ефективним у цьому аспекті є застосування бібліотерапії, яка дозволяє розв'язувати наступні проблеми в соціалізації вище згаданої категорії суспільства, а саме:

- звільнення від негативних емоцій і фобій, активація захисних механізмів психіки;
- зняття нервово-психологічної напруги, регуляція психосоматичних процесів, моделювання позитивного психоемоційного стану;
- корекція порушень спілкування, вироблення адекватної поведінки та самооцінки, орієнтація на формування правильних цінностей;
- допомога у виборі потрібного рішення, програмування на позитивне розв'язання проблем тощо.

Важливою умовою бібліотерапії є налаштування специфічної форми комунікації між бібліотекарем та дітьми з особливими освітніми потребами. На

думку дослідниці М. В. Новоселецької, її основними характеристиками мають бути цілеспрямованість, двосторонність, цілісність [3, с. 55].

Зазначений вид комунікації складається з таких етапів: 1) налагодження емоційного контакту між дітьми та бібліотерапевтом; 2) визначення проблем соціалізації та інших порушень у представників цієї групи; 3) підбір необхідних бібліотерапевтичних методик з метою їхнього усунення (часткового або повного); 4) практичне застосування бібліотерапії з наступним аналізом отриманих результатів.

Потрібно зазначити, що бібліотерапевтичні заходи можна проводити як в індивідуальному форматі, так і в колективному.

Значну роль у такому виді комунікації відіграє правильно підібрана література, тому на цей аспект варто звертати особливу увагу. Важливо, щоб книги та інші художні видання були візуально не перевантаженими, оскільки дітям з особливими освітніми потребами важко концентруватись на певному об'єкті. Необхідна умова – якість і простота тексту. Спеціалісти відзначають, що найкраще сприймаються короткі оповідання та народні казки, які адаптовані до сприйняття. В сучасний період спеціально для інклюзивних груп дітей створюються тексти, які здійснюють «бібліотерапевтичний ефект» [1, с. 1].

Вони містять лаконічні описи багатьох життєвих ситуацій і спрямовані на роз'яснення, як слід себе поводити під час їх виникнення. Експерти пропонують також обирати видання, які оповідають саме про дітей з певними особливостями розвитку і подають орієнтовні моделі розв'язання численних проблем, які виникають у їхньому житті. Це є дієвим механізмом впливу на згадувану категорію підростаючого покоління.

Читання є діяльністю, яка дає можливість експериментувати. Дуже успішним з точки зору бібліотерапії для дітей з особливими освітніми потребами є її поєднання з театральним мистецтвом. Так званий «читацький театр» постає як декламація з включенням емоцій, міміки, жестів. Він не вимагає вивчення тексту напам'ять, непотрібно створювати і одягати костюми, гримуватись, виготовляти реквізити. Усе спрощено, однак ця форма передбачає залучення усіх представників інклюзивної групи в ролі активних учасників дійства відповідно до їхніх потреб і можливостей. Дієвими є техніки «читання пошепки» та «відлуння».

Загалом, бібліотерапія є ефективним методом у роботі з інклюзивними групами дітей і, як свідчить практика, дає досить швидкі позитивні результати. Проте, слід відзначити, що на сьогодні, включення бібліотерапевтичних стратегій в інклюзивну освіту є недостатнім. Українським науковцям варто більш потужно працювати у напрямку вивчення ефективності бібліотерапії в соціалізації та розвитку дітей з особливими освітніми потребами та розробки її нових практик для застосування в цьому аспекті. Така проблема залишається надалі актуальною.

Список використаних джерел

1. Грицун Р. С. Філософія інклюзії у сучасній прозі для дітей // *Всеосвіта*. 2020. URL : <https://vseosvita.ua/library/filosofia-inkluzii-u-sucasnij-prozi-dla-ditej-229451.html>.

2. Качак Т. Б. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти: збірник науково-методичних статей. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2013. 132 с.
3. Новоселецька М.В. Бібліотерапія як засіб соціально-психологічної адаптації учнів інклюзивного класу // *Всеосвіта*. 2023. URL : <https://vseosvita.ua/library/biblioterapiya-yak-zasib-sotsialno-psykholohichnoi-adaptatsii-uchniv-inkliuzyvnoho-klasu-668949.html>
4. Патра С. Образи людей з інвалідністю в художній літературі (до Міжнародного дня інвалідів). URL : <https://ukrainka.org.ua/node/4992>
5. Чередник А. Образи людей з інвалідністю в художній літературі. *Вісник науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки*. Умань, 2017. Вип. 3. С. 60-62.

УДК 378.011.3-051:373.3

ДОБОНІ А. А., ЛАЛАК Н. В.
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕРАПІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Сучасна педагогіка неухильно рухається вперед, шукаючи інноваційні методи навчання та підготовки вчителів. У сучасному освітньому просторі головне завдання вчителя полягає не лише у передачі знань, а й у розвитку особистості учня, формуванні його ключових та предметних компетентностей. Педагогічна бібліотерапія вважається одним з ефективних інноваційних підходів до досягнення цієї мети. Зазначена методика об'єднує читання, психологію та освіту для зміцнення професійних і особистісних якостей вчителів. Інноваційна технологія педагогічної бібліотерапії може відкрити нові можливості для підготовки майбутніх учителів початкових класів. Вона базується на використанні літературних творів для психологічного й педагогічного супроводу особистісного зростання здобувачів освіти.

Цінними для нашого дослідження є наукові доробки, що з'ясовують теоретичні основи педагогічної бібліотерапії, а саме: аналіз її теоретичних засад, предмету, мети, завдань, аналіз бібліотерапії як діяльності з позиції знань медицини (Ю. Дрешер, О. Міллер та інші); психологічний аналіз читання (Х. Алчевська, С. Вальдгард, Л. Шварц та інші); з позиції педагогіки (І. Тихомирова), бібліотекознавства (О. Смагіна), психології (Л. Жабицька, А. Михайлова); окремих видів естетотерапії у професійній педагогічній діяльності (О. Федій).

В контексті нашого дослідження педагогічна бібліотерапія – це галузь психолого-педагогічних знань про вплив книги на психіку людини, що має катарсисний ефект для інформаційної та духовної гармонії особистості. Головна мета полягає в актуалізації особистісно-світоглядної позиції суб'єктів педагогічного процесу; створенні психологічного комфортного освітнього середовища та виробленні чи закріпленні оптимістичного погляду на життя й зміна власних реакцій на ситуацію, яка травмує емоційно-почуттєву сферу дитини шляхом розширення власного соціального досвіду. Вона спрямована на творчий розвиток особистості, пристосування у соціумі, подоланні кризових

ситуацій, життєстійкості перед почуттям страху, невдачі, жорстокості, нелюдяності тощо.

Як показує практика, за допомогою літературних творів вчитель може досягти глибокої емоційної взаємодії зі здобувачами освіти, виявити їх проблеми, спонукати до саморефлексії та сприяти емоційному вихованню. Педагогічна бібліотерапія розглядається як цілеспрямована форма роботи з використанням літературних творів для досягнення психологічного збагачення та особистісного розвитку учнів.

Варто зауважити, що основними завданнями педагогічної бібліотерапії є: розвиток емоційної сфери дітей, формування мислення, розширення кругозору, розвиток творчих здібностей, активізація самоосвіти, виховання громадянина з високими моральними якостями. Вчитель, використовуючи дану технологію, включає учнів у процес самоосвіти та самовиховання, розвиває їхнє критичне мислення та вміння аргументувати свою думку, сприяє розвитку комунікативної компетентності.

Науковці акцентують увагу на інноваційних аспектах педагогічної бібліотерапії в професійній підготовці вчителя. Зокрема, це:

- розвиток комунікативних навичок: під час бібліотерапевтичних сесій педагога вчать ефективно слухати і розуміти своїх учнів, спілкуватися з ними на емоційному рівні і виявляти та реагувати на їхні потреби;

- саморефлексія: педагогічна бібліотерапія надає вчителям можливість глибоко проаналізувати свої особистісні якості та педагогічні методи.

- інклюзивний підхід: вчителі навчаються створювати спеціальні програми для дітей із різними нозологіями, що сприяє створенню більш сприйнятливою та різноманітного освітнього середовища;

- робота з конфліктами: педагога вчать розуміти причини конфліктів та ефективно втручатися в ситуації для забезпечення спокійного навчання та розвитку здобувачів освіти;

- збагачення педагогічного досвіду: педагогічна бібліотерапія дозволяє вчителям навчатися на прикладах та історіях успіху, що сприяє збагаченню їхнього професійного досвіду.

Отже, сьогодні педагогічна бібліотерапія впроваджується в освітнє середовище сучасного ЗЗСО, де практичне застосування полягає у дружній, тактовній рекомендації педагогом тієї чи іншої книги учневі, що її потребує. Мистецтво використання педагогічної бібліотерапії у навчально-виховній діяльності вимагає гарної професійної підготовки від майбутнього педагога, який повинен володіти не лише фаховими знаннями, але й бути обізнаним із сучасними джерелами інформації, а також мати високі духовні цінності.

Список використаних джерел

1. Вознічка-Парузель Б. Бібліотерапія: від теорії до практичної діяльності. Острів безпеки у світі небезпек: на допомогу бібліотерапевту. Львів. обл. б-ка для дітей : Львів, 2012. С. 40–44.

2. Заїчко А. С. Педагогічна бібліотерапія як новітня інноваційна технологія у професійній підготовці вчителя школи I ступеня. *Наукові записки*. 2017. № 167. С. 191–195.

ВИКЛИКИ ЧАСУ: БІБЛІОТЕКА ТА ВОЛОНТЕРСТВО

Комунальний заклад «Рівненська обласна бібліотека для молоді» Рівненської обласної ради – регіональна бібліотека, яка здійснює пріоритетне бібліотечно-інформаційне обслуговування молоді віком 15-28 років, а також інших вікових категорій користувачів. Саме у нас відвідувачі можуть взяти участь у творчих гуртках та зустрічах, познайомитися із сучасними письменниками, отримати психологічну та юридичну підтримку. Але, на жаль, складні часи вимагають нових рішень, іншого погляду на роботу та інновацій. З перших днів повномасштабної війни росії проти України на базі Рівненської обласної бібліотеки для молоді розпочав роботу волонтерський хаб.

За декілька днів після повномасштабного вторгнення бібліотекарі організувалися та залучили небайдужих містян, щоб разом плести маскувальні сітки. Нам вдалося сплести та передати понад 40 маскувальних сіток для ЗСУ, територіальної оборони та прикордонної служби, намалювали та зібрали більше як 1000 дитячих малюнків із побажаннями для наших військових з метою підтримки їхнього морального духу.

Працівники розробили свій унікальний рецепт з виготовлення енергетичних колобочків з сухофруктів та облаштували мініцех із виготовлення смаколиків. Пізніше, власними силами та за активної допомоги користувачів книгозбірні, почали виготовляти: фасовані мікси горішків та меду; фасовані пакетики сухофруктів; концентрований лимонно-імбирний, обліпиховий чай та зігріваючий чай з калиною та спеціями на потреби ЗСУ. За час роботи волонтерського хабу наші бібліотекарі переробили десятки кілограм сировини, щоб виготовити понад 1 тис. літрів концентрованих чаїв.

Смачні та корисні чаї містять багато вітамінів та антиоксидантів, а ще антигістамінні, антибактеріальні речовини, які допомагають імунній системі боротися з різними захворюваннями, що особливо важливо у холодну пору року. А енергетичні смаколики, які виготовляються з меду, грецьких горіхів, арахісу, зернят соняшника і гарбуза, чорнослива, інжиру, фініків, кураги, родзинок, насіння льону та чіа максимально збагачені вітамінами і мінералами, максимально калорійні і смачні, при цьому займають мало місця у кишені чи рюкзаку. Ці енергетичні набори щоразу їдуть на передову і допомагають бійцям ЗСУ підтримувати свій бойовий стан у будь-яких складних умовах.

Спільними зусиллями вдалося виготовити більше 10 тис. пакетиків (вага одного пакетика 200 гр.) з енергетичними суперфудами та близько 3 тис. пакетиків з міксами горішків і сухофруктів (волоські горіхи, кеш'ю, арахіс, родзинки, курага, журавлина, цукати) [1].

Щоб забезпечити максимально комфортне перебування та дозвілля внутрішньо переміщених осіб із зони бойових дій фахівці бібліотеки здійснювали збір книжок для різних вікових груп та облаштували книжкові

полиці в гуртожитках, де проживають внутрішньо переміщені особи у м.Рівне. В рамках акції зібрано понад 340 книг, серед яких твори класиків української та зарубіжної літератури, навчальна література, в тому числі іноземними мовами. Один із гуртожитків Рівного прийняв понад 300 переселенців з Київщини, Чергівщини, Харківщини та Донеччини, з них 70 діток. Саме там молодіжка розмістила першу частину подарованих рівнянами книг [2].

Упродовж 2022-2023 рр. бібліотека долучилася та організувала різні збори україномовних книжок:

- для евакуйованих онкохворих дітей з України у Мадрид (Іспанія);
- для новостворених бібліотек у Європі, зокрема у Іспанії, Італії, Німеччині, Данії, Литві, Польщі і т.д. для українців, котрі вимушено залишили свої домівки. До збору активно долучилися місцеві письменники;
- для пошкоджених бібліотек та культурних центрів на Херсонщині. Загалом було зібрано та передано понад 400 книг українською та іноземними мовами для дітей, підлітків та дорослих;
- для військових у госпіталі спільно з Патрульною поліцією Рівненської області. Було зібрано та передано Рівненському обласному госпіталю ветеранів війни близько 100 книг українською мовою різноманітних жанрів.

Молодіжна бібліотека залучила користувачів до збору теплих (в'язаних та термо) шкарпеток для захисників та захисниць ЗСУ і самі бібліотекарі приєднувалися до в'язання. Окрім цього, у волонтерському хабі розпочалося виготовлення окопних свічок. Шкарпетки (360 пар) та окопні свічки (1260 шт.) від волонтерського хабу були відправленні бійцям у Донецькому, Херсонському та Миколаївському напрямку.

З метою виручення коштів на потреби ЗСУ було організовано збір російськомовних книг на макулатуру. Вже зібрано близько 8 тон книг, виручені кошти передали на потреби наших захисників. Зокрема, кошти перераховували на придбання генераторів, тепловізорів та автомобілів.

Не забувають фахівці Рівненської обласної бібліотеки для молоді про проведення культурних заходів з благодійною метою. Одним із таких стало відкриття благодійної виставки-аукціону художниці та бібліотекарки РОБМ Олени Сергєєвої «Україна: нескорене коріння» з метою зібрання коштів на придбання дронів для рівненських захисників на передовій. Було зібрано 14 500 грн [3].

Окрім цього, не забувають працівники РОБМ про інший вид благодійності – донорство. Що два місяці вони відвідують Рівненську обласну станцію переливання крові для здачі крові.

Об'єднаність є ключем до перемоги, бо саме це перетворює нас у воїнів, які захищають свою землю, працюючи кожен на своєму фронті. І поки військові відвоюють наші території на фронті, українська бібліотека стає волонтерським пунктом, прихистком для внутрішньо переміщених українців та центром інформаційної боротьби.

З початком 2023 року волонтерський хаб Рівненської обласної бібліотеки для молоді не лише не припинив свою діяльність, а навпаки набирає обертів. Бібліотекарі збільшують виробництво енергетичних

смаколиків, зігріваючих напоїв та в постійних пошуках нових напрямків волонтерської діяльності, щоб якомога швидше наблизити нашу Перемогу.

Список використаних джерел

1. У рівненській бібліотеці виготовляють енергетичні смаколики для військових // Сфера-ТВ. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=EFImGUAkqkI>.
2. Облаштували книжкові полиці для переселенців // ITV media group. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=kRaQtiMrxOw>.
3. Картини з крапок. У Рівному презентували виставку-аукціон робіт художниці Олени Сергєєвої // Суспільне Рівне. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=TNxo8-c7ikg>.

УДК 027.5:021.2(043.2)

КАМПОВ Н. С.

Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА ЯК ЗАСІБ ВІЛЬНОГО ПОШИРЕННЯ ЗНАТЬ

Багатовікова історія Бібліотеки з давніх-давен була уособленням храму мудрості, хранителями історичної пам'яті, гарантами її збереження. Політичні, економічні, соціальні зміни у суспільстві зумовлювали швидку адаптацію бібліотеки до перетворень у суспільстві. Змінюється також і основна функція бібліотеки – «від накопичення знань – до обслуговування користувачів» [1].

У Західній Європі в епоху середньовіччя бібліотеки також звичайно існували при великих монастирях і храмах. Книги в цих бібліотеках використовувалися також рідко, головним завданням бібліотек все ще було їх зберігання. Саме ці бібліотеки зіграли головну роль у збереженні античної спадщини та збереження наступності в розвитку освіти, науки і культури.

Починаючи з XI століття в зв'язку зі зростанням міст, торгових зв'язків, розвитком ремесел, які потребують грамотних людей, відкриваються університети. Разом з ними формувалися університетські бібліотеки.

Університетські бібліотеки створювалися не тільки з метою зберігання, а й використання книг. Тим не менш, у громадських сховищах рукописи приковувалися до полиць ланцюгами, і лише в окремих випадках книги дозволялося брати додому.

З поняттям бібліофілію Європа знайома з XIII століття. Книги збирали королі і лицарі, барони й заможні городяни. У XIV столітті французький король Карл V зібрав у Луврі багату колекцію книг. Пристрасним бібліофілом був папа Іоанн XXII. Англійський аристократ і видатний державний діяч Річард де Бери зібрав бібліотеку з вражаючим для сучасників кількістю томів – 1500, а також створив працю «Філобіблон», в якому прагнув прищепити любов і повагу до книги і передати її своїм нащадкам.

Книги в епоху середньовіччя, що створювалися практично поекземплярно, коштували дорого, тому важливого значення набувають книжкові сховища, які влаштовувалися при світських і церковних закладах. У

бібліотеках збиралися священні писання, житія, твори святоотцівської літератури, літургійні книги.

Бібліотека загальнодоступна в значенні міри відвертості її фондів потенційним читачам і одночасно – бібліотека наукова бібліотека зародилася в епоху Відродження. Вона була націлена не тільки на збір пам'ятників писемності минулого, на максимальне повне відображення в своїх фондах античної спадщини, збереження унікальних документів, але й була відкрита для широкого кола читачів, що виявляли цікавість до цих книг. Інакшими словами, вона була зорієнтована і на виконання функцій збору і зберігання, і на виконання функцій обслуговування.

Публічна бібліотека, як одна з найдемократичніших інституцій, що створена суспільством, обов'язково функціонує в розвинутих країнах і переважно утримується на кошти місцевих органів влади.

Перша у світі публічна бібліотека, що утримується за рахунок податків, – була відкрита в американському Бостоні в 1854 році. У заяві мерії міста було сказано: «Майбутнє демократії залежить від освіченості громадян. Освіченість громадян залежить від розвитку публічних бібліотек. Кожен громадянин має право на приналежні суспільству джерела інформації». Це була так звана американська мрія в її оригінальній версії: кожен може домогтися успіху, якщо буде мати необхідні знання [2].

Американський магнат сталеливарної промисловості Ендрю Карнегі ввійшов в історію аж ніяк не завдяки своєму величезному багатству, що він заробив законними і незаконними методами і яке на той час поступалося тільки рокфеллерівському. Ендрю Карнегі залишився в історії як дійсний фанат бібліотечної справи. Він вірив у велике майбутнє англомовних народів і думав, що воно прямо залежить від вільного поширення знань. Засобом для цього він бачив публічні бібліотеки.

Під кінець життя містер Карнегі витратив близько двох третин свого багатства на їхній розвиток: побудував і оснастив 3000 бібліотек в англомовних країнах, з яких 1800 – у США. «Немає кращого вкладення грошей, ніж громадські бібліотеки, і немає – більшого блага для талановитої молоді» вважав Е. Карнегі.

У 1854 році з відкриттям Бостонської публічної бібліотеки розпочався процес набуття бібліотеками функцій неофіційних центрів самоосвіти. У період з 1876 по 1923 рр. були закладені загальні засади американської бібліотечної освіти. Працівники бібліотек не залишилися осторонь освітніх питань. Американська бібліотечна асоціація опікувалась не лише питаннями бібліотечної освіти, але й питаннями освіти у США взагалі. Так у 1924 році Американська бібліотечна асоціація сформувала Комісію з бібліотек та освітніх закладів для дорослих, долучившись таким чином до процесу навчання протягом життя.

Відповідно до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» бібліотека визначається як загальнодоступна установа. Проте публічна бібліотека не просто надає послуги всім верствам населення, вона є гарантом забезпечення рівного доступу до інформації. В центрі її уваги стоїть пересічна

людина зі спеціальними і загальнокультурними потребами, певними життєвими інтересами. Змінюються ідеологія і концепція колишньої масової бібліотеки; в основі діяльності публічної бібліотеки покладено пріоритет загальнолюдських цінностей. Сучасні публічні бібліотеки активно впроваджують інформаційно-комунікаційні технології, надають допомогу у формуванні цифрової грамотності користувачів. Значно збільшує попит на бібліотечні послуги поєднання інтернету та на традиційних документальних архівів. Така тенденція нині досить затребувана. Важливим є перетворення інформації у цифровий формат (можливість повнотекстового пошуку та швидкість доступу до нових видань).

Список використаних джерел

1. Публічна бібліотека. URL: https://library.pl.ua/nashi_vidannja/inshi_vidannja/misija_publichnikh_bibliotek/
2. Цікаві факти про бібліотеки. URL: <https://www.google.com/url>
3. Історія перетворення великої імперії в бібліотечну спадщину. URL: <https://kultura-poltava.gov.ua/novyny/istoriya-peretvorennja-velikoi-imperii-v-bibliotechnu-spadschinu/>

УДК 37.013:021.2(043.2)

**КРИЖАНІВСЬКИЙ Р. В.,
ДАНИЛЕНКО М. П.**

Відокремлений структурний підрозділ ЗВО
«Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна» Дубенська філія,
м. Дубно

БІБЛІОТЕЧНА ПЕДАГОГІКА ТА ЇЇ ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ: ФОРМИ І МЕТОДИ

В сучасний період до перспективних галузей бібліотекознавства можна віднести бібліотечну педагогіку – комплексну наукову дисципліну, основною метою якої постає багатоаспектне вивчення виховного впливу читання на особистість.

Думки про позитивний ефект книг на розвиток як підростаючого покоління, так і дорослих з'явилися давно. Сьогодні ж, в еру інформаційних технологій, коли багато людей через брак часу, щоденну завантаженість максимальними порціями різноманітної інформації та залежність від соціальних мереж, зовсім мало часу приділяють читанню будь-якої літератури, проблема формування сталого інтересу до цього процесу, а отже – постійного саморозвитку і самоосвіти, є особливо гострою. З огляду на реалії, сучасна бібліопедагогіка має виконувати такі завдання [4, с. 1]:

- популяризувати культуру читання у суспільстві, формувати вміння користуватись бібліотекою та її довідковим апаратом;
- забезпечити відповідною літературою соціальні та культурні потреби користувачів;

- розвивати їхню творчу думку, пізнавальні здібності й інтереси; сприяти безперервній самоосвіті тощо.

Реалізувати це можна з допомогою різних форм і методів, причому, надзвичайно важливою у цьому ракурсі є особистість бібліотекаря, його авторитетність, професійна компетентність, вміння комунікувати з користувачською аудиторією, зацікавленість у виконанні поставлених цілей») [3, с. 64].

Загалом, бібліотечна педагогіка вимагає системності у розробленні теоретичних і методологічних основ [1, с. 1]. Для ефективності її практичної реалізації бібліотечні працівники мають використовувати інноваційні технології залучення до читання й популяризації книги. Серед них можна виділити буктрейлери, баркемпи, вебінари, флешмоби, бібліоекстрими, інформшоу, ток-шоу тощо [2, с. 1].

Сучасною формою рекламування різного роду літератури є буктрейлери – короткі відеоролики за мотивами книги. З метою зацікавлення потенційного читача, вони яскраво і образно презентують її зміст та є доступними для багатьох користувачів через сторінки бібліотечних закладів у соціальних мережах чи сайти.

Останнім часом поширеними стали віртуальні інтерактивні семінари – вебінари, організовані за допомогою інтернет-мережі. Інформація про їх проведення анонсується заздалегідь. Обов'язково акцентується увага на цікавих питаннях і проблемах, які заплановано розглянути; враховується оптимальний часовий період для проведення заходу.

Традиційними також стають флешмоби – сплановані масові акції, під час яких велика кількість людей збирається у визначеному громадському місці та протягом декількох хвилин виконує визначені дії. Вони можуть бути приуроченими до певних визначних (чи, навпаки, трагічних) дат в історії та культурі народу, річниць з дня народження видатних персоналій, тощо.

Цікавою формою залучення широкої аудиторії до читання актуальної літератури є, так звані, бібліоекстрими. Це заходи, організовані бібліотеками, для привернення уваги суспільства до найбільш болючих питань, наприклад, можливі результати воєнних дій, державні реформи в різних галузях чи глобальні проблеми людства. Відвідувачі, крім їхнього обговорення з запрошеними експертами, мають можливість ознайомитись з підбраною літературою, науковими статтями, доповідями, які стосуються даного напрямку.

Дещо подібними до попередніх бібліотечних заходів є баркемпи – неформальні конференції на цікаві теми. Їхній формат передбачає вільне спілкування усіх учасників, приносить позитивні емоції і головне – знайомить з популярною тематичною літературою.

Варто відзначити, що залишилось багато традиційних бібліопедагогічних форм, наприклад, виставки-огляди певної літератури, бібліотечні уроки, підготовка бібліографічних списків тощо. Однак, вони набули «оновлення». Так, при організації книжкових виставок обов'язково використовують айстопери – об'єкти, які привертатимуть увагу користувачів. Пропоновані

бібліографічні списки набувають формату «бібліоміксів» (презентується тематична література різних типів, видів, напрямків) та «бібліофрешів» (включаються лише «видання-новинки»).

Усі бібліопедагогічні форми і методи утверджуються з врахуванням віку, інтересів, потреб, можливостей потенційних користувачів.

Підсумовуючи, слід підкреслити, що бібліопедагогіка є надзвичайно важливою інтердисциплінарною наукою, а правильно підібрані її методи та форми практичної реалізації можуть сприяти формуванню потужної інформаційної культури суспільства.

Список використаних джерел

1. Бібліотечна педагогіка. *Українська бібліотечна енциклопедія*: вебсайт. URL : <https://ube.nlu.org.ua/article/Бібліотечна%20педагогіка>
2. Інноваційні форми роботи в бібліотеці. URL: <https://zhashkiv3.school.org.ua/news/12-10-30-22-04-2020/>
3. Матвійчук О.С. Бібліотечна педагогіка *Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія*. 2012.(17). С. 61-65.
4. Роль бібліотеки у формуванні культури читання // *Всеосвіта*. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/0100bpx9-0206.docx.htm>

УДК 021.2:159.953-043.83-029:93/94(043.2)

МАТВІЙЧУК А. О.

Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ

ФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ УКРАЇНЦІВ ЗАСОБАМИ КНИГИ

Суспільна значимість історичної пам'яті визначається тим, що, вона являє собою форму передачі культурних смислів, звід застережень і попереджень. Актуалізувалася ця тема в Україні в контексті російсько-української війни, війни за незалежність і суверенітет України, яка триває з 2014 року. Це також війна за цивілізаційний вибір: Україна відстоює свою приналежність до європейської цивілізації і це також боротьба за свою історичну пам'ять.

Історична пам'ять – це спрощене колективне сприйняття фактів свого минулого членами національної спільноти.

Як зазначає дослідниця Н. Городня, історична пам'ять, що є здатністю людей фіксувати, зберігати і відтворювати у своїй свідомості історичне минуле, є складним феноменом, який впливає на сприйняття ними сучасності і значною мірою обумовлює їхні дії. Чинниками формування історичної пам'яті є розповіді друзів, знайомих, колег, очевидців і сучасників подій, які не належать до родинного кола, а також книжки (наукова, науково-популярна і художня література), фільми (документальні і художні), засоби масової інформації, здебільшого Інтернет і телевізійні програми [1, с. 30].

За результатами соціологічного опитування «Історична пам'ять» дорослих жителів України, представленими в аналітичному звіті у 2023 році Київським міжнародним інститутом соціології, основними ресурсами, якими цікавляться люди історією України, користуються для її вивчення, є: відео на YouTube (цей ресурс впродовж останнього року використовували 53% тих, хто

цікавиться історією України), публікації у соціальних мережах (37%), телевізійні передачі (35%), книги (29%) [2]. Результати дослідження свідчать, що нинішня російсько-українська війна мала суттєвий вплив на уявлення людей про власне минуле: понад дві третини (68%) учасників опитування вказали, що війна змінила їхнє ставлення до історії України [2, с. 5].

Серед чинників формування історичної пам'яті важливе місце завжди відводилось і відводиться книжці – джерелу думок, переживань. Видавець Віктор Круглов відзначає вирішальну роль книги у формуванні особистості та суспільства загалом. На його думку, книги не лише забезпечують доступ до знань, але й сприяють розвитку критичного мислення, уяви та культури [3]. Виховний ефект історичної пам'яті визначається, зрештою, не стільки кількістю циркулюючих в суспільстві історичних знань, зафіксовані в книгах, але тим, що вони стають ресурсом самовдосконалення кожного.

За останні роки в Україні з'явилося багато книг про російсько-українську війну: це художня література, документальні твори та репортажі, свідчення з окупації, фотоальбоми, історичні дослідження та політичні коментарі як авторства ветеранів та військових, волонтерів та свідків подій повномасштабного вторгнення РФ, а також книги, що видані ветеранськими видавництвами. Такі книги допомагають розуміти та пам'ятати важливе, стають зброєю у війні не тільки на полі бою, але й у війні за правду, свободу і гідність.

Усі книги про російсько-українську війну – важливий елемент протидії смисловій війні РФ проти України, складові збереження історичної пам'яті. Важливо, щоб такі книги були доступними для кожного, зокрема представлені у бібліотеках. При їх презентації потрібно враховувати вік користувачів і при цьому застосовувати різні форми їх популяризації. Важливо, що в Україні прийнято Стратегію розвитку на 2023 – 2032 роки «Читання як життєва стратегія» [4]. Її реалізація в частині сприяння українській культурі й нарощування людського потенціалу нації є необхідною умовою збереження української державності, національної ідентичності, консолідації, модернізації, поступального розвитку суспільства і кожного його члена, гарантування національної безпеки України і тим самим сприятиме формуванню історичної пам'яті, допомагатиме кожному українцю зберігати оптимізм і віру в кінцеву перемогу добра над злом.

Таким чином, книга, читання книг є важливим і дієвим засобом формування історичної пам'яті. В книгах є багато фактів, конструювання наративів. Читання книг сприяє зміні способу мислення про історію та історичну пам'ять, а це відіграє важливе значення для опору агресивним впливам, сприяє націєтворенню.

Список використаних джерел

1. Городня Н. Чинники формування історичної пам'яті сучасної української молоді. URL : <https://elibrary.ivinas.gov.ua/3539/1/5109-10261-1-SM.pdf>.
2. Історична пам'ять результати соціологічного опитування дорослих жителів України : аналітичний звіт 2023. URL : https://www.kiis.com.ua/materials/news/20230320_d2/UCBI_History2023_rpt_UA_fin.pdf.

3. Круглов В. Чому під час війни важливо читати: книга – засіб боротьби проти ракет та ворожого ІПСО. URL : https://lb.ua/blog/victor_kruglov/580406_chomu_pid_chas_viyni_vazhливо_chitati.html.

4. Про схвалення Стратегії розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія» та затвердження операційного плану її реалізації на 2023–2025 роки : розпорядження Кабінету міністрів України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-stratehii-rozvytku-chytannia-na-period-do-2032-roku-chytannia-iaк-zhyttieva-s190-30323>.

УДК 021.4:373.3.091.12:005.963.3(043.2)

МОНИЧ Н. О., ЛАЛАК Н. В.

Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

ЕКСКУРСІЯ В БІБЛІОТЕКУ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

В умовах інформаційної глобалізації інтерес до читання стрімко падає, що є загальносвітовою тенденцією. Відбувається не лише відчуження дітей від книги, занепад загальної книжкової культури, а й втрата національних книжкових традицій. В контексті сьогодення надзвичайно актуальною є популяризація дитячої книги в освітньому середовищі початкової школи (на уроках та в позаурочний час). У Державному стандарті початкової освіти [2]. зазначено, що однією із пропонованих форм роботи з молодшими школярами є екскурсія. Зміст екскурсій повинен мати безпосередній зв'язок із пройденим на попередніх уроках матеріалом або випереджувальний характер. У той же час отримані на екскурсіях результати спостережень і зібрані матеріали доцільно використовувати на наступних уроках, реалізуючи міжпредметні зв'язки.

Теоретичні та практичні аспекти проведення екскурсій на уроках досліджували Т. Васютіна, С. Галасюк, Л. Добровольська І. Друць, О. Коваленко, Ю. Кулінка, О. Подліняєва, К. Романенко, Л. Романенко, Н. Сташевська, О. Толочик, з іноземних дослідників: К. Брін, К. Грін, К. Платоніта тощо. Цінними для нашого дослідження є наукові доробки К. Мовчан, у яких популяризується роль дитячої книги та бібліотечна справа. Головна дидактична мета екскурсій інтегрованого курсу «Я досліджую світ» початкової школи – формування нових знань через спостереження за природними, соціальними, виробничими об'єктами і явищами, долучення здобувачів освіти до дослідницької діяльності: аналізу й порівняння властивостей об'єктів, явищ, їх закономірностей з метою узагальнення інформації, пізнання навколишнього світу. У публікаціях останніх років подається таке визначення дефініції «екскурсія» – це особлива форма навчальної та позаурочної роботи, в якій здійснюється спільна діяльність вчителя-екскурсовода і здобувачів освіти – екскурсантів у процесі вивчення явищ дійсності, що спостерігаються в природних умовах (пам'ятники історії та культури, пам'ятні місця, природа та ін.) або в спеціально створених сховищах колекцій (музей, виставка).

Характеризуючи місце екскурсійної діяльності в освітньому середовищі початкової школи необхідно враховувати, що екскурсія – це наочний метод отримання певних знань, виховання шляхом відвідин за задалегідь розробленою темою певних об'єктів (музей, історичний комплекс, архів, бібліотека і т. д.) із спеціальним керівником (екскурсоводом). Існують різні підходи до класифікації екскурсій. Вирізняють екскурсії за змістом, за складом учасників, за місцем проведення, за способом руху і за формою проведення. За змістом екскурсії є оглядові (багатопланові) та тематичні. Оглядові екскурсії – це екскурсії, що дають загальне уявлення про об'єкт (в нашому випадку – бібліотеку), відомих особистостей. Відмінність оглядової екскурсії від тематичної простежується у змісті, глибині розкриття матеріалу.

Проаналізуємо особливості проведення екскурсії в бібліотеку на уроці «Я досліджую світ». Під час вступної бесіди вчитель окреслює тему, мету екскурсії, актуалізує набутий досвід здобувачів освіти, наголошує, що сила книг безмежна, адже вони з дитинства допомагають зрозуміти навколишній світ, розповідає про історію книги, звичаї, традиції їх читання тощо. Перед екскурсією вчителю варто наголосити дітям про правила поведінки у бібліотеці, а саме: дотримуватися порядку і тиші; не порушувати розстановку книг на полиці; поводитися з книгами акуратно, берегти їх, якщо необхідно – підклеїти, відремонтувати книгу; повертати книги слід своєчасно.

У ході екскурсії бібліотекар знайомить дітей зі своєю працею, допомагає їм вибрати книги. Наголошує, що слово «бібліотека» складається з двох частин – бібліо і тека й тлумачиться як книгосховище. Розповідь бібліотекаря пов'язана з тим, що є дуже корисні книги-словники, довідники та енциклопедії і є старовинні книги, написані дуже давно, а всі ці книги зберігаються у бібліотеці. Наголошує, що у кожній книзі є свій номер, який складається з букв та цифр, це – шифр книжки. За цим шифром можна дізнатися адресу книжки: поверх і полицю, де вона зберігається. В ящиках-каталогах зберігаються картки з назвами та шифрами всіх книжок. Бібліотекар заводить на кожного читача формуляр [4]. Самостійна робота учнів під час екскурсії супроводжується коментарями вчителя. Важливим етапом уроку-екскурсії є звітування дітей про виконану роботу, фотозвіт та демонстрація зібраного матеріалу. За необхідності вчитель (або учень) може виступити з додатковими повідомленнями. Завершується екскурсія заключною бесідою, підведенням підсумків, фото- або відеозвітом.

Таким чином, хоча сучасних дітей все більше захоплює Інтернет та гаджети, ми повинні ще з дитинства виховувати у здобувачів освіти любов до книги, бережне до неї ставлення, розвивати художній смак. Саме бібліотека допомагає залучати дітей до читання книжок. Тому сучасним вчителям початкових класів варто активізувати проведення екскурсій у бібліотеку як на уроках, так і у позаурочний час. Як показує практика, екскурсії сприяють формуванню у відвідувачів високої духовності, патріотизму, поваги до української історії, мови і культури, збагачують знання та розширюють світогляд. Резюмуючи, можемо зазначити, що екскурсійна

діяльність популяризує роботу бібліотекаря і сприяє підвищенню позитивного іміджу бібліотеки та бібліотечної професії.

Список використаних джерел

1. Гришук А. Словник українського педагога. Київ: КВІЦ, 2015. 405 с.
2. Державний стандарт початкової освіти / Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 1-2 класи. Київ: ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. 240 с.
3. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей». URL : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>. 40 с.
4. Лалак Н. В., Мовчан К. М. Друковані та електронні книги: історичний аспект *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*: зб.наук. пр. Мукачево: Вид-во МДУ, 2017. Випуск 1(5), С. 35–37.
5. Лавренова М, Лалак Н., Фенчак Л. Особливості створення освітнього середовища для молодших школярів в контексті Нової української школи *Vzdelávanie a spoločnosť V. Medzinárodný konferenčný Zborník. Prešov 2020.* s. 72–80.

УДК 37.01:028.8:615.85:001.895(043.2)

МОРГУН А. В.

Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

ПЕДАГОГІЧНА БІБЛОТЕРАПІЯ ЯК НОВІТНЯ ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ

У системі освіти України нині відбуваються прогресивні зміни, пов'язані з оновленням змісту, форм і методів у професійній діяльності вчителів початкової ланки освіти для пошуку нових перспективних технологій навчання та виховання учнів відповідно до європейських вимог та професійних стандартів. Особливий інтерес до вивчення новітніх терапевтичних технологій приваблюють все більше педагогічних працівників з метою розвитку ключових освітніх компетентностей учнів.

Розв'язання проблеми модернізації сучасного освітнього процесу, його особистісно-діяльнісний аспект ґрунтується на впровадженні педагогічної бібліотерапевтичної техніки. Саме вона є основним положенням нової парадигми освіти. Від неї залежать індивідуальна освітня траєкторія учня та програма його життєдіяльності в цілому.

Про вплив книги на людину було відомо з давніх часів, тільки на початку нашого століття почали розглядати книгу як засіб для зміни мислення або поведінки людини. І тільки на сьогодні це питання постало перед учителем початкової ланки освіти, як заохотити дитину з раннього віку до читання книжок з метою вирішення її психологічних та побутових проблем, покращення навчальної діяльності, виховання особистісних орієнтирів у просторі соціальних чинників, підготовки життя у соціумі через засоби педагогічної бібліотерапії.

Педагогічна бібліотерапія – галузь психолого-педагогічних знань про цілющий вплив книги на психіку людини, що має катарсисний ефект для інформаційної та духовної гармонії особистості. Головна мета полягає в

актуалізації особистісно-світоглядної позиції суб'єктів педагогічного процесу; створенні психологічного комфортного освітнього середовища та виробленні (закріпленні) оптимістичного погляду на життя й зміна власних реакцій на ситуацію, яка травмує емоційно-почуттєву сферу дитини шляхом розширення власного соціального досвіду. Спрямована на творчий розвиток особистості, пристосування у соціумі, подоланні кризових ситуацій, життєстійкості перед почуттям страху, невдачі, жорстокості, нелюдності тощо.

З точки зору М. О. Рубакіна людина читає ті художні тексти, які за психологічною наповненістю відповідають йому як особистості. О. Л. Кабачек стверджує, що лікувальний ефект базується на впізнаванні людини своєї проблеми, травмуючої ситуації в художньому творі й спрямуванні заданим в ньому зразком виходу з подібних ситуацій, їх психологічного подолання. Чим більш схожі герой і ситуація, описана в художній книзі, на обставини й характер, тим сильніше, на думку прихильників цього підходу, буде терапевтичний ефект.

Для того щоб організувати оптимальне педагогічне спілкування, педагогові потрібно знайти шлях до встановлення довірливих відносин з учнем. Для залучення учня до дружби з книгою, педагог має знати, що величезна роль у цьому його як особистості. Вчитель має бути цікавим для нього. Тому він має дбати про особисту всебічну освіченість, обізнаним серед всіх жанрів літератури, нових видів друкованих видань, постійно підвищувати професійну компетентність, самовдосконалюватися, виховувати в собі позитивні особистісні риси, які значною мірою формують імідж професійного педагога.

Згідно Г. Спаху, вчителі виробили певні норми роботи з книгою, які використовують в бібліотерапії. Слід пам'ятати, що бібліотерапевтичний вплив має відрізнятися від простої дидактичної роботи з текстом. Тому вчителі, які не є спеціалістами з даного виду терапії, а хочуть користуватися педагогічною бібліотерапією як методом психологічної підтримки, повинні пройти відповідну підготовку, яка введе їх в таємниці бібліотерапевтичного процесу. Вони зобов'язані володіти відповідними техніками терапевтичної роботи. Слід звернути увагу на схильність, риси та вміння вчителя бібліотерапевта, які дозволяють йому бути лідером.

Отже, педагогічна бібліотерапія є ефективним засобом впливу на особистість з метою стабілізації її емоційнопочуттєвого стану та надання можливості творчої самореалізації у навчально-виховному середовищі сучасної початкової школи; педагогічна терапія як новітня інноваційна технологія стає все більш поширеним у практиці вчителя початкової ланки освіти. Важливість цієї терапії полягає в тому, що для кожної конкретної ситуації учня можна підібрати певну літературу, яка б скорегувала і вплинула на адаптацію учня до нового способу життя, на його психічне і моральне здоров'я.

Список використаних джерел

1. Ловка О. Новини в галузі бібліотечної психології. Київ: Бібл. планета, 1999. 234 с.

**БІБЛІОПСИХОЛОГІЯ, БІБЛІОПЕДАГОГІКА, БІБЛІОТЕРАПІЯ:
ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА**

Для європейської культури поява книг, особливо – винахід у XV столітті друкарства мало велике значення. У міру поширення грамотності книги, та був і бібліотеки стали невід’ємною частиною цивілізації. Але ще задовго до друкарства, коли культура спиралася на писемність, з’явилася потреба у вивченні текстів і з’явилася особлива галузь знання – герменевтика: мистецтво та теорія тлумачення текстів. Це потребувала церковна література, що має справу з біблійними текстами, а починаючи з епохи Відродження – класична філологія, яка зверталася до текстів античності. У Новий час виникло літературознавство, яке вивчало літературно-мистецькі книги, також багато в чому спираючись на досвід герменевтики.

У ході розвитку культури виявились нові аспекти вивчення літературних творів та його авторів, принципово нові підходи до аналізу текстів. Визначний мовознавець і філософ В. Гумбольд підкреслював значення самої мови творів літератури: мова не просто готовий інструмент, а й засіб самовираження та розуміння життя, тому необхідно повніше вникати в мову текстів. Інший німецький вчений В. Дільтей розробив принципи «розуміє психології», що стосувалося і розуміння книжкових текстів. Тобто проблеми, пов’язані з впровадженням книг у життя людей, почали обговорюватися в науковій літературі набагато раніше, ніж вони стали предметом особливої наукової дисципліни. Поступово накопичувалися дані про закономірності сприйняття друкованих знаків та текстів загалом, і все більшу увагу до себе привертала процеси літературної творчості та самі особистості авторів.

Один з провідних сучасних фахівців з області бібліотечної педагогіки І. І. Тихомирова, уточнюючи визначення предмета бібліотечної педагогіки, підкреслює, що педагогічні аспекти бібліотечної діяльності включають в себе в тій чи іншій мірі всі основні частини і функції загальної педагогіки. Бібліотечній педагогіці властива освітня функція, яку часто «називають просвітницькою та пов’язують з подвижництвом як соціальним архетипом бібліотекаря». Виділяється навчальна функція (розробляються нині технології бібліотечної діяльності найбільше пов’язані з цією функцією бібліотеки). Важливою є виховна функція, оскільки бібліотека активно впливає на літературний і читацький розвиток дітей. Реалізуючи названі види педагогічної діяльності в їх сукупності, бібліотекар сприяє формуванню соціально-адаптованої і творчої особистості. На перше місце в бібліотечній діяльності як педагогіці співробітництва висувається спілкування з читачем

Область психології читання дуже велика: читач–текст–автор – так можна описати один з головних об’єктів вивчення бібліопсихології. Чому людина читає і які потреби задовольняє він за допомогою читання? Як впливає читання книг на особистість, її розвиток у різні етапи життя? Чим шанувальники різних

авторів (жанрів) відрізняються один від одного як особистості? Які психологічні механізми читання? Які умови та нормативи читацького розвитку?

Головним завданням теоретичної бібліопсихології є «з'ясування функціональної залежності бібліопсихологічного сприйняття від індивідуальних та соціальних особливостей суб'єкта», прикладної – «практичні шляхи для корінного поліпшення творчої роботи, яка називається створенням, циркуляцією та утилізацією усного, рукописного та друкованого слова».

Бібліотерапія – порівняно молода галузь наукового знання, що стоїть «на стику» науки, психотерапевтичної практики та мистецтва. Вперше термін «бібліотерапія», що означає навмисне використання літературних творів для розуміння чи розв'язання актуальних терапевтичних проблем людини, ввів у 1916 році американський дослідник С. Крозерс (Samuel Crothers). За визначенням, прийнятим у 1920-і роки Асоціацією лікарняних бібліотек США, бібліотерапія – це «використання спеціально підібраного для читання матеріалу як терапевтичного засобу у загальній медицині та психіатрії з метою вирішення особистих проблем за допомогою спрямованого читання».

Основним методом бібліотерапевтичного впливу є бесіда. Вона використовується як індивідуально в спілкуванні з пацієнтом, так і в спілкуванні з групою. Цей метод використовується і на початку контакту, при рекомендації пацієнтові спеціально підібраних творів для читання, і в спілкуванні бібліотерапевта після прочитання. Іншим варіантом методу бесіди є ведення пацієнтом щоденникових записів, написання анотацій, творів – роздумів на прочитані книги. Суть цих методів полягає в переосмисленні того, що відбувається в житті пацієнта під впливом подій, що відбуваються з героями рекомендованих для прочитання творів. Сучасні бібліотерапевти використовують в роботі не тільки твори художньої літератури, а й інші види літератури: спеціальну літературу з медицини, психології, філософії. Метою рекомендації для прочитання такої літератури є розуміння пацієнтом неминучості конфлікту між реальним світом і суб'єктивним світовідчуттям, інтерес до життя забезпечує читання науково-популярних книг. Читання біографічних і автобіографічних творів забезпечує знайомство з характерами і долями відомих сильних особистостей.

Згодом склалися три основні напрями у розвитку даного методу: 1 – так зване «медичне», де основну роботу проводить терапевт, а роль бібліотечного працівника допоміжна; 2 – «бібліотечне», де керівництвом «Лікарського читання» займається спеціально підготовлений співробітник бібліотеки; 3 – «комплексне», представники якого вважають, що бібліотерапія є допоміжною, а в ряді випадків і рівноправною частиною лікувального процесу при неврозах та соматичних захворюваннях.

Список використаних джерел

1. Беспалов В. М. Библиопсихология. Н. А. Рубакина: методологические и методические аспекты. *Библиотековедение*. 2002. № 3. С. 80.
2. Оганесян Н. Т. Библиотерапия как средство коррекции и регуляции психических состояний личности. *Библиотековедение*. 2007. № 4. С. 54-57.

ІНФОРМАЦІЙНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК

Бурхливий розвиток нових інформаційних технологій та індустрії електронних носіїв інформації, суттєві зміни в соціокультурних процесах, які стали характерними для початку ХХІ століття, визначили нагальну необхідність застосовування в бібліотечній практиці сучасних засобів формування, збереження, оброблення, використання різноманітної інформації, зокрема формування електронних ресурсів, що включає створення баз інформаційних ресурсів та нових інформаційних продуктів і послуг.

Із настанням ери інформаційних технологій та масової культури бібліотека як соціальний інститут отримала серйозний виклик, лише адекватна відповідь на який зможе гарантувати її майбутнє.

Очевидним є факт, що саме інноваційний шлях розвитку бібліотек, оновлення всіх сторін їх життєдіяльності забезпечують виконання покладеної на них соціальної місії.

Сьогодні в бібліотечній сфері спостерігаються поєднання усталеної практики з можливостями нових інформаційних технологій, традиційне бібліотечне обслуговування збагачується наданням користувачам електронних продуктів і послуг за допомогою телекомунікаційних засобів. Зазначене зумовлює зростання інформаційної та соціокультурної ролі бібліотеки в сучасному суспільстві.

Розмаїття інновацій, що стрімко входять у бібліотечне життя, вражає. Це і продуктні, сервісні, техніко-технологічні, організаційні, соціально-економічні та ін. Вони допомагають бібліотекам стати конкурентоспроможними, запроваджувати нові послуги, створювати позитивний імідж у суспільстві, що зрештою і формує нову модель діяльності бібліотек.

Інноваційній діяльності бібліотек притаманні: новизна, спрямованість на прогресивний розвиток книгозбірні, зумовленість потребою користувачів, практична послідовність, комерційна привабливість.

Головною метою всіх бібліотечних інновацій є підвищення рівня бібліотечно-бібліографічної діяльності для максимально повного задоволення інформаційних, освітніх і культурних запитів користувачів.

Сайт бібліотеки – це її імідж в інформаційному просторі, який служить для просування бібліотечної діяльності, передусім – її інформаційної функції. Створення вебсайту підвищує престиж бібліотеки, адже інформація попадає в Інтернет. Розширюється число її реальних і потенційних користувачів.

За допомогою сайту здійснюється звернення до основних ресурсів: електронного каталогу, електронної бібліотеки, віртуальних виставок, вебліографічної інформації тощо. Саме сайт є необхідним компонентом бібліотеки, який забезпечує зв'язок між різнорідними інформаційними ресурсами – і тих, що належать бібліотеці, і тих, що знаходяться за межами її структури.

Однією з найпоширеніших і вже традиційних наочних форм популяризації книги і читання на сайтах бібліотек є віртуальні виставки для інформування користувачів про нові надходження до фонду. Перевагою віртуальних виставок є необмеженість існування в часі та просторі, можливість розмістити текстову інформацію, графічне, аудіо або відео зображення документів, включених в експозицію.

Бібліотеки активно впроваджують нові інформаційно-комунікаційні технології та виконують почесну місію ініціаторів та організаторів інституційних репозитаріїв, пропагуючи переваги відкритого доступу до наукової інформації та знань. Репозитарій реалізує процеси збору, зберігання, управління та розповсюдження цифрових матеріалів, а також забезпечує відкритий доступ до них з використанням пошукових можливостей. Репозитарій об'єднує науково-освітні інтереси вчених, викладачів та студентів з професійними інтересами бібліотечних фахівців.

Бібліотечна діяльність розвивається за інноваційними напрямками з використанням різноманітних креативних форм роботи. Зокрема, в соціокультурній роботі бібліотек з'явилися такі нові форми роботи: бібліофреш, айс-стопер, літературний пінг-понг, бібліоквест, флешмоб, буккросинг, буктрейлер та інші форми роботи.

Список використаних джерел

1. Бабій Л. Наукова бібліотека в сучасному суспільстві. *Бібл. планета*. 2009. № 4. С. 21–22.
2. Богданова О. Цифрові технології і читання. *Бібл. планета*. 2017. № 2. С. 16–17.
3. Вилегжаніна Т. Бібліотека в контексті реформ. *Бібл. планета*. 2010. № 4. С. 4–5.

УДК 004.383.8(477)(043.2)

МОРГУН А. В., ШУТКО М. В.
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УКРАЇНІ

Важливою ознакою сьогодення є стрімкий розвиток новітніх інформаційних технологій, їх всепроникна потужність та вкорінення в усі сфери суспільної діяльності, зокрема й у бібліотечну галузь. В умовах інформаційного суспільства швидко відбуваються трансформації бібліотечної реальності: традиційні ролі змінюються, з'являються нові вимоги, нові можливості та нові виклики. Модернізація бібліотечної інфраструктури, реформування освіти, трансформація наукових комунікацій висувають нові стратегічні завдання перед бібліотеками, актуалізують питання стосовно того, як бібліотеки продовжуватимуть відповідати зростаючим вимогам сучасної цифрової інформаційної ери. Нагальності набувають дослідження щодо визначальної ролі новітніх інформаційних технологій, що ґрунтуються на методах обробки неструктурованої великорозмірної інформації та моделях

знань із використанням потужних обчислювальних ресурсів та спеціалізованих інструментальних засобів, зокрема систем штучного інтелекту (далі ШІ).

За визначенням Міжнародної організації зі стандартизації ISO, штучний інтелект – це здатність інженерної системи отримувати, обробляти та застосовувати отримані знання та навички. Незважаючи на те, що ШІ є однією з нових тенденцій, деякі його елементи уже фрагментарно застосовуються в бібліотеках у вигляді модулів, вбудованих у бібліотечні програми, зокрема у вигляді чат-ботів у довідково-інформаційних службах, у процесах автоматичної каталогізації та класифікації за допомогою оптичного розпізнавання символів (OCR), автоматичного перекладу іншомовних матеріалів за допомогою обробки природної мови (NLP), автоматичного індексування за допомогою експертних систем, у системах інтелектуального управління бібліотечним книгосховищем із використанням надвисокошвидкісної технології RFID. Приклади їх успішного застосування у бібліотечній діяльності таких книгозбірень, як Бібліотека Конгресу США, Бібліотека Джеймса Б. Ханта Університету штату Північна Кароліна, Бібліотека Університету Джонса Гопкінса в США, Бібліотека Південно-Західного університету Китаю, Бібліотека Берлінського університету імені Гумбольдта в Німеччині свідчать про значний потенціал і перспективність цифрових технологій.

Найбільш перспективними на сьогоднішній день напрямками в пізнанні ШІ, є нейронні мережі, еволюційні обчислення, експертні системи. На розвиток сфери еволюційних обчислень значний вплив зробили інвестиції в нанотехнології. Еволюційні обчислення покликані вирішити практичні проблеми самозборки, самовідновлення та самоконфігурування систем, що складаються з безлічі одночасно функціонуючих вузлів.

Експертні системи акумулюють знання експертів – провідних спеціалістів у даній предметній галузі. В основі роботи експертних систем лежить дедуктивне виведення нових тверджень з існуючих. Типове застосування експертних систем – консультації для фахівців середньої кваліфікації і неспеціалістів у тій галузі, для якої вона розроблена.

Нові можливості для відкритої науки створені завдяки: угрупованням глобальних мереж, новим потужним алгоритмічним моделям глибокого навчання нейронних мереж штучного інтелекту та можливостям онлайн-зберігання та пошуку в сховищах досліджень даних. Ці приклади показують, як нові інфраструктури можуть бути використані для створення майбутніх методологій штучного інтелекту для наукових відкриттів у 21 столітті.

Останні п'ять років (2017-2022) показали значний прогрес і досягнення в аналітичних обчислювальних інструментах і відкриттях. Особливо це стосується методологій, пов'язаних із новими сферами штучного інтелекту. Машинне навчання, глибоке навчання та дослідження нейронних мереж показали певний потенціал для прориву парадигми відкритої науки. Ці досягнення варіюються від комп'ютерного бачення (розпізнавання обличчя/об'єктів) до обробки природної мови (розпізнавання мовлення в текст і переклад) до кібербезпеки (виявлення шахрайства). Досягнення також включають розмовні чат-боти, роботизованих агентів і стратегічне мислення.

Це стало можливими завдяки комбінації кращих алгоритмів, більшої обчислювальної потужності, точніших схем метаданих, онлайн-наборів даних і, дедалі частіше, сховищ і систем відкритих наукових досліджень.

Можливості машинного навчання штучного інтелекту також ефективно використовуються завдяки попередньому навчанню алгоритмам і застосуванню нових наборів даних звичайного розміру. Нові можливості відкриваються завдяки поєднанню сховищ дослідницьких даних і готовності дослідників ділитися своїми дослідженнями та наборами даних через відкриту науку. Це дозволяє іншим дослідникам у всьому світі застосовувати алгоритмічне машинне навчання та ґрунтуватися на попередніх моделях до доступних нових онлайн-даних досліджень. Зображення, дані та метадані можуть бути легко завантажені, розархівовані та використані дослідниками для навчання нейронної мережі.

Основний фактор, що визначає сьогодні розвиток AI-технологій – це зростання продуктивності сучасних комп'ютерів в поєднанні із підвищенням якості алгоритмів, які дозволяють розробляти системи, не зовнішньо схожі на людину, а діючі як людина.

Список використаних джерел

1. Мар'єнко М. В., Шишкіна М. П., & Коновал, О. А. (2022). Методологічні засади формування хмаро орієнтованих систем відкритої науки у закладах вищої педагогічної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 89(3), 209–232. <https://doi.org/10.33407/itlt.v89i3.4981>.
2. Нікольський Ю. В., Пасічник В. В., Щербина Ю. М. Системи штучного інтелекту : навч. посіб. Львів : «Магнолія-2006», 2015. 279 с.

УДК 028.1:655.3.066.11(043.2)

**МОТИЧКА В. І.,
ПРОКОПОВИЧ Л. С.**

Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

УСІ ПОВЕРТАЮТЬСЯ ДО ДРУКОВАНОЇ КНИГИ

У ці непрості часи українські бібліотекарі стоять разом із народом. Там, де це можливо, бібліотеки продовжують надавати свої послуги користувачам. Наші реалії важко відображаються на дітях.

Бібліотеки пропонують багато різних заходів: знайомство з новими книжками, подорожі сторінками улюблених книжок, лялькові вистави та багато інших традиційних заходів. Також проводяться зустрічі з психологами, письменниками, аніматорами.

Сьогодні питання бібліопсихології та бібліопедагогіки, як ніколи, на часі. Сучасні бібліопсихологічні розвідки спрямовані на розв'язання одного з головних завдань бібліотеки — підібрати конкретному читачеві відповідну книгу. Бібліопсихологія уможливує осмислення книгочитання та читання в цілому як невід'ємну частину людського життя в розрізі притаманних людині і

суспільству цінностей Питання бібліопсихології сьогодні досліджують Н. Демчук [1; 2; 3; 4; 5], Ж. Романченко [6], Т. Богуш [7], Я. Хіміч [8; 9].

Психологи радять повернутися до друкованої книги.

Яка ж користь від читання? Читання відволікає. Воно допомагає абстрагуватися від жахливої реальності й постійного потоку новин та бодай на деякий час забути про війну. Можна взяти за звичку читати під час повітряної тривоги. Це допоможе згаяти час та відволіктися від місця й ситуації, в яких знаходитесь. Якщо довго читаєш, настає момент, коли існує лише книга і ти. Такі моменти дуже корисні, аби перемкнутись.

Читання стимулює пізнання. Деякі книжки – з історії, філософії, культури та політики – допомагають краще відрефлексувати те, що відбувається в Україні зараз. Книжки допомагають поглибити знання про становлення нашої нації, зрозуміти, які були передумови й причини кривавої війни, а часом навіть і заспокоїтися. Читання робить нас обізнаними, допомагає аналізувати, що в майбутньому допоможе відстояти свою точку зору в будь-якій історичній суперечці.

Читання додає сил і витримки. Особливо це стосується книжок, які описують події, схожі на ті, що переживають зараз українці. Досвід тих, хто жив під час Другої світової, дає розуміння, що все закінчиться і ми зможемо все переосмислити й передати цей досвід далі. Читаючи книжки, де є війна, приходиться усвідомлення, що люди вже проходили через подібне, відчуваєш подвійну емпатію до персонажа й асоціюєш себе з ним.

Читання нагадує, що життя триває. Психологи радять за можливості повертатися до звичних ритуалів. І читання – одна з тих активностей, яка доступна зараз всім. Це те заняття, що допомагає відчувати себе як у мирний час – коли можна було сісти й спокійно почитати книгу. Це ритуал, який допомагає знаходити часточку нормальності у своєму житті й нагадує, що життя продовжується навіть у війні.

За словами психологів, у виборі книжок потрібно орієнтуватися на власні уподобання.

Список використаних джерел

1. Демчук Н. Психологічний аналіз: мотивація терміна і теоретична парадигма. *Літературознавчі зошити. Студії. Публікації. Рецензії. Бібліографія*. Львів: Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2001. Вип. 1. С. 38–45.
2. Демчук Н. Концепція посіву бібліопсихологічних цінностей (оповідання Івана Франка «Борис Граб»: текстуальний аналіз). *Вісник Львівського університету. Серія: мистецтвознавство*. Львів: Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2006. Вип. 6. С. 130–149.
3. Демчук Н. Синкретична природа теорії бібліопедагогіки та бібліопсихології (компаративістична студія книгознавчих парадигм Д. Балики та М. Рубакіна). *Вісник Львівського Університету. Серія: Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології*. Львів, 2008. Вип. 3. С. 164–179.
4. Демчук Н. Парадигма бібліопсихології в системі реформування вищої бібліотечно-інформаційної освіти. *Вісник Книжкової палати*. 2009. № 4. С. 15–20.
5. Демчук Н. Читач і читання як елементи дисциплінарної матриці системи соціальних комунікацій. *International Multidisciplinary Conference «Science and Technology of the Present Time: Priority Development Directions of Ukraine and Poland»* Wolomin, Republic of

Poland, 19–20 October 2018. Volume 4. Wolomin : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. URL: http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/22146/1/Glogera_conf_Poland_Erokhina_Avilova.pdf.

6. Романченко Ж. Теорія бібліологічної психології М. О. Рубакіна. *Бібліотечний вісник*. 2008. № 4. С. 15–18.

7. Богуш Т. І., Студенкова В. І. Деякі аспекти розвитку соціології читання в Україні. *Державні бібліотеки: сучасні проблеми і перспективи* : зб. наук. пр. Київ, 1993. С. 41–48.

8. Хімич Я. О. Психологічні складові бібліотечного обслуговування. *Бібліотечний вісник*. 1997. № 4. С. 15–19.

9. Хімич Я. Психолог у бібліотеці. *Бібліотечний вісник*. 1999. № 1. С. 32–34

УДК 028.01-045.23:005.8:027.625(477.81)(043.2)

НАЗАРУК Н. А.

КЗ «Рівненська обласна бібліотека для дітей» Рівненської обласної ради, м. Рівне

ПРОЄКТИ З ПРОМОЦІЇ ЧИТАННЯ: З ДОСВІДУ РОБОТИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Одним із пріоритетних напрямів діяльності комунального закладу «Рівненська обласна бібліотека для дітей» Рівненської обласної ради (РОБД) є реалізація соціокультурних проєктів, спрямованих на промоцію книгочитання, цікаве й корисне дозвілля, психоемоційне розвантаження дітей.

Зокрема, це волонтерський проєкт «*Арт-ОбійМи*», який стартував на початку березня 2022 р. з метою надання допомоги для відновлення емоційного стану та реабілітації після пережитих подій. В рамках проєкту передбачено щотижневі арттерапевтичні зустрічі з дітьми, лекції з елементами тренінгу для батьків, літературні читання, групові заняття за Програмою «Діти і війна. Техніки зцілення». Ініціювала «Арт-ОбійМи» Іванна Голуб, рівненська письменниця, психологиня. Згодом до занять з дітьми долучилися й інші психологи-волонтери.

Протягом літа 2022 р. у відділі обслуговування дошкільників та молодших школярів реалізовувався соціально-мистецький проєкт «*Надзвичайні історії маленьких українців*», в межах якого під час бібліосторітелінгових занять діти вчилися писати власні історії. В результаті чого було укладено однойменну збірку, до якої увійшли щирі дитячі історії воєнного часу, сповнені вірою, надією та любов'ю до України. Водночас під час творчих майстерок діти долучились до волонтерської діяльності й виготовляли патріотичні обереги для захисників України, які невдовзі разом зі смаколикami передали на фронт бійцям ЗСУ та у військовий шпиталь.

Одним із найбільш ефективних, масштабних й іміджевих став *родинний марафон «Тату, почитай 20/22»*, що сприяв популяризації книги, укріплював традицію сімейного читання і об'єднав довкола себе читачів, громаду, Україну. Отож, попри карантин і війну 22 татусі, поважні мешканці Рівненського краю, впродовж 20 тижнів публічно читали дітям в бібліотеці сучасні україномовні книжкові новинки і стали яскравими персонажами візуального контенту з цих

подій. Стартував марафон родинного читання 20 січня 2022 року під гаслом «Тато читає – дитину захищає».

Цей соціально-просвітницький проєкт реалізовувався у партнерстві з Всеукраїнською ініціативою «Додай читання!» та Рівненським осередком Національної спілки письменників України. Основні завдання проєкту: мотивувати дорослих, зокрема чоловіків, до спільних читань з дітьми; активізувати зацікавленість дітей до читання; якомога краще та ширше представити громадам оновлені бібліотечні фонди, книжкові надходження від Українського інституту книги та за обласною програмою підтримки місцевого книговидавання; показати, як змінюються сучасні бібліотеки. До проєкту долучали знаних персон із громад Рівненщини, успішних представників різних професій, з метою сприяти популярності події та має велике виховне значення.

Через буремні воєнні події татупочитайський марафон мав тримісячну паузу. Однак, у травні було оголошено рестарт проєкту, а напередодні Міжнародного дня захисту дітей відбувся святковий суперфінал марафону, до якого долучилося семеро татусів-учасників.

Увінчала марафон «Тату почитай 20/22» літературна збірка-альманах для читання в родинному колі «Тато читає», перший невеличкий тираж якої було видано за кошти благодійників. Збірка об'єднує велику читацьку родину, адже дотичними до її народження є президент Громадської спілки «Українська асоціація видавців та книгорозповсюджувачів» Олександр Афонін, рівненські автори Марія Солтис-Смирнова, Іванна Голуб, Павло Руденко, військовий з Костополя Максим Парфіненко, тележурналістка Ольга Шевчук, юний автор із Харкова Микита Лукаш, художниця, письменниця та сценаристка Лани Ра, ілюстрація якої прикрашає обкладинку збірки, а також юні художниці з Рівного та Харкова. Підготовлена розширена електронна версія книжки з кольоровими сторінками-ілюстраціями представлена на сайті РОБД.

Варто відзначити, що за час реалізації ініціативи *проєктом охоплено 12 родин та 250 дітей, проведено 19 різнопланових активностей*. Події проєкту висвітлювались на спеціально створеній сторінці проєкту «Тату, почитай! 20/22 – марафон татусевих читань» в мережі Фейсбук та на сторінках бібліотеки у соціальних мережах, на місцевому радіо, у ЗМІ. Проведені заходи в межах ініціативи входили в афішу культурних подій нашого міста.

Виконуючи методичну функцію, РОБД надає усім охочим консультації та базові матеріали (мотиваційне відео, авторська дитяча пісня «Читання – сила!», тематичні вірші, роздруківки розмальовок тощо) для проведення читацьких активностей у бібліотеці з популяризації родинного читання.

В грудні 2022 р. юних читачів скликав до бібліотеки *ГРУДНЕВИК* казкових подій за книжкою Оксани Були «День народження ялинки», у ході якого відбувалися передсвяткові бібліотечні читання з майструванням прикрас для ялинки. Окрім змагань та сюрпризів, бібліо-туконі плели *теплий шалик* для ялинки-іменинниці, аби її теплом огорнути й казково прикрасити до свят. Юні відвідувачі разом зі своїми батьками радо переглядали нові книжкові надходження, загадували бажання біля ялинки, котрій туконі та гості в'язали теплий шалик.

Успішним проєктом 2023 року стала *Бібліотечна КнигоСтудія «Читацьке Бюро»*, що реалізовувалася у партнерстві з Всеукраїнською ініціативою «Додай читання!» та вирувала у бібліотеці чотири місяці поспіль. Ініціатори КнигоСтудії мали за мету продемонструвати дітям послідовний процес народження книжки й залучити їх до створення альманаху казок. Ця освітньо-практична ініціатива сприяла творчому зростанню студійців, поглиблювала їхню цікавість до читання, познайомила з дотичними до книготворення професіями та надала кожній дитині шанс відчути себе реальним автором книжки. Діти отримали базові навички роботи з текстом – обирали персонажів, вигадували сюжети, уклали записи, і в підсумку написали чотири змістовні, різнохарактерні казкові історії з яскравими назвами. Звісно, юним співавторам допомагали дорослі учасники – студенти-філологи, викладачі ліцеїв, письменники. Школярі розфарбовували світ книжкових мрій та створювали оригінальні малюнки, спробували незвичні для них художні матеріали (соус, сангину, деревне вугілля), змайстрували тематичне орігамі – мініатюрну книжку. Старшокласники вчилися макетувати сторінки майбутньої книги, застосовуючи оригінали ілюстрацій та отриману інформацію. А на завершальній стадії проєкту фокусували увагу на практиці популяризації книгочитання, дізналися про захист авторських прав й займалися підготовкою презентації альманаху.

Завдяки спільнокошту небайдужих українців в травні пілотним тиражем друкований альманах казок під назвою «Чари читацького Бюро» побачив світ у видавництві «Волинські обереги». Згодом за кошти місцевого бюджету було здійснено додрук книжки з метою її розповсюдження бібліотеками краю. Родзинкою видання є те, що усі казки подані двома мовами: окрім української, є англійська, чеська, польська та німецька версії. А один з творів, в якому йдеться про події на річці Усті в Рівному, перекладений також китайською. Надважливо, що казки, створені українськими дітьми, читатиме світ!

Проєкт набув неабиякої популярності. Тож для найбільш активних та творчих книголюбів, які бажали долучитися до казконаписання, було запропоновано дистанційний формат участі та створення електронної книги казок. І попри складні обставини воєнного часу, українські діти жваво казкували.

Слід зазначити, що даний проєкт суттєво пожвавив та активізував роботу закладу – додав нових читачів, розширив коло знайомств та партнерів, запам'ятався позитивними моментами та пам'ятними враженнями про книжкові залаштунки. Звичайно ж, найбільший здобуток – це ошатна книга «Чари читацького Бюро», створена 175-ма юними співавторами, котрі відволіклися від тривожних буднів й отримали корисний досвід, який дасть вагомі плоди в майбутньому – під мирним небом України. Матеріали, які розповідають про те, як чари казкування заповнювали дитячу бібліотеку під час просвітницько-практичного проєкту, для усіх книголюбів країни представлені на ресурсі Національної бібліотеки України для дітей – КЛЮЧ.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА МДУ – АМБАСАДОР ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ

Сучасні бібліотеки відіграють важливу роль у просуванні медійної інформаційної грамотності, стають територією знань та розвитку навичок, які допомагають учасникам освітнього процесу орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі. Набувши певного досвіду культури споживання інформації, бібліотечні працівники активно працюють над донесенням необхідної інформації користувачам. Участь бібліотек закладів вищої освіти та залучення користувачів бібліотеки до заходів щодо покращення медійної та інформаційної грамотності – чудова нагода активно просувати серед користувачів медіа- та інформаційну грамотність задля подолання розривів у доступі до інформації та якісної освіти, необхідність якої збільшилась з появою дистанційного навчання.

Головними компетенціями інформаційно грамотної людини є пошук, перевірка (оцінка), аналіз, систематизація, передавання інформації, використання комп'ютерних технологій для задоволення власних інформаційних потреб, уміння ефективно вирішувати освітні та професійні завдання. За концепцією ЮНЕСКО, медійно-інформаційна грамотність поєднує в собі три взаємопов'язані комплекси компетенцій: інформаційну грамотність як уміння знаходити, аналізувати та використовувати інформацію; медіаграмотність – здатність отримувати доступ до медіа, аналізувати та оцінювати медіаповідомлення, створювати контент для самовираження та спілкування; цифрову грамотність яка передбачає вміння користуватися сучасними інформаційними технологіями та програмним забезпеченням з урахуванням усіх можливостей, які сьогодні надає інформаційний прогрес [1].

Наукова бібліотека Мукачівського державного університету (МДУ) долучається до заходів щодо цифрової грамотності та інформує своїх користувачів про роль бібліотеки у формуванні медіаграмотного споживача інформації, про ресурси та послуги бібліотеки, що сприяють цифровій освіті, поповнює фонд новітніми інформаційними ресурсами.

Впровадження послуг «*Віртуальна довідка*», «*Дистанційне замовлення електронних документів*» сприяло підвищенню рівня обслуговування та підвищило рівень доступу до інформаційних ресурсів наукової бібліотеки МДУ. Основні зусилля в організації роботи бібліотеки, як потужного науково-інформаційного центру університету, спрямовані на створення та безперебійне функціонування різних пошукових механізмів як для відкриття доступу користувачів бібліотеки до світових електронних ресурсів, так і поширення, популяризації праць науковців університету через *інституційний репозитарій*. В репозитарії розміщуються наукові публікації вчених університету, навчально-методичні матеріали, патенти та ін. [2].

Для повного задоволення інформаційних потреб користувачів бібліотека розширила свій читальний зал, запровадивши послугу «Електронний читальний

зал», яка надає доступ до читальних залів провідних світових електронних бібліотек, що значною мірою підвищило ефективність обслуговування користувачів.

Новий підхід до інформаційного забезпечення користувачів вимагає від бібліотекарів професіоналізму, вдосконалення своїх професійних навичок не тільки в бібліотечній справі, а і підвищення цифрової та медіа- грамотності. Тому працівники бібліотеки беруть участь у вебінарах, проходять онлайн-курси, які організовує Українська бібліотечна асоціація та курси з цифрової грамотності.

Список використаних джерел

1. Хемчян І., Гончаренко О. Медійна та інформаційна грамотність- головна компетенція сучасного бібліотекаря. *Бібліотечний вісник*. № 2 (266), 2022. С. 104–106
2. Європейський тиждень цифрової грамотності в науковій бібліотеці МДУ. URL : <https://msu.edu.ua/library/evropejskyj-tyzhden-tsyfrovoji-hramotnosti-v-naukovij-bibliotetsi-mdu/>

УДК 028.6-042.3:37.015.31-051:316.6:159.942(043.2)

ПАПЄТА Д. О., МОВЧАН К. М.

Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ

Бібліотерапія – це педагогічний підхід, який використовує читання літератури з метою розвитку психологічного, емоційного та інтелектуального росту. В цій статті ми досліджуємо роль бібліотерапії в педагогіці та її вплив на розвиток читацької компетентності та соціально-емоційного розвитку учнів.

Різноманітність методів та підходів до бібліотерапії в педагогіці, включаючи індивідуальні та групові сесії, обговорення книжок, літературні аналізи та творчі завдання дозволяє працювати педагогу з різною віковою категорією [1].

Бібліотерапія – це інноваційний педагогічний підхід, який активно впроваджується в освіті з метою покращення різних аспектів навчання та розвитку учнів. Цей підхід базується на використанні літератури як інструмента для досягнення педагогічних цілей, зокрема розвитку читацької компетентності та соціально-емоційного росту учнів.

З метою сприяння загальному розвитку учнів і створення стимулюючого навчального середовища, де навчання поєднується з особистісним ростом, та розвитком соціальних та емоційних навичок використовують наступні методи бібліотерапії:

Читацькі групи і обговорення книг. Цей метод передбачає створення груп, де учні читають одну і ту ж книгу і потім обговорюють її в контексті своїх вражень, думок і емоцій. Це сприяє розвитку аналітичних навичок, критичного мислення та спільного обговорення.

Індивідуальні сесії бібліотерапії. Метод передбачає працю з учнем віч-на-віч, де фахівець використовує літературу для розв'язання конкретних

особистісних питань або проблем учня. Це сприяє психологічному розвитку і співпраці над особистими аспектами.

Творчі завдання на основі книг. Учні отримують завдання, пов'язані з книгами, наприклад, написання власного продовження або аналіз персонажів. Цей метод розвиває творчість, літературні здібності та допомагає учням власноруч створювати контекст для читання.

Використання поетичної творчості. Учні можуть створювати власні вірші, оповідання або рефлексивні записи на основі вражень від прочитаної літератури. Це розвиває творчий підхід до читання та допомагає висловити емоції та думки. У широкому значенні під терапією можна розуміти застосування в контексті терапевтичної взаємодії історій, що володіють важливою якістю: в них містяться поради або повчальні повідомлення про способи розв'язання якихось специфічних проблем [2].

Відкритий доступ до бібліотек. Забезпечення учням можливості вибирати книги за їхніми власними інтересами сприяє розвитку читацьких звичок та поширенню знань.

Використання мультимедіа. Поєднання книжок з мультимедійними ресурсами, такими як відеоролики, аудіозаписи або інтерактивні вправи, допомагає залучити учнів до читання та зробити процес більш захоплюючим.

Застосування цих методів бібліотерапії в педагогіці дозволяє створити стимулююче навчальне середовище, де учні розвиваються не тільки як читачі, але й як особистості з розвиненими соціально-емоційними навичками. Такий підхід сприяє глибокому засвоєнню матеріалу, розвитку творчості та сприяє загальному саморозвитку.

Список використаних джерел

1. Мовчан К. М. Бібліотерапія – духовний розвиток особистості. *Бібліопсихологія, бібліопедагогіка, бібліографістика, бібліотерапія в освіті: теорія і практика*: зб. тез доп. І-ї Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 27 серпня 2021 р. Мукачєво : МДУ, 2021. С. 24–25
2. Моргун А. В. Терапевтична казка як практичний інструмент сучасної бібліотерапії. *Бібліопсихологія, бібліопедагогіка, бібліографістика, бібліотерапія в освіті: теорія і практика*: зб. тез доп. І-ї Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 27 серпня 2021 р. Мукачєво : МДУ, 2021. С. 29–32

УДК 027.625(477.81)

ПАТРИКЕЙ С. А.

КЗ «Рівненська обласна бібліотека для молоді» Рівненської обласної ради, м. Рівне

РОБОТА З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ У МОЛОДІЖНОМУ ПРОСТОРИ «НОТА»

Комунальний заклад «Рівненська обласна бібліотека для молоді» Рівненської обласної ради – регіональна бібліотека, яка здійснює пріоритетне бібліотечно-інформаційне обслуговування молоді віком 15-28 років, а також інших вікових категорій користувачів. Одночасно книгозбірня виступає

обласним методико-консультаційним центром для бібліотек всіх систем та відомств, які обслуговують юнацтво та молодь на Рівненщині. Бібліотека організовує семінари, конференції, курси, надає консультаційно-методичну допомогу на місцях, займається видавничою діяльністю, бере активну участь у грантовій діяльності.

У 2020 році Рівненська обласна бібліотека для молоді спільно з ініціативною молоддю області подала заявку на реалізацію USAID програми «МРІЄМО ТА ДІЄМО», яка реалізовується в Україні Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) по облаштуванню в бібліотеці молодіжного простору. І стала одним з 12 переможців у цій програмі. Дана 5-ти річна програма спрямована на розвиток та підтримку молоді громади, створення сприятливого середовища, в якому молодь матиме можливість реалізувати свої мрії, ідеї та бачення розвитку країни. Згідно з програмою передбачено облаштування в бібліотеці безпечного, організаційно спроможного молодіжного простору (проведення ремонту, закупівля необхідних меблів та техніки) та допомога в організації заходів спрямованих на розширення економічних можливостей для молоді, підвищення залученості молоді до громадянської активності та волонтерства, підвищення толерантності та соціальної згуртованості молоді.

З 2021 року на базі Комунального закладу «Рівненська обласна бібліотека для молоді» Рівненської обласної ради почав функціонувати молодіжний простір «НОТА». У МП «НОТА» працівники простору та бібліотеки, а також залучена молодь та експерти проводять заходи: тематичні вечори, квізи, квести, робочі зустрічі місцевих громадських організацій та Молодіжної ради м. Рівне, тренінги з громадського активізму, волонтерства, екології, дизайну та ін. Загалом щотижня у просторі відбувається не менше 3-4 події, які є доступними та безкоштовними для всіх бажаючих, постійно працює коворкінг, а також кожен відвідувач може взяти книгу з наявного відкритого фонду або зіграти настільні ігри.

Відповідно до підписаного Меморандуму про співпрацю по програмі «МРІЄМО ТА ДІЄМО» у 2022 році планувалось проведення ремонту приміщення читального залу бібліотеки в якій функціонує молодіжний простір «НОТА», але у зв'язку із початком повномасштабного вторгнення росії в Україну, його проведення відклалось. Та в рамках програми «Мріємо та діємо», яка впроваджується за фінансової підтримки Агенства США з міжнародного розвитку (USAID) та виконується IREX за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України працівники молодіжної бібліотеки разом з працівниками молодіжного простору «НОТА» виграли грант на проект «ВільноХаб», де молодь отримувала підтримку аби впоратись з новими викликами, адаптуватись, налагодити комунікацію в громаді та продовжити неформальну освіту. Консультування з працевлаштування, інтеграційні заходи для місцевих жителів і ВПО, тренінги на різні теми (діалог і порозуміння, медіаграмотність, кібербезпека, соціальна згуртованість, мінна безпека, протидія торгівлі людьми), арттерапія, розвиткові ігри – це лише невеличка

частина напрямків роботи, які для себе обрав МП «НОТА» опираючись на потреби та запит молоді в Рівненській громаді.

У рамках реалізації проєкту була ще й працевлаштована молодь з числа ВПО. До вищезазначених заходів долучалися у якості організаторів та спікерів переселенці з Київської, Донецької, Харківської, Дніпропетровської областей. Загалом за пів року тривалості проєкту було проведено 129 заходів, до яких було залучено 2008 учасників, серед яких 834 ВПО. Усі офлайн заходи сприяли інтеграції внутрішньо переміщеної молоді у життя нашої громади, шляхом залучення їх до організації та проведення заходів, участі у подіях та спілкування з місцевою молоддю.

Молодіжний простір «НОТА» став для них місцем знайомства, спілкування та якісного дозвілля. Під час реалізації проєкту працівники та залучені експерти організували і провели велику кількість подій, серед яких: різноманітні арттерапії, зустрічі з психологом, заняття рукоділля для дітей та їх молодих батьків, фотошкола, навчання з медіаграмотності та кібербезпеки, настільні ігри та творчі вечори. Працівники книгозбірні відвідували гуртожитки ВПО, де також проводили багато цікавих та корисних заходів. У проєкті «ВільноХаб» також була можливість, саме для внутрішньо переміщених осіб, отримати роботу. У просторі та бібліотеці працювали Дмитро Головченко – професійний фотограф з м. Києва, Тимофій Лукін – психолог з Київщини, Маргарита Берестова – вихователька та вчителька математики з м. Краматорськ та Антоніна Мусієнко – дитячий фітнес-тренер з м. Дніпро. Усі вони проводили заходи та долучалися до роботи книгозбірні.

Одним з таких заходів, був тренінг на тему «Діалог та порозуміння», який провела Маргарита Берестова. Під час тренінгу учасники знайомилися, вивчили комунікативні техніки для налагодження порозуміння, говорили про конфлікти та їх вирішення, та просто спілкувалися. Молодь із захопленням відвідувала фотошколу, де під керівництвом талановитого фотографа Дмитра Головченка навчилися працювати з фототехнікою, налаштовувати світло, фотографувати у різних стилях та продавати свої фото та послуги.

У бібліотеці усі бажаючі могли долучитися до фотосесії, а згодом побачити її результат та відвідати фотовиставку Дмитра Головченка – «Переписана історія». Серія фотографій відображала один з найболючіших фактів для України – багаторічний перепис, спочатку радянською, тепер російською владою, справжньої історії нашої держави.

Протягом усього проєкту у МП «НОТА» молодь відвідувала зустрічі з психологом Тимофієм Лукіним, які відбувалися двічі на тиждень. Було створене певно коло довіри, де підіймалися різні теми, як для пропрацювання особистих психологічних проблем, так і для загального зняття напруження, тривоги та налагодження дружніх зв'язків між учасниками.

Внутрішньо переміщена Антоніна Мусієнко, проводила фітнес-тренування для дітей ВПО родом із Дніпра. Заняття проходили в ігровій формі – з використанням спортивного обладнання, насичені веселощами та емоціями.

У читальному залі обласної книгозбірні відбувалися заняття з каністерапії для дітей із числа ВПО. Каністерапія – новий та ефективний вид терапії за

допомогою спеціально навчених собак – ретривера Донера та пуделя Кендіс. Захід проводить сертифікований каністерапевт. Формат та зміст цих занять особливо актуалізувалися у час війни як психоемоційна підтримка молодих батьків та їх дітей у кризові моменти. Під час проведення можна почути багато цікавої інформації про поводження з тваринами, пограти в рухливі веселі ігри, почитати з собаками, що допомагає покращити звичку читання, активно взаємодіяти з собаками, цікаво спілкуватися та подолати напруження.

Завдяки активності молодіжного простору, бібліотека виграла малий грант на проведення заходів для молоді в тому числі із числа ВПО. Один із них проєкт «Домедична допомога в сучасних умовах». Впродовж серпня-вересня 2022 року його було реалізовано. Ініціатива здійснювалася у партнерстві з ГО «АРХА», за підтримки «National Endowment for Democracy», ГО Фонду «Професійний розвиток Харкова» та Харківського міського центру підтримки молодіжних ініціатив HUB 6/9 в рамках проєкту – «Зміцнення громадянського активізму серед молоді». У рамках проєкту було проведено 4 навчання з домедичної допомоги спільно з інструкторами ГО «Центр порятунку життя» для молоді 14-35 років. За цей час понад 60 молодих людей отримали знання про те, як надавати домедичну допомогу, як робити серцево-легеневу реанімацію, як накладати турнікети, які є види турнікетів та як зупиняти кровотечі. Інструктори доступно та легко надавали інформацію нашим учасникам, і звичайно все підкріплювали практикою, якої було дуже багато. Мати такі знання – цінно, в будь-який час. Ми, розуміючи важливість знань про надання першої домедичної допомоги у час війни в Україні, втілили цей проєкт.

Молодіжний простір «НОТА» – це місце розвитку та неформальної освіти, платформа для заходів, зустрічей та спілкування, творчості, справжніх щирих емоцій, поваги один до одного і якісного дозвілля для молоді, створене з молоддю та для молоді. А у воєнний час, це місце гуртування внутрішньо переміщених осіб, налагоджені дружніх відносин один з одним та з місцевими мешканцями, отримання корисних вмінь та навичок які можна використати в майбутньому, не зважаючи на зовнішні впливи.

УДК 028.8:615.85:028.02(043.2)

ПЕТРОВА А. В.

Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

ПРОБЛЕМА ЧИТАННЯ У СФЕРІ БІБЛОТЕРАПЕВТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Останніми роками в Україні фахівці різних галузей висловлюють занепокоєння щодо падіння престижу читання в суспільстві. Проблема читання набула загальнодержавного значення та стала об'єктом багатьох соціологічних досліджень. В епоху інформаційного суспільства художня література втрачає свою значущість для сучасних здобувачів освіти, а новітні інформаційно-комунікаційні засоби створюють у них ілюзію повноцінного еквівалента художнього твору. Відтак проблема формування компетентного здобувача-

читача, розвитку читацької культури сучасних здобувачів, виховання потреби у постійному читанні високохудожніх творів є надзвичайно актуальною в літературній освіті.

Місце читання в дозвіллі перебуває в центрі уваги соціологів, педагоги та психологи вивчають методіку формування навичок читання, психологію читання, видавці здійснюють моніторинг попиту на друковану продукцію на книжковому ринку. Актуальність цієї комплексної проблеми зумовлена докорінними змінами в інформаційних інтересах читацької аудиторії, зниженням попиту на друковану книгу, зменшенням інтересу до читання.

Серед найбільш значних соціологічних досліджень, що проводилися в Україні: «Дослідження ринку книжок в Україні», яку проводила компанія GfK Ukraine для Міжнародного фонду «Відродження» (2006–2008); «Читання книжок в Україні», здійсненої GfK Ukraine на замовлення компанії «Київстар» та ГО «Форум видавців»; «Читання в Україні. Результати дослідження читацьких звичок та ставлення до читання» (2013–2014) у межах проєкту Book Platform; Ukrainian Reading and Publishing Data 2018, організованої цифровим видавництвом Gutenbergz, культурно-видавничим проєктом «Читомо» та Центром Разумкова; «Деякі аспекти культурних практик і культурної інфраструктури України» Київського міжнародного інституту соціології (2018); «Читання в контексті медіаспоживання та життєконструювання» Українського інституту книги (2020) та ін.

Не залишаються осторонь проблеми й публічні бібліотеки, для яких перспективним напрямом науково-дослідної роботи у реалізації завдань із промоції книги та читання є проведення соціологічних досліджень із вивчення читацьких інтересів, моніторинг проблем читання, аналіз потреб та запитів читачів, особливостей читання різних вікових та соціальних груп, вивчення ролі книг, книжної культури, бібліотеки в суспільстві тощо.

Результати науково-дослідної роботи публічних бібліотек систематично відображаються в аналітичному виданні Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого «Огляд науково-дослідної роботи бібліотек та закладів вищої освіти сфери культури України за ... роки», що публікується з 1976 р. за кожні п'ять років.

Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого у 2021 р. провела комплексне загальнодержавне дослідження «Роль публічних бібліотек у промоції читання» та оприлюднила результати соціологічної розвідки.

Дослідження показало, що публічні бібліотеки, всіх рівнів (національні, державні, обласні, міські, сільські/селищні), відіграють важливу роль у промоції читання, використовуючи у своїй діяльності весь спектр сучасних форм і методів роботи, що ґрунтуються на використанні інформаційних технологій, інтерактивних елементів, мультимедійних засобів. Працівники бібліотек активно переймають передовий досвід зарубіжних та вітчизняних колег, трансформуючи його відповідно до потреб користувачів своїх бібліотек, діляться власним досвідом, оприлюднюючи кращі практики бібліотек на сторінках фахових видань та електронних ресурсах.

Працівники публічних бібліотек України усвідомлюють важливість дослідницького напрямку роботи, спостерігається позитивна динаміка проведення соціологічних досліджень (загальнодержавних, обласних і локальних) із систематичного вивчення читацьких інтересів, особливостей потреб і запитів читацької аудиторії, виявлення проблем відповідності інформаційних ресурсів запитам читачів, аналізу мотивації звернення до бібліотеки та причин падіння значення книги в житті людини.

Отже, результати більшості розвідок підтверджують загальну думку про те, що криза читання таки існує, але воно залишається поширеною культурною практикою громадян, сприймається як засіб саморозвитку, а книга є актуальним і цінним джерелом інформації. Слід наголосити, що користувачі публічних бібліотек все частіше звертаються до читання україномовних видань.

Список використаних джерел

1. Ситченко А. Л. До питання модернізації навчання літератури. *VII Волошинські читання «Шкільна мовно-літературна освіта: традиції і новаторство»*: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, 17 травня 2019 р., м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. С. 354-359.
2. Яценко Т. О. Розвиток читацької компетентності учнів ліцею у контексті нової парадигми шкільної літературної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Т. Шевченка* : зб. наук. пр.: Педагогічні науки. Вип. 3 (326), травень, 2019. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. С. 194- 202.

УДК [027.7:364.62:37.011.3-057.87]:355.01(043.2)

ПЛИТУС О. С.

Відокремлений структурний підрозділ
«Надвірнянський фаховий коледж
Національного транспортного університету»,
м. Надвірна

БІБЛІОТЕКА КОЛЕДЖУ ЯК ЦЕНТР ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах повномасштабної війни, яка вже другий рік триває в Україні, все більше загострюється проблема психологічного навантаження, напруженості серед молодих людей. Не минули проблемами соціально-психологічних змін, що переживають люди в умовах війни і студентів ВСП «Надвірнянський фаховий коледж НТУ».

В умовах війни адаптуватися до навчання дуже складно, адже через обстріли та ракетні удари існує небезпека та загроза отримання фізичних травм. Через постійне хвилювання та тривогу за себе та своїх рідних з'являються психологічні проблеми, які ускладнюють процес адаптації до навчання [1]. Хоча географічно Надвірна знаходиться далеко від місць проведення бойових дій, проте мешканці міста також перебувають в постійній стресовій ситуації від повітряних тривог, відчувають потребу у відновленні здатності людини до звичної життєдіяльності, необхідності психологічної реабілітації. Студенти коледжу, особливо ті, що проживають в гуртожитках, переживають, крім того, певний психологічний дискомфорт через віддаленість від батьків і рідних.

Після відновлення в коледжі очного навчання, одним із основних завдань бібліотеки коледжу стало створення комфортного психологічного середовища для користувачів. З одного боку, бібліотека стала своєрідним «острівцем» спокою і надійності, з іншого – розгорнула потужну волонтерську діяльність, беручи участь в якій, студенти відчують свою безпосередню причетність до нашої майбутньої Перемоги.

Ще до початку повномасштабного вторгнення в нашу бібліотеці було створено так званій «релакс-закапелок» – місце, де користувачі можуть посидіти в зручних м'яких кріслах, послухати музику, почитати улюблену книгу, переглянути періодику чи просто поспілкуватися. В умовах воєнного неспокою, це місце користується особливою популярністю. Оскільки бібліотека знаходиться в приміщенні гуртожитку, то студенти ввечері, після занять все частіше із задоволенням приходять в читальну залу, не стільки, щоб взяти книгу і повчитися, а саме, щоб в зручній невимушеній обстановці поспілкуватися, пограти в настільні ігри, психологічно відпочити.

Бібліотека також проводить значну кількість виховних заходів, зустрічей із цікавими людьми, моральними авторитетами. Зокрема, дуже цікаво і жваво пройшов майстер-клас з виготовлення ангела-оберега за участю керівника клубу за інтересами «Креативне рукоділля», бібліотекаря Смизької ЦБ Рівненської області В. Кузьмич.

З початку 2023-24 навчального року в бібліотеці відновлено діяльність бібліо-кінозалу. Студенти добре згають, що кожного вівторка о 19 годині вони можуть прийти в читальну залу і переглянути на великому екрані цікавий фільм. Зокрема, з вересня відбулася демонстрація таких фільмів: «Снайпер. Білий ворон», «Позивний Бандерас», «Чужа молитва», «Східняк», «Кіборги», «Червоний», «Жива». Після кожного фільму глядачі мають змогу обговорити побачене не лише між собою, але і з бібліотекарем, вихователями гуртожитку чи практичним психологом.

Ще з перших днів повномасштабного вторгнення бібліотека коледжу перетворилася у волонтерський хаб. Працівники бібліотеки організували плетіння захисних сіток, долучалися до підготовки приміщень та збору всього необхідного для приймання вимушених переселенців, налагодили виготовлення окопних свічок. І, хоча в перші місяці війни навчання не проводилося, студенти також активно долучалися до цієї роботи. В складних стресових умовах, коли ще ніхто не знав що буде далі, це давало змогу психологічно заспокоїтись і відчувати, що ти також робиш щось корисне для захисників України.

Коли ж студенти повернулись до навчання, то волонтерська робота бібліотеки значно активізувалася. Молоді люди із великим натхненням збирали і приносили консервні банки і залишки свічок, нарізали і накручували картон, топили віск і заливали окопні свічки. З особливим психологічним задоволенням робили це діти, батьки чи рідні яких зі зброєю в руках захищають Україну. За час проведення акції «Зігріємо захисників України теплом наших сердець» було виготовлено і передано на фронт понад 4 тисячі окопних свічок.

Крім того, волонтерський центр бібліотеки зніціював виготовлення фруктово-горіхових міксів «Енергія переможців». Суміш горіхів і сухофруктів

давала змогу нашим бійцям підживитися в окопах. Особливе психологічне задоволення отримували наші волонтери, коли чули слова вдячності чи отримували фото із нашими виробами від захисників.

Таким чином, в умовах воєнного стану роль бібліотеки закладу освіти дещо видозмінилась. Із чисто інформаційного і просвітницького центру бібліотека трансформувалась в осередок психологічної стабільності і впевненості в можливості кожного зробити хоч свій невеликий внесок в наближення Перемоги.

Список використаних джерел

1. Березяк К., Накорчевська О., Васильєва О. Психологічні особливості адаптації студентів до навчання в умовах війни. URL: <http://surl.li/madbg>.
2. Війна за цінності: бібліотеки як центри боротьби на інформаційному фронті. URL: <https://www.prostir.ua/?news=vijna-za-tsinnosti-biblioteku-yak-tsenry-borotby-na-informatsijnomu-fronti>.

УДК 016:[026:929](477-25)ДНПБУ

ПОНОМАРЕНКО Л. О.

Державна науково-педагогічна бібліотека
України імені В. О. Сухомлинського
м. Київ

ДЖЕРЕЛА ПРО ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДОМИХ БІБЛІОТЕКОЗНАВЦІВ, БІБЛІОГРАФІВ, КНИГОЗНАВЦІВ

У контексті російсько-української війни перед бібліографістикою постають завдання перегляду й переосмислення діяльності та творчої спадщини відомих діячів бібліотечної справи, та водночас збереження культурного надбання України. З огляду на це необхідним є виокремлення джерел та інформаційних ресурсів про життя та діяльність відомих діячів бібліотечної справи, актуалізація їх творчої спадщини з урахуванням викликів сьогодення, подальше всебічне вивчення і опрацювання джерел з метою створення персональних покажчиків, інформаційних ресурсів про життя та діяльність бібліотекознавців, бібліографів минулого та сучасності.

Мета дослідження – охарактеризувати джерела та ресурси біобібліографічного змісту про відомих діячів бібліотечної справи (бібліотекознавців, бібліографів, книгознавців), зокрема Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ).

Методологічні засади бібліотечної біографіки, біобібліографії, практичні аспекти створення персональних покажчиків, інформаційних ресурсів біобібліографічного характеру досліджують такі науковці та практики галузі як Н. Бачинська, Т. Добко, Л. Дубровіна, С. Зворський, Т. Ківшар, С. Кулешов, О. Онищенко, М. Сенченко, Н. Стрішенець та ін.

Насамперед, серед біобібліографічних джерел слід виокремити довідкові видання (енциклопедії, словники і довідники). Сучасною формою довідкового видання є електронний ресурс «Українська бібліотечна енциклопедія», який

розміщений на вебсайті НБУ імені Ярослава Мудрого <https://ube.nlu.org.ua/>. Окремим розділом у ресурсі представлено «Персоналії», який містить статті про науковців, організаторів бібліотечної справи, бібліотечних фахівців-практиків. До створення сторінок цього ресурсу долучаються також співробітники ДНПБ.

Вагомим джерелом інформації про фахівців бібліотечної справи є біобібліографічні посібники (покажчики, нариси тощо). ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського сформовано цілісну галузеву систему вторинної інформації, зокрема бібліографічної, котру представлено посібниками різних типів і видів у традиційній та електронній формі, складовою якої є персональні або біобібліографічні видання [1, с. 163]. Основна мета серії «Майстри бібліотечної справи України», започаткованої ДНПБ – відображення внеску визначних бібліотечних фахівців у розвиток національного бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства; сприяння здійсненню фундаментальних і прикладних досліджень із питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства. Перше видання серії присвячено першому директору ДНПБ П. І. Роговій. Посібник складається з чотирьох розділів, матеріали котрих розкривають постать Павли Іванівни як багатогранну особистість: науковця, бібліотекознавця, бібліографа, педагога, талановитого організатора та керівника [2].

У 2009 р. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського за ініціативою тодішнього директора П. І. Рогової на власному вебпорталі у рубриці «Інформаційно-бібліографічні ресурси» (<https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-bibliotekoznavtsi/>) розпочала створювати віртуальний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці та документознавці України та світу», що висвітлює спадщину, здобутки визначних осіб, які присвятили своє життя й діяльність розвитку документально-комунікаційних наук. На сьогодні у ресурсі представлено доробок 18-ти видатних особистостей, від Івана Федорова до наших сучасників – Михайла Слободяника, Павли Рогової та Тетяни Роскіної [23].

Структуру ресурсу складають біографія діяча; бібліографія його праць та матеріалів про нього; окремі повнотекстові твори (праці особи та публікації про неї, що відзначаються особливою вагомістю); фотогалерея; а також матеріали, що розкривають діяльність установи, яка носить ім'я особистості (за наявності); нагороди, премії, пам'ятники, наукові читання, пов'язані з цією видатною особою тощо, а також посилання на інтернет-ресурси, зокрема вебсайти, які висвітлюють її діяльність.

Усе вищезазначене дає підстави стверджувати, що подальший розвиток бібліотечної біографістики лежить в площині створення та розвитку комплексних біографічних ресурсів, які всебічно розкриватимуть життя та діяльність діячів бібліотечної галузі із залученням різних типів документів. Для створення ресурсів слід використовувати сучасні інформаційні технології та апаратно-програмні комплекси, налагоджувати взаємодію між бібліотеками та залучати фахівців бібліотек різних систем та відомств.

Список використаних джерел

1. Пономаренко Л. О. Теоретичні та практичні засади створення системи науковобібліографічних документів із психолого-педагогічних питань у Державній науковопедагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського. *Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського*. Київ, 2008. Вип. 1 : Науково-інформаційне забезпечення освітянської галузі України. С. 160–172.

2. Павла Іванівна Рогова – вчений-бібліотекознавець, педагог, директор Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського : біобібліогр. покажч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Ніколюк Л. І., Стельмах Н. А., Білоцерківець І. П. ; наук. ред. Пономаренко Л. О.]. Київ : Нілан-ЛТД, 2012. 267, [4] с. (Сер. «Ювіляри НАПН України» ; вип. 31) (Сер. «Майстри бібліотечної справи України» ; вип. 1).

3. Рубан А. Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці та документознавці України та світу: Михайло Семенович Слободяник. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського*. 2017. № 47. С. 361–371.

УДК [373.3.015.31-053.5:82]:027.625(043.2)

ПОПОВИЧ Н. Ф., ГАСУЛЯК С. Р.

Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

РОЛЬ ДИТЯЧИХ БІБЛІОТЕК У ЛІТЕРАТУРНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Специфікою дитячих бібліотек є створення їхніми працівниками універсального середовища розвитку особистості дитини та її соціалізації. Самостійні дитячі бібліотеки або бібліотечні системи покликані захищати інтереси дітей щодо отримання ними інформації та необхідних ресурсів, створювати умови для їх утворення, організації осмисленого дозвілля і спілкування.

Педагогічна функція дитячої бібліотеки виражається у засобах формування кола читання кожної вікової групи її користувачів, розвитку інформаційної культури дитини. Особливо яскраво педагогічна функція спостерігається у процесі керівництва читанням дітей. Саме дитяча бібліотека формує у дитини ставлення до читання як творчої духовної діяльності.

Дослідженню різноманітних питань діяльності дитячих бібліотек присвячено ряд публікацій [1; 2; 3].

Дитяча бібліотека – це інформаційний, культурно-освітній заклад, який має спеціалізований фонд документів конкретного читацького спрямування. Працівники дитячих бібліотек сприяють підвищенню інтересу дітей молодшого шкільного віку до читання: упроваджують інноваційні технології, використовують сучасні електронні й комп'ютерні засоби, проявляють нові ініціативи тощо. Актуальними завданнями бібліотекарів є: навчити дітей користуватися бібліотекою та її фондами, системою каталогів та картотек, довідковою літературою, тематичними папками, періодичними виданнями, виховувати дбайливе ставлення до книг тощо.

Під час читання дитячих книжок створюються передумови для літературного розвитку молодших школярів, стимулювання їхньої творчості на основі прочитаного. Важливо, щоб діти мали можливість працювати з окремими маленькими книжечками, які вони самостійно вибирають за певною темою, жанром чи автором. Це сприятиме розвитку в них умінь орієнтуватися у новій книзі, аналізувати дитячу книжку цілісно як об'єкт інформації та культури. Читаючи обрану книгу, молодші школярі розвивають навички опрацювання нового тексту відповідно до мети його читання.

Читання книг допомагає дітям молодшого шкільного віку прилучитися до культурних надбань, засвоїти досвід попередніх поколінь, оволодіти необхідними знаннями. Читаючи книжки, розглядаючи малюнки, діти знайомляться з навколишнім світом, тому дуже важливо, щоб кожна дитяча книга була доречною щодо потреб, інтересів та пізнавальних можливостей молодших школярів і добре ілюстрована.

Цілеспрямоване виховання кваліфікованих читачів є одним із пріоритетних завдань дитячих бібліотек. Читання книг впливає на духовний світ дітей, їхній літературний розвиток. Діяльність дитячих бібліотек, як відомо, передбачає своєрідний синтез педагогічної, освітньої, культурної та самоосвітньої діяльності дітей.

Працівники дитячих бібліотек планують певну систему заходів, які допоможуть дітям молодшого шкільного віку поглибити свої знання в галузі дитячої літератури, сформувати естетичні смаки, розвинути творчі обдарування. У проведенні цих заходів бібліотекарям допомагають працівники шкіл мистецтв, будинків культури, музеїв, музичних шкіл, керівники гуртків дитячої творчості та ін. При цьому дитячі бібліотеки повинні бути орієнтовані на вивчення і врахування інтересів дітей. Пропоновані форми й зміст бібліотечної роботи мають враховувати рівень літературного розвитку дітей.

Бібліотекарям важливо враховувати вікові характеристики потенційної аудиторії запланованих заходів, індивідуальної роботи з користувачами. Адже література для молодших читачів потребує врахування особистісних інтересів дітей, стійких стереотипів у сприйнятті певних напрямків, жанрів.

У дитячих бібліотеках накопичено багатий досвід в організації спілкування між дітьми, батьками, педагогами та ін. Бібліотека і школа, інтегруючи виховні можливості, використовують спеціальні форми і методи, здатні ініціювати у школярів інтерес до читацької діяльності, створювати атмосферу творчої зацікавленості читанням. Будучи методичними центрами з бібліотечно-інформаційного обслуговування читачів-дітей і розвитку читацької культури, дитячі бібліотеки здійснюють багатогранну роботу з освітніми установами всіх типів і різними категоріями керівників дитячого читання з багатьох тематичних напрямків і форм діяльності.

У сфері бібліотечної роботи наявні форми, спрямовані на формування первинного уявлення дітей про мистецькі жанри й напрямки, на поглиблене вивчення художньої літератури, на стимулювання власної творчості дитини. Бібліотека має можливість не тільки допомагати дітям в освоєнні літературних

знань, а й інтегрувати ці знання, поєднати їх в цілісному мистецькому світогляді дитини.

Працівникам дитячих бібліотек слід систематично готувати різноманітні виставки. Необхідно продумати не тільки тематику, а й послідовність виставок, зв'язок книги та ілюстративного матеріалу. За допомогою книжкових виставок діти дізнаються про те, що дитяча література різноманітна, кожен може задовольнити свої пізнавальні інтереси, з книжкою можна цікаво проводити своє дозвілля.

У бібліотеці кожна дитина має можливість розкрити свої творчі здібності, реалізувати спроби в літературній творчості, а також розширити читацький кругозір. Читання книг викликає певні почуття й роздуми, сприяє літературному розвитку та реалізації творчого потенціалу особистості. Бібліотечна діяльність дає широкі можливості для організації літературного розвитку молодших школярів шляхом створення різних об'єднань за інтересами, залучення дітей до художньої творчої діяльності, підготовки та проведення пізнавальних заходів тощо.

Отже, дитячі бібліотеки відіграють важливу роль у літературному розвитку дітей молодшого шкільного віку. Працівникам дитячих бібліотек необхідно систематично прищеплювати дітям любов до книг, розвивати в них інтерес до читання.

Список використаних джерел

1. Гажаман Н. О. Рекомендаційно-бібліографічна діяльність бібліотек для дітей, її важливість та особливості на сучасному етапі. *Сучасна дитина та бібліотека: перспективи та проблеми розвитку відносин* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. директорів обл. б-к для дітей, 7-10 жовтня 2014 р. Київ, 2014. С. 226-246.

2. Курило О. Й., Легка Л. І. Бібліотерапевтичні корекційні заняття та їх форми. *Бібліопсихологія, бібліопедагогіка, бібліографістика, бібліотерапія в освіті : теорія і практика* : зб. тез доп. II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 14-15 квітня 2022 р. Мукачєво, 2022. С. 35-36.

3. Шемота О. С. Роль дитячої бібліотеки у створенні соціокультурного дозвілля. *Сучасна дитина та бібліотека: перспективи та проблеми розвитку відносин* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. директорів обл. б-к для дітей, 7-10 жовтня 2014 р. Київ, 2014. С. 82-86.

УДК [373.3.015.31-053.5:82]:027.625(043.2)

ПОПОВИЧ Н. Ф., СЕМЕНЧУК В. В.

Мукачівський державний університет,
м. Мукачєво

СПЕЦИФІКА РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ДИТЯЧИХ БІБЛІОТЕКАХ

У дитячих бібліотеках роботу з дітьми молодшого шкільного віку будують на основі аналізів читання та індивідуальних бесід, обговорень, діалогів, під час яких бібліотекарі прагнуть порекомендувати книгу, поговорити про прочитані книги, поспілкуватися про проблеми, взаємини з однолітками, батьками, вчителями.

У роботі з читачами даної вікової групи особливо актуальним є розвиток такого напрямку як бібліотерапія. З цією метою в бібліотеках відкриваються куточки бібліотерапії й психологічної допомоги, в яких, крім книг, представлені папки з газетними й журнальними публікаціями, інтернет-матеріали з різних проблем. Тут читачі діляться своїми проблемами, переживаннями, отримують поради, рекомендації, конкретні відповіді від бібліотекарів, педагогів, батьків, однолітків.

Дослідженню різноманітних питань діяльності дитячих бібліотек присвячено ряд публікацій [1; 2; 3].

Дитяча бібліотека, будучи частиною системи читацького розвитку користувачів, має широкі можливості для вирішення наступних завдань:

- пробудження інтересу в дітей молодшого шкільного віку до книги, читання;
- формування кола читання з урахуванням вікових та психологічних особливостей дітей даної вікової групи;
- виховання навичок культури читання і користування бібліотекою;
- розробка інноваційних програм і проєктів читання;
- розвиток партнерства бібліотек.

Для того, щоб процес формування читацьких інтересів молодших школярів здійснювався успішно, необхідні знання про той рівень їх сформованості, який уже наявний у читачів. З цією метою використовується діагностика, яка здійснюється за допомогою анкетування.

Анкета є основним засобом опитування та соціологічним документом, що містить структурно-організований набір запитань, кожне з яких пов'язане із завданнями певного дослідження. Цей зв'язок виражається в необхідності отримання інформації, що відображає характеристики досліджуваного об'єкта, зокрема читацьких інтересів.

Ефективним способом діагностики розвитку читацьких інтересів є аналіз бібліотечних формулярів, творчих робіт школярів. Такий аналіз дає змогу виявити найбільш читану літературу, мотиви читання, ставлення до прочитаного.

Ще одним способом діагностики формування читацьких інтересів є бесіда. Вона може бути стандартизованою і вільною. У першому випадку заздалегідь сформульовані запитання ставляться в певній послідовності, їх легше обробляти. Вільна бесіда дозволяє варіювати запитання з метою отримання більш точної, розгорнутої інформації.

Оптимальним у процесі формування читацьких інтересів молодших школярів є метод спостереження, який допомагає дослідити участь дітей у певних заходах, культуру їхнього мовлення, начитаність, регулярність читання, широту і стійкість читацьких інтересів.

Завдяки різноманітним способам діагностики розкривається особистість дитини, її характеристика як читача, інтереси і захоплення, взаємини з однолітками, сім'єю і школою.

У методологічному аспекті розвитку дитячої бібліотеки важливим є особистісно-діяльнісний підхід, що виводить діяльність дитячої бібліотеки на

рівень процесу передачі культурного досвіду від покоління до покоління. Даний процес конкретизується як взаємозв'язок культури дорослих і культури дітей, як інтерсуб'єктне читацьке спілкування дитини і керівника читання.

Дитяча бібліотека є цілісною системою, яка має певний набір елементів, взаємопов'язаних між собою: бібліотечний фонд для всіх груп читачів дитячої бібліотеки, читачів дитячого віку, бібліотекарів-керівників читання дітей, матеріально-технічну базу. Перші три елементи більшою мірою відображають специфіку діяльності дитячої бібліотеки й обумовлені її функціями в суспільстві. Відтак, постають важливі завдання:

- ознайомити молодших школярів з широким та доступним колом дитячого читання;
- розширити й поглибити знання дітей щодо оточуючого їх світу;
- формувати спеціальні уміння самостійно та продуктивно працювати з дитячою книжкою, орієнтуватися у світі книжок і вибирати їх для задоволення власних пізнавальних потреб;
- формувати в дітей вміння самостійно працювати з різними джерелами друкованої продукції для знаходження потрібної інформації;
- навчити користуватися довідковою літературою та бібліотечно-бібліографічними позначками;
- сприяти накопиченню в школярів досвіду спілкування з дорослими та однолітками на основі прочитаного;
- спонукати до розвитку усного мовлення та мислення;
- формувати уявлення про літературні елементи тощо.

Отже, серед важливих завдань діяльності працівників дитячих бібліотек виокремлюється формування читацьких інтересів дітей молодшого шкільного віку, розширення читацького кругозору школярів на основі жанрового й тематичного розмаїття творів. Саме дитячі бібліотеки мають значний вплив на формування читацьких інтересів дітей молодшого шкільного віку.

Список використаних джерел:

1. Попович Н. Ф., Бондарева Д.-Т. О. Функції дитячих бібліотек у розвитку дітей дошкільного віку // *Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі* : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 25 жовтня 2018 р. Мукачево, 2018. С. 56-59.
2. Попович Н. Ф., Курило О. Й. Значення дитячих бібліотек у літературному розвитку молодших школярів // *Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів* : збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16-17 травня 2019 р. Мукачево, 2019. С. 625-628.
3. Попович Н. Ф. Роль дитячих бібліотек у розвитку читацької самостійності дітей молодшого шкільного віку // *Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука»*. Мукачево-Ченстохова, 2018. Вип. 24(1). С. 164-170.

УДК 028.02:004:37-042.4(043.2)

ПОСТЕЛЬЖУК О. М.Відокремлений структурний підрозділ ЗВО
«Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна» Дубенська філія,
м. Дубно***ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ ТА ЇХ РОЛЬ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ***

Сучасний освітній простір переживає перетворення завдяки широкому впровадженню інформаційних технологій, появі гаджетів та Інтернету, які сприяють підвищенню якісного рівня навчання, надання якісних освітніх послуг для молоді, забезпечують розвиток освітнього простору в Україні. Однією з ключових інновацій є використання електронних книг, які стають все більш популярними серед студентів, педагогів і навчальних закладів. Як нововведення в світі книговидавання, електронна книга знаходиться на стадії активного вивчення і розробки. Сьогодні електронна книга переживає період становлення, який характеризується нестійкістю показників і відсутністю стабільних показників в середині галузі. Проте, саме електронна книга стає конкурентом традиційній книзі у зв'язку з низкою проблем таким як: вартість, швидке застарівання навчальної літератури у багатьох галузях та інтерес молоді до електронних технологій.

Метою доповіді – розглянути роль електронних книг у сучасному освітньому просторі та їх вплив на навчальний процес.

Питання електронних інформаційних ресурсів бібліотек стали об'єктом досліджень таких авторів, як О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна та В. М. Горovий, В. Д. Ракитянська, О. М. Спірін, Ю. Ковтанюк. Поодинокі праці розкривають місце електронних книг у освітньому процесі та книгозбірнях: Р. С. Гиляревський І. О. Теплицький, С. О. Семеріков та С. В. Шокалюк, А. А. Булда, М. Левшин, В. С. Пашкова та Т. О. Ярошенко.

Саме зараз розвиток сучасних технологій, інтеграція їх в освітній простір сприяє підвищенню рівня навчання, надання якісних освітніх послуг у традиційному і дистанційному форматі, розвиток освітнього простору в Україні, дає нове життя електронним книгам.

В контексті нашого дослідження пропонуємо трактувати поняття «Електронна книга» як – опублікований електронний документ, який має складну і незмінну структуру та призначений для функціонування в комунікаційних системах [1]. Проте зауважимо, що електронний підручник є тим самим інтелектуальним, навчальним продуктом лише у видозміненій формі.

На сьогодні електронні підручники можна умовно поділити на три типи: 1. відсканований паперовий підручник; 2. традиційний підручник з гіпертекстовими вставками; 3. спеціально розроблений електронний підручник. Їх можна відтворювати і розповсюджувати у файлах різних форматів, зокрема звичайного тексту, тексту з оформленням (HTML), відкритого формату (FlipBook, OpenDocument, SGML, XML, FictionBook, TeX, PDF, HTMLHelp Microsoft, PostScript, ExeBook, Mobipocket та ін.), растрові графіки (TIFF, JPEG, DjVu) та у вигляді мультимедійних книг (SWF, EXE).

Варто зазначити, що одними з ключових переваг електронних книг є: зміна формату та доступність, компактність, можливість змінювати кегль тексту, можливість прослуховувати текст книги тощо. Традиційні друковані підручники мають обмежений обсяг, а також обмеження щодо оновлення і виправлень. Електронні книги дозволяють студентам і педагогам мати безмежний доступ до навчального матеріалу. Завдяки можливості вставляти посилання, відео, аудіо електронні книги забезпечують більш різноманітні методи навчання. Багато електронних книг уже мають вбудовані інтерактивні можливості, такі як відповіді на запитання, інтерактивні тести і завдання, які допомагають студентам краще засвоювати матеріал. Інтерактивність створює більше можливостей для активної участі у навчанні та надає змогу отримувати зворотний зв'язок миттєво. Крім того, електронні книги можуть бути доступні на різних пристроях, таких як смартфони, планшети та комп'ютери, рідери. Це надає студентам можливість навчатися де завгодно і коли завгодно, адже мобільність є важливою для сучасної молоді, які активно використовують технологію в повсякденному житті.

Епідемія коронавірусу, а також військова агресія РФ проти України повертає нас знову до питання активного впровадження електронних книг у освітній процес. Так у 2022 році на порталі Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» було розміщено електронну бібліотеку, яка налічує понад 1 335 підручників і посібників. Як повідомляють на сайті Міністерства освіти і науки Україна: «електронні версії підручників для закладів загальної середньої освіти з 1-го до 11-го класу з усіх предметів, різних видань, для корінних народів, національних меншин та осіб з особливими освітніми потребами, підручники тощо. Завдяки QR-коду вчителі та учні можуть за лічені секунди знайти необхідні підручники. Видавництво «Ранок» за сприяння МОН і міжнародних партнерів надає відкритий доступ до електронних підручників для 1-5 класів з усіх предметів. Завдяки підручникам також буде реалізовуватися принцип доступності та універсальності освітнього середовища для дітей з особливими потребами» [2].

Вважаємо цю ініціативу прекрасною спробою якісно модернізувати освітній процес, проте існують юридичні, технологічні проблеми з якими стикаються навчальні заклади. Зокрема, у спробах наповнення своїх електронних бібліотек варто пам'ятати про законодавче врегулювання захисту авторського права та ліцензування, а також вплив довготривалого використання екранів на зір і необхідність розвитку цифрової грамотності серед педагогів та учнів. Крім того, залишається відкритим питання законодавчого регулювання технічних і санітарних вимог до електронних книг, завершення інформатизації навчальних закладів.

Висновок. У майбутньому роль електронних книг в освітньому просторі буде продовжувати зростати. Очікується, що технології стануть ще більш доступними та інноваційними, що відкриє нові можливості для освіти. Адже електронні книги відіграють важливу роль у сучасному освітньому просторі. Вони змінюють спосіб навчання, роблять його більш ефективним та доступним. Електронні книги надають можливість аналізувати діяльність студентів та

відстежувати їх прогрес в реальному часі. Вчителі можуть отримувати статистику про час, який студент витрачає на читання, відповіді на тести, інші види активності, що дозволяє покращити навчальний процес і індивідуалізувати підхід до кожного учня. Проте, ми також повинні уважно ставитися до викликів і обмежень, які супроводжують впровадження цих технологій в освіту.

Список використаних джерел

1. Електронні книжки та електронні читанки (рідери) у бібліотеці: з чого почати / Уклад. Пашкова В. С., Ярошенко Т. О. ; Укр. бібл. асоц. ; НПБ України, НБ НаУКМА України. URL: https://ula.org.ua/fileadmin/uba_documents/publications/E-book-verstka-250113_new.pdf
2. Електронні підручники для навчання в умовах воєнного стану розміщено у вільному доступі URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/elektronni-pidruchniki-dlya-navchannya-v-umovah-voennogo-stanu-rozmisheno-u-vilnomu-dostupi>

УДК 021.1/2:378:37.011.3-057.87:347.96(043.2)

**ПОСТЕЛЬЖУК О. М.,
КЛИМЧУК В.С.**

Відокремлений структурний підрозділ ЗВО
«Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна» Дубенська філія,
м. Дубно

БІБЛІОТЕКИ ЯК КЛЮЧОВИЙ РЕСУРС У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

Юридична освіта та підготовка високопрофесійних спеціалістів вимагають доступу до різноманітної інформації, глибокого аналізу правових питань і розвитку аналітичного мислення. Саме бібліотеки були й залишаються головним інформаційним центром, інститутами документної комунікації, а в закладах вищої освіти відіграють першочергову роль у розвитку і підготовці майбутніх фахівців.

Феномен книгозбірні навчальних закладів та її роль в інформаційному суспільстві стали предметом наукової розвідки таких вчених та практиків: Н. І. Апшай, С. Г. Винокурова, Н. Г. Грабар, С. П. Галактіонова, В. Г. Дригайло, А. Крижановська, К. Левківський.

Роль бібліотек у самостійній та поза навчальній роботі студентів, розвитку їх інформаційної культури розкривають І. Х. Гайнутдінова, Т. В. Єременко, Н. Г. Грабар. Незважаючи на певну кількість досліджень актуальність теми дослідження полягає у ролі наукових бібліотек ЗВО у формуванні інформаційної культури студентів та професійному розвитку. Наша розвідка ґрунтується на діяльності бібліотеки Дубенської філії Університету «Україна».

Сучасні реалії глобалізованого світу постають перед нашим суспільством з численними викликами та завданнями, серед яких особисте місце займається формуванням професійних якостей майбутнього юриста.

На думку І. В. Івашкевич, «професійна компетентність юриста охоплює такі компоненти: 1) мотиваційно-цільовий; 2) когнітивний; 3) соціальний; 4) аксіологічний; 5) аутопсихологічний» [1].

Також І. В. Івашкевич вважає, що «становлення професійної компетентності передбачає активну й усвідомлену трансформацію наявних особистісних характеристик відповідно до особливостей обраної професії. При цьому професійне становлення особистості є процесом структурно-динамічного розвитку суб'єкта під час якого формуються і розвиваються професійно важливі якості особистості, адекватні форми її професійної активності, які відповідають соціальним і професійним вимогам та настановленням індивіда» [1].

Вважаємо, що одним із ключових факторів у цьому процесі є розвиток освітнього середовища, в якому молодь може не лише отримати повне знання, а й розвинути аналітичне мислення, навички пошуку та обробки інформації. У зв'язку з цим особливо важливою стає роль бібліотек у процесі формування компетентного юриста, який може відповідати вимогам сучасного правового середовища. На сьогодні книгозбірні ЗВО – комплексна інституція, яка забезпечує навчальний процес науковою й навчальною літературою, центри для саморозвитку й самопізнання, осередок для професійного спілкування тощо.

Перш за все, бібліотека Дубенської філії надає студентам можливість ознайомитися з класичними та сучасними працями з різних галузей знань, і зокрема, права. Це дозволяє їм отримати глибокі знання про правову систему, принципи права та правову практику. Книгозбірня також забезпечує доступ до законодавчих актів, наукових досліджень, що допомагає студентам орієнтуватися в сучасних правових тенденціях. Студенти спеціальності 081 «Право» повинні вміти оцінювати джерела інформації, проводити дослідження та аналізувати правові питання. І в цьому їм допомагає бібліотека через навчання пошуку, оцінки та використання інформації та цим самим сприяє розвитку навичок критичного мислення та аналізу, які є важливими для майбутніх юристів.

Крім того, бібліотека надає можливості для самостійного вивчення та поглиблення знань, адже студенти можуть користуватися комп'ютерами, доступом до Інтернету та електронними повнотекстовими базами даних з працями викладачів університету. Це допомагає студентам знайти необхідну інформацію для своїх досліджень, курсових робіт. За потреби бібліотекарі готові надавати консультації щодо пошуку та використання ресурсів, готують рекомендовані списки літератури, тематичні довідки. Це сприяє розвитку навичок самостійного навчання та дослідження. Розвиток навичок самоосвіти для студентів будь-якої спеціальності вкрай важлива, а для майбутніх юристів є важливим аспектом професійного розвитку.

Спільно з викладачами профільних предметів бібліотекарі проводять тренінги та круглі столи, тематичні бесіди з правових наук, що допомагають студентам покращити свої навички та здобути нові знання, розширити свої горизонти та розвинути професійні якості, обмінюватися знаннями й отриманим досвідом. Усі ці аспекти роблять бібліотеку Дубенської філії

невід'ємною частиною навчального процесу та важливим інструментом у формуванні професійних якостей майбутнього юриста.

Отже, бібліотеки грають важливу роль у формуванні професійних якостей майбутнього юриста, сприяючи розвитку їх знань, навичок та самостійності. Вони забезпечують доступ до ресурсів, розвивають навички критичного мислення та аналізу, надають простір для обміну досвідом і готують студентів до практики в сфері права. Це робить бібліотеки невід'ємною частиною навчального процесу юридичної освіти, і їхню роль не можна недооцінювати.

Список використаних джерел

1. Івашкевич І. В. Становлення професійної компетентності майбутніх юристів : метод. посіб. Рівне : РДГУ, 2016. 94 с.

УДК 028.02:82:37.091.4Франко(043.2)

ПРОКОПОВИЧ Л. С.

Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

РОЛЬ КНИГИ У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ ІВАНА ФРАНКА

Подиву гідна багатогранна творчість та громадсько-політична діяльність Івана Франка у найрізноманітніших ділянках науки і культури. Немає, мабуть, жодного питання із суспільного життя народу, яке б не хвилювало Івана Франка, не знаходило місця на сторінках його численних праць. Іван Франко відстоював передові освітні ідеї, боровся за українську національну школу, систему освіти та виховання засобами друкованого слова. Цим питанням, зокрема ролі книги у формуванні особистості, присвячена низка статей «Ученицька бібліотека в Дрогобичі», «Ревізія шкільних бібліотек», «Таємні товариства молоді».

Значне місце у творчості Івана Франка займає позакласне читання. У статті «Ученицька бібліотека в Дрогобичі» письменник аналізує навчально-виховну роботу, у тому числі книжковий фонд бібліотеки. Щодо поділу книг за мовою видання, то книг українською мовою в бібліотеці нараховується 138, польською – 19, німецькою – 67. Щодо змісту, то дуже мало книг з історії, етнографії, економіки і статистики, природознавства. Кожен член товариства відвідав бібліотеку в середньому чотири рази, прочитав 6–7 книжок з позашкільної літератури. Це твори Нечуя-Левицького, Тараса Шевченка, Марка Вовчка, Шіллера, Байрона. Зазначимо, шкільна тогочасна система освіти забороняла учням читати «всякі» книжки крім шкільних і таких, які запозичуються у гімназійної бібліотеки [1, с. 57]. Але переважна більшість гімназійних бібліотек відзначалася недостатньою кількістю книжок українською мовою і підручників. У статті «Ревізія шкільних бібліотек» Франко описує страх австрійської і галицької поліції від читання творів прогресивних письменників. Шкільні бібліотеки для австрійського міністерства освіти були справжнім страховищем. Деякі вчителі і учительські колективи взяли за вказівкою шкільних до копіткої і компрометуючої роботи вилучення,

цензурування творів Міцкевича, Гете, Шевченка, Словацького, «викидання із бібліотек найневинніших речей, які виявляють єдино вільніші думки, що де-не-де виходять за рамки «слимачного горизонту» т. зв. шкільної програми» [1, с. 39].

Ознайомившись зі станом шкільних бібліотек, статистичними даними, зробивши кількісний та якісний аналіз, Іван Франко прийшов до принципово важливих висновків. На його думку, шкільні бібліотеки потрібні, але сама система організації читання дітей не дає можливості розвивати їх читацькі інтереси. Він неодноразово підкреслював, що важливе значення має те, що дитина читає і як розуміє прочитане. У статті «Таємні товариства молоді» Іван Франко розглядає питання про позакласне читання «цензурування» літератури для учнів, чистку бібліотек, учнівські товариства, нагляд за учнями. Одним із головних принципів при оцінці «шкідливості» літератури педагогами був принцип «моральності». Читанню недозволених книжок краще запобігти і перешкодити, ніж карати за це. Адже кожного учня вабить саме те, що заборонене, закрите, а природна цікавість і жадоба знання не є ще такою великою провиною» [1, с. 40].

Формулюючи свої настанови про демократичне і гуманне виховання молоді, Франко висловлює важливі думки про психологічні особливості учнів, про педагогічний підхід у цьому процесі. Вважаючи, що психологія дає найбільше матеріалу і найбільше вказівок для педагогіки або науки по вихованню людини, Франко вимагав врахування психологічних особливостей дітей в процесі підбору літератури для опрацювання. Зокрема це стосується підліткового та юнацького віку. Адже у той час в учня настає період сумніву в існуючих моральних цінностях. Він усвідомлює себе людиною, що переступила межі дитинства, усвідомлює особисту відповідальність, з безпосереднього зв'язку з почуттям обов'язку. Учні нерідко уражені соціальним інфантилізмом, скептицизмом небажанням брати активну участь у суспільних справах. У статті «Таємні товариства молоді» Іван Франко описує факт, коли в одного з учнів гімназії виявили «заборонений» художній твір, який містив історичний факт обвинувачення проти ордена єзуїтів. Унаслідок «розсудливих ухвал учительської конференції, яка складалася з «активних і справжніх педагогів» [1, с. 41] учня не тільки не виключили з гімназії, а й учитель сам повернув йому конфісковану книжку і запропонував також прочитати книжки, які б заперечували закиди проти єзуїтів. «Це була процедура, – зазначає Франко, – яка зробила враження на обвинуваченого. Хлопець потім сам урівноважився, а нині є людиною вельми релігійною і моральною» [1, с. 42].

Отже, Іван Франко чітко усвідомлював необхідність виховання національної свідомості підростаючого покоління через книжку «Кожда шкільна книжка, – зазначає автор, – від шкільної азбуки аж до університетського підручника мусила перейти довжелезні митарства духовної, політичної та поліційної цензури і дождатися урядового placet [дозволено (латин)] у Віденській надвірній комісії для студій.

Перед педагогічною наукою сьогодення постали питання творення національної школи й освіти, пошук оптимальних умов розвитку творчої особистості. Успішному розв'язанню цієї проблеми значною мірою сприяє вивчення, узагальнення й використання передових педагогічних ідей і педагогічного досвіду, зокрема педагогічної спадщини Івана Франка. Актуальним є нове прочитання творів ученого, їх інтерпретація з погляду сучасних потреб суспільства та української освіти.

Список використаних джерел

1. Франко І. Я. Педагогічні статті і висловлювання. Київ: Рад. школа, 1960. С. 57.
2. Там само, С. 39.
3. Там само, С. 40
4. Там само, С. 41
5. Там само, С. 42

УДК 177.72:655.4/5(043.2)

РАШДОРФ Г. З.

ТОВ «ДІЛІЖАНС-Р», м. Ужгород

БУХАРІНА І. І.

Новокаховський приладобудівний фаховий коледж, м. Нова Каховка

МЕЦЕНАТСТВО У ВИДАВНИЧІЙ СПРАВІ

Українське законодавство визначає меценатську діяльність як благодійництво у сфері культури, освіти, усіх видів мистецтва та книговидання [1]. Це добровільна безкорислива діяльність фізичних осіб у матеріальній, фінансовій та іншій підтримці тих людей, які набувають благодійну допомогу.

Традиція заможних людей сприяти талановитим особистостям походить з глибокої давнини, тож історія меценатства сягає віків. Цікаво знати, що назва цього поняття бере початок від прізвища одного освіченого римлянина Гая Мецената. Будучи товаришем поета й мислителя Горація, він підтримував його, а також багатьох інших представників античного мистецтва ще за часів римського імператора Октавіана Августа [2]. Добрі справи перетворили його власне ім'я – Меценат – на ім'я загальне. Й саме його можемо вважати меценатом поетичного та письменного мистецтва – він організував спільноту літераторів Віргілія, Горація й інших родоначальників романської літератури.

У імператорів Стародавнього Китаю також існувала традиція наближати до себе поетів і художників, а Конфуцій, навіть, організовував і фінансував навчання управлінців, бібліотекарів та вчителів [3].

У Середньовічній Європі книжку та її творців підтримувало вище духовенство. Церква будувала школи, які з роками трансформувалися у перші університети. Під прямим заступництвом церкви створювалися університети Болоньї, Венеції, Неаполя та Праги, Оксфорд та Кембридж. Вищі школи сприяли появі низки унікальних для того часу наукових праць [2].

Епоха Відродження ще більше підсилила роль меценатів у становленні мистецького, культурно-освітнього життя й книговидання різних держав. Заможні сім'ї змагалися у безкорисливому благочесті з королями, папами та імператорами. Відоме ім'я у списку благодійників – це представник італійської родини Лоренцо Медічі, якому належить вислів: «У світі немає нічого більш гідного, ніж перевершувати інших у щедрості» [4]. У різний час Лоренцо підтримував Леонардо да Вінчі, Мікеланджело, Донателло та Боттічеллі.

Саме в епоху Відродження з'явилися досі невідомі прояви меценатства, як сприяння суспільному визнанню автора, нагородження титулами, рекомендації іншим замовникам, просування імені поета чи письменника та цілого наукового спрямування.

Нові часи ще більше сприяли меценатству, адже підтримка творчих і талановитих людей використовувалася для зміцнення влади і соціального статусу в суспільстві. Водночас, книговидання сприяло суспільному розвитку, несло освіченість й естетику суспільству. Меценатство починають ділити за двома формами: суспільно-соціальною і фондово-фінансовою. Поява Нобелівської, а пізніше й інших премій, спрямованих на підтримку науки і культури, передбачала суспільне визнання заслуг окремих діячів, а не загальне покращення умов ведення літературної та наукової діяльності в цілому. Інший напрямок меценатства – створення фондів підтримки – діяв в обхід індивідуальних винагород і зосереджувався на допомозі окремим галузям науки та культури завдяки накопиченню фондових капіталів [2].

Як бачимо, історія меценатства – це історія доброго наміру сприяти талантам й обдаруванням, які допомагають тисячам людей торкнутися естетичних та мистецьких здобутків в усі часи.

Україна завжди пам'ятатиме таких меценатів, як Шептицький, Головацький, Качковський, Терещенки, Ханенки тощо. «До меценатства заможних українців завжди спонукали приписи релігії та історична традиція, а з другої половини 19 століття добродійності сприяли також і закони, ...» – вважає історик Віталій Пономарьов, коротко розкриваючи історичний ракурс меценатства як українського явища [5].

Доволі рідкісним явищем є сприяння українцям з боку іноземних меценатів. Відомо ж, що легко любити все людство і важко конкретних людей. Так і з меценатством. Добре розуміємо, що знайти людину, яка готова підтримати без будь-яких матеріальних чи моральних вигод творчий проєкт чи особистість, не так і легко. Настав час почути мецената.

«Не кожен може похвалитись тим, що знайшов рідних людей у чужій родині, – зазначає Зігхард Рашдорф, громадянин Німеччини, справжній меценат українського, зокрема закарпатського книговидавництва. – Закарпаття – це особливий куточок природи, подібного не побачиш ніде в Європі. Спочатку я вважав, що закарпатські художники дуже перебільшують із яскравістю колірної гами, коли пишуть свої картини. Але потім сам побачив, наскільки незвичайними можуть бути фарби й освітлення в Карпатах. Так, гори – це велична краса, але краса небезпечна для тих, хто не знайомий з її таємницями. Тому я захоплююся людьми, які багато століть живуть на цій землі. Мене

зацікавила історія Закарпаття, побачена через долі конкретних людей. Цьому присвячені книги і фільми, зроблені мною разом із видавничою студією «Zoriana» [6; 7].

Наступна тема – тема миру в Україні і світі не залишає байдужим нікого. Цикл документальних фільмів про українські війни, реалізований на прохання угорської та німецької громадськості, на чолі з почесним головою Демократичної спілки угорців України Михайлом Товтом, Головою правління Німецького Клубу економіки Гільмаром Енке та головою Товариства угорської інтелігенції Закарпаття Юрієм Дупко. Фільми і публікації «Ціна життя на землі живих», «Щоб не плакало небо над Україною» та «Намальована війна» – правдивий трагічний літопис нашої багатонаціональної історії. «Найцінніше, що є у людей – це мир і життя. Збереження миру в ім'я збереження нашого майбутнього – ось глобальне завдання людства в 21 ст. Цей проект свідчить про чітке розуміння нами того, як важливо не допускати міжнародних конфліктів. «Нехай після перегляду фільму, ми знову запалимо свічку в пам'ять про загиблих і прочитаємо молитву за мир для майбутніх поколінь» [8; 9; 10].

Отже, добрі справи в ім'я загального добра, милосердя і усвідомлення зв'язку кожної людини з усім Всесвітом – це найвищі людські здібності і чесноти. Завдячуючи ним у світ прийшло і прийде багато нових важливих книжок, публікацій і фільмів.

Список використаних джерел

1. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>.
2. Історія меценатства: від античності до Нового часу. URL : <https://maxpolyakov.com/ua/istoriya-mecenatstva-vid-antichnosti-do-novogo-chasu/>.
3. Ши цзи (Історичні записки). – Двадцять чотири династійні історії). Т. 1. Шанхай. 1958. С. 189–194.
4. Державець (книга) // Вікіпедія : вільна енциклопедія. URL : [https://uk.wikipedia.org/wiki/Державець_\(книга\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Державець_(книга)).
5. Меценатство в Україні – вчора, нині // Радіо «Свобода». URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/944517.html>
6. Сім'я скарбів // Зігхард Рашдорф: приватна колекція живопису : вебсайт. URL : <https://art-raschdorf.com/ua/catalog.html>
7. Примножені таланти, 2011: Фільм-літопис // YouTube. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=c8z0tKadmSA&t=793s>
8. Щоб не плакало небо над Україною: фільм-реквієм. Ч. I. // YouTube. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=D3g276LcjUI>
9. Щоб не плакало небо над Україною: фільм-реквієм. Ч. II. // YouTube. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=olcTtL-qWW8>
10. Ціна життя на землі живих: фільм-реквієм // YouTube. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=gclOzg8mk8I>

**ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В МУКАЧІВСЬКІЙ МІСЬКІЙ ЦЕНТРАЛЬНІЙ
БІБЛІОТЕЦІ ІМ. О. ДУХНОВИЧА**

Мукачівська міська бібліотека – одна з найстаріших на Закарпатті – у 2019 році їй виповнилося 90 років. Для кількох поколінь мукачівців вона є центром інтелектуального спілкування, змістовного дозвілля, актуальної інформації, словом, місцем, де знаходить поживу розум і серце. На базі бібліотеки проводяться навчання директорів центральних, районних та міських ЦБС, до нас за досвідом приїжджали директори бібліотек інших систем і відомств. Відповідаючи на вимогу часу, наша книгозбірня намагається постійно впроваджувати інновації, поєднуючи їх з набутими традиціями, впроваджувати свою назву та розташування – в самому центрі міста, а також місію покладену на нас громадою Мукачева та ім'ям великого просвітителя нашого краю – Олександра Духновича – говорить директор бібліотеки Мирослава Хруник [1].

Кожен історичний період розвитку держави відповідним чином позначається і на пріоритетах діяльності бібліотеки як важливих соціально-комунікаційних інституцій.

Війна в Україні зачепила усі без винятку сфери суспільного життя і торкнулася кожного громадянина і мешканця України (і Мукачева в тому числі). На сьогодні, бібліотекарі та бібліотеки приймають виклики, породжені війною та шукають рішення для подолання існуючих проблем та загроз.

У нинішніх умовах важливими завданням Мукачівської міської центральної бібліотеки ім. О.Духновича є проведення патріотичної роботи. Це зустрічі з ветеранами, години Мужності, уроки Гідності, дискусії, презентації книг, виставки.

З метою вшанування пам'яті Героїв Небесної Сотні в Мукачівській міській центральній бібліотеці ім. О. Духновича було проведено урок Гідності «Незламний дух-нескореної нації». Працівники бібліотеки розповіли про події Майдану та учасників тих кривавих подій, зробили короткий історичний екскурс сторінками книг, а також ознайомили присутніх з книгою-фотоальбомом подарованим від учасниці Майдану Валентиною Попелюшкою.

Євромайдан увійшов в історію України як символ і взірць жертвності, патріотизму та героїзму.

У вітринах бібліотеки було облаштовано виставку-пам'ять «Події, що змінили хід історії».

Метою такого заходу було належне вшанування подвигу Героїв Небесної Сотні, сприяння утвердженню в Україні ідеалів свободи і демократії, збереження та донесення до сучасників і майбутніх поколінь інформації про доленосні події в Україні.

В рамках патріотичного виховання була проведена година Мужності – «Гордість і душа держави, її надія та оберіг». Зазначимо, що 1 жовтня в Україні відзначається дата, яка символізує багаті і славні традиції українського народу,

уособлює мужність, героїзм, незламність національного духу оборонців на всіх етапах її багатовікової історії. День захисника і захисниць – передусім свято тих, завдяки кому ми втримали незалежність, маємо змогу жити своїм щоденним життям, працювати, творити, виховувати дітей. На святі були присутні «гордість і душа держави» – ліцеїсти Закарпатського обласного ліцею з ПВФП ім. Героїв Красного поля та їх педагоги.

З вітальним словом до присутніх звернувся офіцер-прикордонник, Василенко Олександр Васильович, який побажав юним ліцеїстам мирного неба, гарного навчання, мужності, підтримки та палкої любові до України.

Учасник бойових дій – Чепак Василь розповів про боротьбу з російським агресором та виконав пісню «Мальви».

Для присутніх було презентовано книгу «Почесні громадяни міста», де особливу увагу приділено розділу «Герої серед героїв, мужні серед мужніх».

Насамкінець голова бард-клубу «Акварин» Оксана Коваленко привітала всіх присутніх святом та виконала низку патріотичних пісень.

Цікавим і проникливим був захід, присвячений закарпатській поетці Софії Малильо, яка у своїй творчості уславлювала Україну, героїв-захисників і надихала своєю творчістю їх на боротьбу за волю України.

Для бібліотеки такі зустрічі – це чудова нагода виховувати молодих людей в дусі патріотизму, відданості, прагнення до свободи, незалежності й відстоювання європейських цінностей.

Роль бібліотеки під час війни зростає і це доводить їх практична діяльність. І не лише тому, що вона якісно змінює напрями діяльності, а й тому, що стає комунікативним центром у громаді, точкою опори та зростання соціального і людського капіталу. Долаючи серйозні виклики й загрози, Мукачівська міська центральна бібліотека ім. О. Духновича навіть у воєнний час залишається осередками інтелектуальної свободи та громадянської активності, провідниками національних ідей та європейських цінностей, просторами просвітництва і толерантності, культури, науки і освіти.

Список використаних джерел

1. Мукачівська міська центральна бібліотека ім. О. Духновича. Історія нашої бібліотеки. URL : http://muklib.blogspot.com/p/blog-page_50.html

УДК [378:37.011.3-057.4:02]:021.4(043.2)

**СИМОНЯН В. В.,
ХИМИНЕЦЬ А. М. І.**

Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

КНИЖКОВА ВИСТАВКА ЯК ФОРМА ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БІБЛІОТЕКАРІВ

Рівень культури та освіти кожного громадянина є одним із ключових показників успішного національного розвитку, конкурентоспроможності держави на світовому ринку. Читання завжди було і залишається тим засобом, за допомогою якого цей рівень встановлюється, оскільки воно як головне

джерело знань відкриває шлях до отримання інформації. Сучасна бібліотека здатна якісно змінювати традиційні підходи до інформаційно-бібліотечного обслуговування, використовуючи наявні інформаційні ресурси і бази даних, формуючи нове електронне інформаційне середовище шляхом створення колекцій електронних ресурсів, відцифрування рідкісних видань наукової та навчальної літератури, надаючи доступ до репозитаріїв та світових інформаційних ресурсів [4, с. 78]. Унаслідок розвитку суспільства бібліотека стала універсальним центром культурної роботи. Бібліотека як центр виховання громадянськості і залучення до культури допомагає особистості взаємодіяти із суспільством. Якщо ж розглядати бібліотеку як соціокультурний інститут, то в цьому значенні бібліотека служить збереженню та впорядкуванню культурної спадщини суспільства.

Проблеми виставкової діяльності та її значення висвітлені в науковій літературі досить фрагментарно, хоча роль виставок як форми культурологічної роботи в Україні динамічно зростає. Теоретичні аспекти виставкової діяльності бібліотек у контексті її проектування і моделювання розглядаються у працях Н. Захарової, Н. Збаровської, Т. Наместнікової, О. Постельжук, Н. Солонської, А. Таращенко, Є. Татарінової та інші.

З огляду на книжкову виставку то бібліотека акумулює надбання світової культури, створює нове знання, і як будь-який продукт своєї діяльності, у цьому випадку – інтелектуальної, повинна його пропагувати. Більше того, бібліотека, виконуючи свою просвітницьку місію, що є традиційною для цих соціальних інститутів ще з давнини, має повсякчас нагадувати суспільству про свій пріоритет та гостру потребу в інтелектуальному, інформаційному, економічному житті. Як стверджує Н. Солонська, бібліотека – це постійно діюча школа виховання культури в науковому середовищі, серед широкого загалу, пропагування знань, інформації для всіх верст населення, суб'єктів суспільства свідомого віку, незалежно від етнічної приналежності [3].

Важливим є те, що віртуальні книжкові виставки, перш за все є ефективним засобом поширення інформації та реклами щодо функціонування бібліотек, у свою чергу вони сприяють вирішенню декількох важливих комерційних та некомерційних проблемних питань, до яких належать: 1) надання особі відповідної інформації щодо бібліотечних ресурсів і послуг, їх ознак та якості; 2) зосередження уваги користувачів на чітко визначених видах послуг бібліотечного фонду, ознайомлення громадськості з діяльністю бібліотеки як сучасного, професійного та потенційного сервісного закладу; 3) створення позитивної громадської думки; 4) створення належного образу під час проведення презентацій книжкових виставок; 5) стимулювання щодо застосування бібліотечно-інформаційних послуг, адже під час проведення виставок працівники бібліотеки обґрунтовують свою інформацію [4, с. 105].

У процесі підготовки майбутніх бібліотекарів, бібліотека вивчається як соціокультурний інститут, що своїм історичним корінням вона тісно переплітається із просвітництвом та поширенням знань. Нині просвітницька діяльність українських бібліотек набуває першочергову ланку, де молоде покоління формує себе не лише як фахівця в українському суспільстві, але й

патріота своєї Батьківщини, який здатен генерувати набуті знання і нові погляди у систему заходів, в основі яких лежить сприяння вдосконалення інтелектуального, матеріального, естетичного, духовного та національно-патріотичного стану суспільства. Серед видів культурної діяльності бібліотек виділяють: дискусії, презентації книг, читацькі конференції, зустрічі з відомими людьми, бібліотечні виставки та інші.

Сьогодні створюється нова модель наукової бібліотеки, яка передбачає оптимізацію доступу користувачів до бібліотечних зібрань. Прикладом цього є віртуальні виставки-презентації, завдяки яким читачі дізнаються про нові надходження, про наявність наукової, навчальної та періодичної літератури, присвяченої конкретній історичній події чи історичній постаті. Її безумовною перевагою є те, що це – умовно не обмежений у часі та просторі захід, який реалізується за рахунок інтернет-ресурсів, у межах якого бібліотека має можливість розмістити текстову інформацію, графічне, аудіо- або відеозображення експонатів, що розкривають зміст виставки. Крім того, використання нових технологій дозволяє досягти не лише високої якості зображення, але й своєрідного «ефекту присутності», що надзвичайно впливає на емоційне сприйняття і створює відчуття справжності подій [1]. Бібліотечні виставки становлять собою особливу форму обслуговування користувачів, забезпечують привернення уваги до фонду бібліотеки та зацікавлення користувача бібліотеки до прочитання певної літератури. У зв'язку з цим були сформовані ряд вимог до бібліотечної виставки, а саме: *комфортність* (правильне освітлення, зручне розташування книг на виставці, місце для ознайомлення та читання книг. Ці умови необхідні для сприятливої роботи з літературою; *доступність* (можливість ознайомитись та прочитати повні тексти документів, які представлені на виставці); *оперативність* (актуальність теми бібліотечної виставки, показ нової літератури) [1]. До цих вимог можна додати такі: виставка не має бути перевантаженою, виставкам має бути зосередженого на певну цільову аудиторію, правильно підібрані кольори, доречний підбір аксесуарів.

Таким чином, книжкова виставка виступає сьогодні як формою просвітницької діяльності завдяки своїй оперативності, актуальності, сучасному дизайну, але й активним помічником навігатором для читача/користувача у виборі літератури та організації читання. Оскільки просвітницька форма діяльності має за основу готувати свідоме покоління фахівців бібліотекарів то компетентний персонал бібліотеки повинен не лише підтримувати коло постійних користувачів, але й покращувати авторитет бібліотеки та її персоналу в цілому.

Список використаних джерел

1. Книжкова виставка: сучасні тенденції. URL : <http://surl.li/mnqfn>
2. Краєзнавча діяльність бібліотеки URL : <http://surl.li/mnqsj>
3. Н. Солонська. Інтернет-презентація слов'янських фондів Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. С. 168–169.
4. Трансформаційні процеси у суспільній та соціокультурній сферах України : монографія / О. Анісімова, Л. Ковальська та ін. Вінниця : ДонНУ ім. В. Стуса, 2021. 185 с.

***РЕСУРСИ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХНЬОГО
ВИКОРИСТАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ***

Важливим структурним підрозділом будь-якого закладу освіти є бібліотека. Вона задовольняє різні інформаційно-просвітницькі запити як здобувачів, так і педагогів. У сучасний період, бібліотечні установи поступово набувають нового формату. Поряд з традиційними друкованими виданнями користувачам все частіше пропонується скористатись електронними ресурсами. Бібліотеки закладів освіти у цьому напрямку не є виключенням.

Процес формування, так званих, електронних бібліотек та їхня подальша діяльність мають свою специфіку, котра, насамперед, вимагає наявності відповідних фахівців з високим рівнем цифрової компетентності. Вони зможуть професійно вирішити усі питання, що стосуються реалізації проєкту електронної бібліотеки, а саме її комплектування та розробки інструментарію, що забезпечуватиме доступ до ресурсів та якісне надання різних інформаційних послуг.

Електронна бібліотека вимагає відповідного фінансування, обсяги якого часто прямо пропорційно залежать від її ресурсної «потужності». Відомо, що, порівняно з традиційними книгозбірнями, бібліотечні заклади з електронним форматом потребують додаткових витрат, котрі йдуть на:

- програмне і апаратне забезпечення, підписку, ІТ-підтримку;
- додаткове навчання бібліотечного й ІТ-персоналу;
- отримання необхідних дозволів на оцифрування, зберігання та спільне використання електронного вмісту;
- цифрове зберігання і системи резервного копіювання;
- заходи щодо цифрової безпеки користувачів та забезпечення їхньої конфіденційності, тощо [2, с. 106].

Проблема у тому, що не всі заклади освіти мають відповідне фінансування, тому змушені брати участь у різних проєктах і програмах, щоб залучити інвестиції на цю справу. Проте, електронна бібліотека відзначається певними перевагами, завдяки яким забезпечується вища якість навчання здобувачів освіти; здійснюється інформаційна і ресурсна підтримка наукової та дослідницько-пошукової роботи.

Педагогічні та науково-педагогічні працівники отримують можливість широкого доступу до різного виду, формату літератури і видань як українського, так і зарубіжного походження, а також залучення до її використання учнів і студентів.

Доступність і зручність використання – провідні прерогативи електронних бібліотечних ресурсів. Здобувачі освіти, педагоги можуть до них під'єднатись з будь-якої локації та у будь-який зручний час. Додається також

можливість розширеного пошуку завдяки цифровим інструментам. Потрібно підкреслити, що останні здатні підлаштовуватись під індивідуальні запити і потреби користувачів та надавати інформацію про наявні чи оновлені ресурси, які стосуються їхнього кола інтересів [2, с. 104].

Цифрові служби дозволяють підтримувати зв'язок між персоналом електронної бібліотеки та абонентами у напрямку покращення обслуговування. Вони здійснюють аналіз якості наданих послуг, тестують зручність наявних інструментів пошуку, скеровують на формування переліку нових бібліотечних пропозицій.

Перевагою електронних бібліотек є створення середовища співпраці та обміну інформаційними ресурсами, що є дуже привабливою функцією для здобувачів освіти та педагогічного, викладацького складу.

Заклади освіти не лише витрачають кошти на комплексне «облаштування» електронних бібліотек, а й можуть їх зекономити на приміщеннях для зберігання книжкових фондів, споживанні паперу, додатковому устаткуванні, меблях. Заощадження можна спрямувати на розширення електронних ресурсів.

Отож, враховуючи вище наведені факти, підсумовуємо, що використання ресурсів електронних бібліотек є досить перспективним в освітній сфері. Зважаючи на українські реалії, у цьому напрямку потрібно ще багато працювати. Не усі представники освітніх спільнот є прихильниками ідеї бібліотек «нового часу», окреслюється і ряд проблем: обмежений або відсутній доступ до комп'ютерного обладнання, гаджетів; проблеми з інтернет-з'єднанням; перевантаженість платформ, тощо. Однак, світовий досвід показує досить успішні результати у сфері освіти і науки, внаслідок потужної роботи такого формату бібліотечних установ, тому варто це враховувати.

Список використаних джерел

1. Білоус В. С. Бібліотека закладу вищої освіти: виклики сьогодення. Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2017–2018 рр. (Вінниця, 16–17 травня 2019 р.) : у 2-х т. Вінниця : Донецьк. нац. ун-т імені Василя Стуса, 2019. Т. 2. С. 197–203.
2. Бондар І. В. Інтеграція електронних ресурсів у бібліотечному середовищі закладу вищої освіти: переваги та виклик. *Бібліотекознавство. Документознавство, Інформологія* : наук. ж-л. 2023. URL: <https://journals.urau.ua/bdi/article/view/284673>.
3. Воскобойнікова-Гузєва О. В., Терещенко Н. М. Вектори стратегічного розвитку наукових бібліотек закладів вищої освіти України, Литви, Польщі. *Науково-педагогічні студії*. 2021. Вип. 5. С. 145–160.
4. Інформаційні ресурси бібліотек закладів освіти: формування та використання : практ. посіб. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [Григорєвська О. В., Матвійчук О. Є., Вараксіна Н. В., Кропачева Н. М., Бойко С. Т. ; наук. ред. : Пономаренко Л. О.]. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2022. 181 с.
5. Крупко С. Аналіз моделі використання електронних освітніх ресурсів у закладах загальної середньої освіти. *Нові технології навчання*. 2022. URL : <http://www.journal.org.ua/index.php/ntn/article/view/326>.

МАЙНДФУЛНЕС В БІБЛІОТЕРАПІЇ ТА БІБЛІОПСИХОЛОГІЇ: ЗБАЛАНСОВАНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я*Медитативний розвиток розуму через книги – це ключ до глибокого збалансованого підходу до психічного здоров'я.*

Майндфулнес – безоцінкове, уважне ставлення, що відбувається в теперішньому моменті, яке дозволяє відслідковувати свої емоції, відчуття, думки з цікавістю та відкритістю приймати цей досвід, який ми переживаємо мить за миттю [1]. З англійської мови поняття «майндфулнес» (mindfulness) перекладається як стан «уважності», «усвідомленості», «повної свідомості». Усвідомленість дозволяє затримати потік негативних думок до того, поки вони не затягнуть у вир негативних емоцій, щоб не втратити контроль над власним життям [2; 3]. Це мистецтво перебувати в теперішньому моменті. Практики, що навчають бути повністю присутнім у теперішньому моменті – «тут і зараз» – називають майндфулнес-практиками. Вони допомагають помічати звичні стани свідомості, контролювати увагу та поведінку. Люди, які практикують майндфулнес, не настільки вразливі до стресу, оскільки менш схильні до нав'язливих думок. Це своєю чергою зменшує ретравматизацію та допомагає опрацьовувати події та ситуації, що виснажують [2]. Регулярно практикуючи майндфулнес медитації, людина стає свідомою своїх думок і змінює своє ставлення до них.

Бібліотерапія, бібліопсихологія та майндфулнес – це три складові, які можуть взаємодоповнювати одна одну для досягнення психологічного благополуччя та особистісного розвитку. Наведемо, до прикладу, декілька способів, якими ці підходи до розвитку психічного здоров'я можуть бути пов'язані [1; 3]:

1. *Медитативне читання*: ви можете використовувати медитацію для покращення свого зосередження під час читання книги. Почніть з короткого медитативного вдиху та видиху, а потім читайте текст у спокійному стані уваги. Це допоможе вам краще засвоювати і розуміти матеріал.

2. *Медитативний аналіз*: після прочитання книги або тексту, ви можете використовувати медитацію для аналізу своїх вражень, емоцій та думок. Сидячи в медитативному стані, розгляньте свої реакції на прочитане і відстежуйте, як ви відносите до головних тем або персонажів.

3. *Медитативний діалог*: медитація може бути використана для поглиблення розуміння себе через розмову з літературними персонажами або авторами. Уявіть собі, що ви спілкуєтесь з ними у медитативному стані, задаючи питання і отримуючи відповіді.

4. *Медитативна релаксація*: перед читанням або після нього ви можете використовувати медитацію для зняття стресу та спокою. Це допоможе вам зосередитися на читанні і знизити рівень стресу.

5. *Медитативний творчий процес*: якщо ви самі пишете або створюєте творчі роботи, медитація може сприяти вашій творчій продуктивності. Ви можете використовувати її для отримання ідей, розвитку сюжету або засвоєння нового матеріалу.

6. *Медитативна групова робота*: бібліотерапія та медитація можуть бути практиковані в групах, де учасники можуть обговорювати прочитані матеріали та досліджувати їхні власні реакції в медитативному контексті. Це може сприяти спільному розвитку та психологічному зростанню.

Загалом, об'єднання бібліотерапії, бібліопсихології та майндфулнесу може створити потужний інструмент для особистісного розвитку, самопізнання та покращення психічного стану. Майндфулнес в бібліотерапії та бібліопсихології представляє собою збалансований підхід до розвитку психічного здоров'я, який об'єднує психологічні та літературні методи для досягнення глибокого розуміння себе і покращення психічного стану. Узагальнюючи все вище сказане можна зробити наступні висновки:

1. *Медитативний підхід*: медитація може бути інтегрована в процес бібліотерапії та бібліопсихології для заспокоєння розуму, збільшення уваги і зосередженості на текстах та власних емоціях.

2. *Самопізнання та розвиток*: підходячи до літературних творів у медитативному стані, читач може краще розуміти власні емоції, думки і реакції, що сприяє особистісному розвитку.

3. *Заспокоєння та стресове знімання*: майндфулнес у бібліотерапії допомагає знизити рівень стресу та покращити психічне благополуччя, що особливо важливо в сучасному світі.

4. *Спільнота та групова робота*: медитативна бібліотерапія може бути практикована в групах, що сприяє спільному розвитку та психологічному зростанню, а також зміцнює взаємодопомогу.

5. *Творчий розвиток*: медитація може стимулювати творчий процес при створенні власних літературних творів або інших творчих проєктів.

Таким чином, збалансований підхід до розвитку психічного здоров'я через майндфулнес у бібліотерапії та бібліопсихології показує, що читання та рефлексія можуть бути ефективними інструментами для досягнення психологічної гармонії й самопізнання.

Список використаних джерел

1. Вертій Ж. Еволюція бібліотерапії як складової бібліотекознавства. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2011. Вип. 29: Управління бібліотечно-інформаційною діяльністю наукової бібліотеки. С. 202–209.
2. Jha, A., et al. (2007), «Mindfulness training modifies subsystems of attention», *Cognitive Affective and Behavioral Neuroscience*, 7 (2), pp. 109–119.
3. Morone, N. E., Greco, C. M. & Weiner, D. K. (2008), «Mindfulness meditation for the treatment of chronic low back pain in older adults: A randomized controlled pilot study», *Pain*, 134 (3), pp. 310–319.

ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ БІБЛІОТЕЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Актуальність і перспективність розроблення проблем педагогіки в контексті бібліотечної справи, необхідність використання досягнень педагогіки для збагачення бібліотечної теорії та практики відзначали теоретики і практики, науковці, книгознавці, бібліотекознавці минулих десятиліть та сучасності.

Новий напрям в педагогіці – бібліотечна педагогіка був предметом досліджень А. Айзенберга, Х. Алчевської, Д. Балики, Н. Збаровської, В. Терьошина та інших.

Всі вони одностайні в тому, що бібліотечна педагогіка розглядає бібліотеку як педагогічну систему, що виконує функції просвітництва, читацького й духовного розвитку користувачів, забезпечує організацію читання, зокрема дитячого, виховання культури читання, формування та розвиток читацької компетентності, а також взаємодію бібліотекаря і читача у процесі бібліотечного обслуговування.

Бібліотечна педагогіка присутня в усіх видах діяльності книгозбірні, реалізується у процесі спілкування з користувачами, через продумане формування документного масиву, бібліотечні каталоги, дизайн, освітні й культурно-просвітницькі програми та заходи, організацію науково-методичної роботи.

Варто зазначити, що бібліотечна педагогіка є міждисциплінарним розділом бібліотекознавства, що базується на інтеграційній основі з педагогічною наукою та досліджує сутність, закони, методи й організацію педагогічних аспектів бібліотечно-інформаційної діяльності у всіх її проявах, а її дидактичними принципами є: спрямованість бібліотечних послуг на задоволення потреб користувачів в інформації, знаннях, змістовному дозвіллі; забезпечення доступності, повноти і оперативності пропонованої користувачам інформації; диференційований та індивідуальний підхід у бібліотечному обслуговуванні; наочність; висока культура організації бібліотечного простору й міжособистісного спілкування; добровільність; рівноправність; плюралізм поглядів і свобода суб'єктів бібліотечної взаємодії [1, с. 64].

Погоджуємось з твердженням, що бібліотечна педагогіка має у своєму арсеналі дві групи методів педагогічного впливу: організовані – які застосовують під час безпосереднього короткотермінового контакту з користувачем (бесіда, обмін думками, дискусія, обговорення книжок, статей і т. ін.); опосередковані – що передбачають використання бібліотечного середовища (концептуальний дизайн приміщень, бібліотечні виставки, організація відкритого доступу до бібліотечного фонду, коворкінгів, клубів за інтересами, наповнення баз даних, віртуальних представництв тощо) [2, с. 62].

Бібліотечна педагогіка потенційно охоплює всі категорії користувачів, незалежно від їх віку і рівня освіти, різні типи бібліотек, основні форми та методи їхньої діяльності. На засадах бібліотечної педагогіки як сфери

виховання й розвитку із застосуванням специфічних засобів базується передусім діяльність бібліотек, що обслуговують дітей та молодь. У шкільних бібліотеках бібліотечна педагогіка тісно поєднується зі шкільною педагогікою, яка досліджує закономірності виховання юного покоління в конкретних закладах освіти.

Зазначимо, що як наукова дисципліна, бібліотечна педагогіка охоплює проблематику педагогіки, соціології та психології читання, метою яких є вивчення впливу читання на особистість. Також вона безпосередньо пов'язана з іншими дисциплінами, зокрема: бібліотечною філософією, бібліопсихологією, бібліосоціологією, бібліотечною етикою, бібліотечною валеологією.

Сутнісними аспектами бібліотечної педагогіки є свобода спілкування бібліотекаря з користувачем; постійний моніторинг динаміки читацьких інтересів; вироблення рекомендацій щодо добору кращих книжок з орієнтацією на різнобічність читання; відсутність «домашніх завдань» і «оцінок»; моральне заохочення до систематичного читання і ведення читацьких щоденників; надання постійної допомоги в пошуку відповідей на різноманітні запитання з використанням довідково-пошукового апарату бібліотеки та відповідних видань, засвоєнні й використанні прочитаного.

Традиційним дидактичним інструментом бібліотечної педагогіки є бібліотечні уроки / заняття з інформаційної культури та культури читання (вибір книжок, орієнтування в бібліотеці, структурі бібліотечних фондів, каталогів, у структурі самої книги; вміння користуватися енциклопедіями, довідниками, бібліографічними посібниками та ін.). До дидактичних цілей системи бібліотечних уроків належить також підтримка і розвиток інтересу до читання різних видів літератури.

Список використаних джерел

1. Клименкова Н. В. Библиотечная педагогика: теоретико-методологические аспекты. *Библиотечные технологии: наука о мастерстве*. 2009. № 2. С. 61–64.
2. Матвійчук О. Є. Бібліотечна педагогіка. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка* : зб. наук. пр. 2012. № 17. С. 61–65.

УДК 01:303.833.5:[373.3.015.31:330](043.2)

**ТОДАВЧИЧ Н. Я.,
ТОВКАНЕЦЬ Г. В.**

Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Зростання ролі економічних знань у житті людей, потреби у оволодінні практичними навичками економічної діяльності сприяли визначенню реальних проблем у сфері соціально-педагогічних досліджень, серед яких:

– розвиток економічної освіти з ранньою профілізацією вже на початковому ступені шкільного навчання та виховання;

- виявлення умов навчання учнів початкових класів основам економічних знань;
- вивчення особливостей орієнтації молодших школярів на професії, необхідні у сільській місцевості;
- виявлення шляхів та цінностей, що забезпечують участь школярів (починаючи з 1 класу) в економічній діяльності;
- виявлення організаційних, змістовних та технологічних аспектів економічного виховання молодших школярів [2].

Особливого значення при цьому набуває проблема економічного виховання сільських школярів, оскільки сільська загальноосвітня школа має великі потенційні можливості для інтенсифікації педагогічного процесу, спрямованого на вирішення завдань підготовки молоді до праці, до життя в суспільстві, де пріоритетними стають знання з різних сфер економіки, підприємництва, фермерства тощо.

Дослідники проблем виховання та навчання молодших школярів Л. Виготський, Л. Занков, Д. Ельконін констатують той факт, що для дітей цього віку цілком доступне усвідомлення абстрактних понять, зокрема економічних. Економічне виховання учнів загальноосвітніх шкіл активно досліджується українськими вченими: Л. Кашуба, О. Кісель, І. Фаловська, Н. Заєць, Т. Чміль та інші. У наукових працях українських учених розробляються теоретико-методологічні засади виховання учнів у формі продуктивної праці; історико-педагогічний аспект цієї проблеми; педагогічні засади економічного орієнтування учнівської молоді. Дослідження вчених дозволили значно розширити пошук ефективних шляхів організації економічного виховання школярів та підготовки їх до праці.

У вивченні проблеми економічного виховання школярів корисною є літературна творчість та педагогічна діяльність А. Макаренка [3]. У книгах, присвячених сімейному вихованню, він наголошує на необхідності формування в дітей з ранніх років навичок господарської діяльності, якостей колективізму, чесності, турботливості, ощадливості, оперативності виконання завдань тощо.

У керованих А. Макаренком навчально-виховних установах надавалося велике значення організації праці дітей. Від вихованців були потрібні точність, акуратність у роботі, дисципліна праці. Поєднуючи навчання з продуктивною працею, учні отримували можливість ознайомитися з різними видами професій [3].

Педагогічна система К. Ушинського теж спрямована на виконання основного завдання – готувати підростаюче покоління до економічного життя суспільства [4]. К. Ушинський у вихованні дитини особливу роль відводив формуванню та розвитку моральних якостей, серед яких виділяв: гуманність, чесність, працьовитість, дисциплінованість, відповідальність, почуття власної гідності у поєднанні зі скромністю, у зв'язку з чим наполягає на розвитку у дітей характеру, волі, почуття обов'язку. Разом з цим вміння класифікувати поняття за загальними ознаками (наприклад, економічні), привчати до праці, навчити вже у молодшому шкільному віці логічно мислити, розмірковувати,

порівнювати та узагальнювати було зазначено у працях К. Ушинського як важливі у розвитку особистості [4].

Певний інтерес має наукове дослідження І. Фаловської, Н. Заєць, Т. Чміль, присвячене етико-економічному вихованню учнів в освітньому процесі початкової школи [5]. Вони зазначають, що саме у віці 7-9 років спостерігаються найбільш сприятливі умови для розвитку потенціалу творчого мислення дітей, навичок самостійного здобуття і засвоєння знань та їх застосування у нових умовах.

Зазначимо, що формування елементів економічної свідомості тісно пов'язане з вихованням дитини у молодшому шкільному віці. Вже у цьому віці в дітей віком виробляються певні ставлення до економічних цінностей. Ми часто спостерігаємо за тим, як діти грають у продавців та покупців, «гроші» присутні у грі як елемент цінності. Тобто, молодший шкільний вік – це благодатний ґрунт для формування економічної свідомості та мислення.

Вивчення досвіду економічного виховання молодших школярів показує, що цей вид виховання окреслюється як цілеспрямований вплив з метою засвоєння ними елементарних економічних знань, формування економічних умінь та виховання опорних, морально-економічних якостей особистості. Більшість дослідників також наголошують на ролі колективу молодших школярів, який стає важливим фактором підвищення економічної культури

Список використаних джерел

1. Кашуба Л. Економічне навчання молодших школярів за програмою «Цікава економіка». *Вересень*. 2012. № 3–4 (60–61). С. 31–37.
2. Кісель О. В. Формування екоспоживчої культури особистості у шкільній освіті : автореф. дис. канд. філос. наук : спец. 09.00.10. Харків, 2015. 19 с.
3. Макаренко А. Книга для батьків (українською). Київ: Радянська школа, 1972. 336с.
4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології. Твори в 6 т. Т. 4 . Київ: «Рад. Школа», 1952. С. 28–451.
5. Фаловська І. Д., Заєць Н. О., Чміль Т. В. Економічна освіта школярів у сучасній Україні. *Молодий вчений*. № 12.1 (64.1), грудень, 2018 р. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/12.1/18.pdf>.

УДК 028.8:615.85:355.01(477)(043.2)

ТРАЧУК Л. Ф.

Відокремлений структурний підрозділ
«Надвірнянський фаховий коледж
Національного транспортного університету»,
м. Надвірна

ІНСТРУМЕНТИ БІБЛІОТЕРАПІЇ В УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАХ У ЧАС ВІЙНИ

Вторгнення військ росії в Україну має багато руйнівних для громадян нашої країни наслідків: постійна стресова ситуація, соціальна адаптація на нових місцях вимушених переселенців, потреба відновлення здатності людини до звичної життєдіяльності, необхідність психологічної реабілітації та збереження здоров'я. Але разом з тим в українському суспільстві спостерігаються значні позитивні зрушення соціально-психологічного

характеру, викликані активізацією мобілізаційних ресурсів громадян. З огляду на це одним з важливих і актуальних дослідницьких напрямів є вивчення методів покращення соціально-психологічного стану населення в умовах війни.

З моменту заснування бібліотек побутує ідея лікувального впливу читання на користувача, оптимізації психічних реакцій та фізіологічних процесів його організму за допомогою спілкування з книгою. Як окремий напрям діяльності бібліотерапію виділив шведський невропатолог Яроб Білстрем у 1916 р. В українському науковому дискурсі бібліотерапію розуміють як комплексну наукову дисципліну, що вивчає закономірності смислового та емоційного сприйняття текстів і розробляє методи психологічної корекції особистості за допомогою читання (або прослуховування) спеціально дібраних текстів із книжок та інших носіїв інформації [1].

На нашу думку, в сучасних реаліях бібліотерапія – це бібліотечне піклування про користувачів в різних умовах та станах особистості, яке має психотерапевтичний ефект і сприяє нормалізації їх психоемоційного стану.

Життя в умовах війни спричинює нові суспільні запити для трансформації бібліотечних установ у центри реабілітації користувачів, спрямованої на подолання стресів. Бібліотеки можуть бути використані для своєрідної терапії в складних життєвих ситуаціях користувачів. Її інструментами є заходи, що проводяться в бібліотеках, наприклад, засідання клубів психологічної допомоги під час війни; заняття йогою; тренінги з елементами арттерапії для внутрішньо переміщених осіб; зустрічі з психологами та лікарями для батьків та дітей з метою навчитися справлятися із переживаннями, зумовленими війною та ін. Значно знижують рівень невизначеності та стресу користувачів консультації та допомога в реєстрації, поселенні, покращенні матеріального стану та інтеграції українців, які втратили домівки, у громаду, що надаються у бібліотеках.

Терапевтичний вплив має участь користувачів у волонтерській діяльності на базі бібліотек, зокрема, плетіння маскувальних сіток, пошиття речей для військових, виготовлення розпізнавальних стрічок для тероборони, окопних свічок, енергетичних батончиків тощо, організація благодійних акцій та ін.

Ретельно підібрані інформаційні ресурси бібліотек (як традиційні, так і електронні) можуть використовуватись для нейтралізації стресових проявів серед користувачів [2]. З початку війни в умовах інформаційної невизначеності бібліотеки стали одними з трансляторів достовірної інформації в соціальних мережах та на своїх сайтах для зменшення негативного інформаційного впливу на населення. На допомогу вирішення проблем, пов'язаних із появою в Україні вимушено переміщених осіб всередині країни та за її межами, спрямований інформаційно-аналітичний ресурс «Біженці та вимушено переміщені особи» Національної юридичної бібліотеки України.

Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського започаткувала випуск щомісячного інформаційно-аналітичного бюлетеня на базі оперативної інформації «Інформаційні можливості подолання стресу». Бюлетень орієнтований на акумуляцію бібліотечними установами електронної

інформації, зміст якої пов'язаний з доведенням до свідомості громадян найбільш ефективних технологій боротьби з гострими проявами масових стресів у сучасному суспільстві.

Прикладами нових електронних бібліотерапевтичних ресурсів є відеопрезентації з актуальною інформацією та психологічними порадами: психологічний айстопер «Тільки без паніки»; мультимедійний інформакцент «Інформаційна війна: як протидіяти дезінформації та боротися з фейками»; мультимедійний навігатор «Що почитати під час війни: 15 ресурсів із безкоштовними книгами» та ін. Бібліотекарі створюють пам'ятки за рекомендаціями психологів: «Важливі сервіси та посилання під час війни», «Правила з безпеки пересування по країні та за кордоном» тощо.

З початком війни ключовим питанням стало питання безпеки, зокрема, інформаційної. Українська бібліотечна асоціація спільно з проектом «Цифрові, інклюзивні, доступні: підтримка цифровізації державних послуг в Україні» розпочали у 2022 р. цикли навчальних вебінарів-тренінгів з інформаційної та кібербезпеки для користувачів бібліотек.

Захисту української культури від російської агресії та покращенню психоемоційного стану українців, що змушені були виїхати за кордон, сприяє проект «Українська книжкова полицка», що передбачає поширення української літератури в оригіналі та в перекладах у провідних бібліотеках світу. Книги є своєрідним духовним містком між українцями, які виїхали, та українською культурою. Розуміючи важливість доступу до провідних книжкових надбань України наших громадян, європейські країни зробили відвідання європейських бібліотек безкоштовним для українців.

Таким чином, в умовах постійних стресів, соціальної дезадаптації, порушення звичного ритму життя, необхідність психологічної реабілітації та збереження здоров'я користувачів, бібліотерапія – це дієвий напрям діяльності сучасних бібліотек.

Список використаних джерел

1. Бібліотерапія : [визначення]. URL: <http://surl.li/mmtsn> (дата звернення: 10.10.2023).
2. Горова С. Електронні ресурси бібліотек у зміцненні самосвідомості користувачів у стресові періоди життя. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ, 2022. Вип. 63. С. 75–87.

УДК 027:028.8:615.85(043.2)

ТРЯПЦІН В. О., МОВЧАН К. М.
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

БІБЛІОТЕКИ ЯК ЦЕНТРИ БІБЛІОТЕРАПІЇ

Бібліотерапія – це форма психологічної підтримки, яка використовує літературні ресурси для покращення психічного стану та психологічного благополуччя. Бібліотерапія виникла давно. Стародавні єгиптяни визначали призначення бібліотеки як «аптеки для душі». Грецькі бібліотеки розглядалися як священні місця, що володіють «лікувальними повноваженнями». Філософи

античності, наприклад Піфагор, усвідомлювали, що філософські та інші тексти виконують функції допомоги людині, його душі [1].

Книга є важливим інструментом в бібліотерапії, оскільки вона має потужний вплив на емоційний, психологічний і фізичний стан людини. Читання певних книг може сприяти заспокоєнню, зняттю стресу, підвищенню самооцінки і покращенню самопочуття. Читання книги може слугувати засобом відволікання від стресу, тривоги або депресії. Поглиблене занурення в книгу допомагає відвести думки від проблем і подарувати відчуття спокою.

Але не завжди є час прийти в бібліотеку, взяти книгу, сучасна молодь звикла до комфорту, тому відкритий доступ до літературних ресурсів є критично важливим фактором у впровадженні бібліотерапії в сучасному світі. Завдяки технологічним засобам, таким як електронні книги і мобільні додатки, користувачі тепер мають можливість читати та спілкуватися з однодумцями щодо літературних ресурсів в будь-який час та в будь-якому місці.

В умовах війни психологічне благополуччя людей стає особливо важливим завданням. Бібліотерапія, як метод психосоціальної підтримки відіграє важливу роль у покращенні психічного стану осіб, які переживають ці страшні події. Аналіз історичних прикладів та сучасних підходів показує, що бібліотерапія вже успішно використовувалась для поліпшення якості життя ветеранів та інших осіб, які потребували психологічної підтримки.

До вразливих груп населення, які потребують допомоги, підтримки, відноситься і наша молодь, – студенти. Вони не тільки зіштовхуються зі стресами та невизначеністю, а і відчують тривогу, навантаження від навчання та підготовки до майбутньої кар'єри. Всі ці фактори впливають на їхнє психічне здоров'я та академічну успішність. Для покращення психологічного стану студентів в умовах війни важливо розвивати та впроваджувати ефективні методи психологічної підтримки, такі як бібліотерапія. Сучасні технології роблять бібліотерапію більш доступною та ефективною для широкого кола користувачів, незалежно від їхнього місця перебування чи графіку. Зокрема, електронні ресурси бібліотеки, які стали доступними для мільйонів читачів у всьому світі завдяки таким платформам як онлайн послуги, електронний репозитарій, електронний каталог і є важливим інструментом для бібліотерапії.

Сучасні бібліотеки для зручності на своїх сайтах створюють електронні читальні зали які надають вільний доступ до електронних книг, створюють платформи для розміщення повнотекстових документів, стають центрами своєрідного зняття психологічного стресу, «аптекою для душі», намагаються лікувати книгою, відволікати читача від суворой буденності.

Список використаних джерел

1. Мовчан, К. М. Бібліотеки і бібліотерапія на допомогу користувачу. *Бібліопсихологія, бібліопедагогіка, бібліографістика, бібліотерапія в освіті: теорія і практика*: зб. тез доп. І-ї Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 27 серпня 2021 р. Мукачево : МДУ, 2021. С. 26–27

КНИЖКА, ПОКЛИКАНА ЄДНАТИ ПОКОЛІННЯ

Говорячи про інформаційну, освітню й просвітницьку функції книжок, ми часто забуваємо про те, що, можливо, найважливішою їхньою місією є здатність єднати людей різних поколінь. Причому не тільки однієї національності, але всіх людей світу. Як зазначив закарпатський прозаїк Д. Кешеля: «Те, що ми пам'ятаємо своє минуле, бережемо свою історію, визначає нас як європейців. І нам не треба йти у Європу – ми повертаємося до неї» [1].

Але, на жаль, нині в українському суспільстві цінність читання знижується. Тенденція зменшення інтересу до нього характерна не лише для України, а й для багатьох країн світу: однією з новітніх проблем світу є «неписьменність», яку за «Університетським словником Мерріама й Вебстера» визначено як «уміння читати, але незацікавленість у ньому» [2]. Й немає нічого дивного, що наслідком цього явища стала поява чисельних наукових електронних платформ з порадами, які допоможуть зацікавити та «прищепити» любов до читання книг.

Проте, багато літератури, як наукової, так і популярної, сприймається молодим поколінням як застарілі джерела інформації. Тому вкрай важливо сьогодні звертати увагу на те, щоб книжки про минуле, були здатні зацікавити молодь, змістовно доводили свою життєздатність й актуальність. «І якщо сучасні молоді люди прагнуть почути готові рецепти й історії життєвого успіху, то наша задача розповісти свою життєву історію так, щоб вони не вважали, що ми не розуміємо їхніх світоглядів. Ми готові спілкуватися, нам є що сказати молоді, хоча нас і розділяють кілька поколінь» [3, с. 241].

«Почесні громадяни Мукачева» – це життєві історії понад 80-ти особистостей. Четвертий розділ книги «Герої серед героїв» містить розповіді дружин і рідних військових, які загинули у 2015 р. Важливо зазначити, що презентація книжки, яка відбулася 11 вересня 2023 р., у Мукачеві, в Центрі громадськості та національних спільнот, була цікавою і тим кому щойно виповнилося 18, і тим, кому за 85» [4].

Ініціатива проведення зустрічі належала Мукачівській міській бібліотеці ім. О. Духновича, колектив якої доклав чималих зусиль, щоб допомогти творчій студії «ЗОРЯНа», зібрати унікальні життєві факти про тих людей, які творили історію Мукачева кілька століть назад. Організуючи презентацію книжки, колектив бібліотеки реалізував намір зібрати широку аудиторію, у якій би були присутні люди різних поколінь. Важливо, що на запрошення відгукнулися студенти Мукачівського державного університету, які обрали своєю майбутньою спеціальністю інформаційну, бібліотечну та архівну справу [5].

Освічену молодь найбільше цікавлять теми особистісного та кризового менеджменту, емоційного інтелекту, самоменеджменту та стресостійкості. Всі ці теми піднімаються на сторінках видання, тому цікавість наймолодшої

аудиторії справжня: «Це книжка про ріст й становлення Особистостей, про падіння й злети близьких й знайомих нам людей. Це дуже особисті історії, якими кожен з нас може надихатися й черпати сили» [6].

Працюючи над книжкою впродовж трьох років, творча редакція видання намагалася своєю працею єднати покоління молодих людей з поколінням мудрих людей міста. Наскільки це вдалося – покаже час і бібліотечна статистика, а саме кількість запитів до бібліотеки.

Наступний суттєвий крок, який призведе до ширшої популяризації видання у молодіжних колах – можливість завантаження або прочитання її в онлайн-бібліотеці.

Список використаних джерел

1. Духовний зв'язок поколінь // Залужанська ЗОШ I-III ступенів Мукачівського району : вебсайт. URL : http://zaluzhia-school.edukit.uz.ua/metodichna_robota/metodichne_obyednannya_vchiteliv_prirodnicho-matematichnogo_ciklu/galjko_nataliya_mihajlivna/duhovnij_zvyazok_pokolinij/ (дата звернення: 06.10.2023)
2. Як залучити дітей до читання // Всеосвіта : вебсайт. URL : <https://vseosvita.ua/library/embed/0100ampz-2f6d.docx.html> (дата звернення: 06.10.2023)
3. Почесні громадяни Мукачева: дорогами випробувань – до успіху і щасливої долі. Мукачево-Дрогобич : Видавнича студія «Зоряна», 2022. 416 с.
4. Книгу про почесних громадян міста презентували у Мукачеві // Закарпаття он-лайн Beta : інтернет-видання. URL: <https://zakarpattya.net.ua/News/229864-Кnyhu-pro-pochesnykh-hromadian-mista-prezentuvaly-u-Mukachevi-FOTO-VIDEO> (дата звернення: 06.10.2023)
5. На Закарпатті презентували “Почесних громадян Мукачева” Наша справа : вебсайт. URL: <https://www.cosanostra.in.ua/2023/09/11/na-zakarpatti-prezentuvaly-pochesnykh-hromadian-mukacheva-foto/>(дата звернення: 07.10.2023)
6. Презентація книги «Почесні громадяни Мукачева». «Це книжка, котра єдне покоління» // Гуманітарний факультет Мукачівського державного університету. URL: https://humanities.msu.edu.ua/2023/09/12/презентація-книги-почесні-громадяни/?fbclid=iwAR2nWdx_JZfGY-B6zq18ebzL2EКа-EluBaQdeQjO20e16L-cgZcFAPjEaD0/ (дата звернення: 07.10.2023)

УДК 316.72:159.923:37.015.311:[37.016:003-028.31:811.111](043.2)

ФЕЛЬЦАН І. М.

Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ ЕМПАТІЇ ОСОБИСТОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ КРИТИЧНОГО ЧИТАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Розвиток міжкультурної емпатії на уроках англійської мови є важливою складовою навчання та розвитку учнів, що сприяє розумінню та співпереживанню почуттів, думок і досвіду інших людей, а також покращує комунікаційні навички.

Про емпатію як невід’ємну складову комунікативних процесів міжкультурного дискурсу писали А. С. Нікітіна [1], Н. І. Ушакова [2], С. С. Костюк [3]. Принцип текстоцентризму посідає особливе місце з-поміж методичних принципів, оскільки засвоєння нової інформації відбувається через критичне вивчення іншомовних текстів, що забезпечує не лише вивчення

мовних одиниць, а також оволодіння соціокультурним і країнознавчим аспектами.

На думку науковців (П. Бабінська, З. Бакум [4], О. Любашенко [5], О. Тростинська, Н. Ушакова), текст є основною одиницею навчання мови, через який учні оволодівають усними й писемними формами мовлення, носієм екстралінгвістичної, соціокультурної інформації і виконує низку функцій: засіб навчання, мета навчання та одиниця виміру успішного навчання.

У межах формування міжкультурної емпатії використання методу критичного читання на уроках англійської мови допомагає студентам розвивати не тільки іншомовні навички, але й критичне мислення та розуміння текстів на культурологічному рівні, забезпечує реалізацію принципів діалогу культур, домінування проблемних культурознавчих завдань, білінгвального навчання, культурної варіативності, культурної опозиції.

Метод критичного читання відбувається у декілька етапів та відповідає принципам бібліотерапії в освіті – свідомо-зіставного та свідомо-практичного пізнання, включає використання прийомів аналізу, порівняння, трансформації, обговорення, моделювання, конструювання, проєктної роботи, презентації; передбачає використання системи вправ: рецептивні комунікативні, репродуктивні комунікативні, продуктивні комунікативні, рецептивні умовно-комунікативні, репродуктивні умовно-комунікативні, продуктивні умовно-комунікативні, рецептивні некомунікативні, репродуктивні некомунікативні [1, с. 95].

Підготовка до такого виду діяльності вимагає майстерності викладача, який повинен відчувати актуальні світові тенденції та відбирати тексти, які стосуються сучасних подій, соціокультурних питань, політики або тематичних досліджень – це мотивуватиме учнів до постановки питань та аналізу інформації. У процесі такої роботи, учні аналізують слова та вирази, які мають ключове значення, тлумачать їх значення у відповідному контексті [6].

Обговорення та дискусія є важливим етапом критичного читання, у ході якого учні вчаться приймати рішення опираючись на попередній досвід (саморефлексію), порівнюють рідну та іноземну мови, аналізують систему цінностей двох культур, зіставляють реалії та роблять судження про спільне та відмінне, а отже формують міжкультурну емпатію. Принцип культурної опозиції є одним із провідних у формуванні міжкультурної компетентності та її компонентів – емпатії, неупередженості, відкритості й готовності до різноманітності.

На етапі обговорення учні розвивають навички самовираження у групі, де кожен учасник має індивідуальне відношення та інтерпретує текст по-своєму, обґрунтовують та аргументують свої погляди – таким чином, формується міжособистісна толерантність.

Перспективою використання критичного читання на уроках англійської мови є його розширення у більш розгорнуті проєкти: як основу для підготовки презентацій, есе або дослідницьких робіт, де учні зможуть розглянути зміст глибше та аналізувати його опираючись на самостійно проведене дослідження.

Список використаних джерел

1. Нікітіна А. С. Актуалізація категоріальних понять тексту як важливий чинник формування мовної особистості : зб. наук. праць. *Педагогічні науки*. Херсон, 2002. Вип. 31. С. 61–65.
2. Ушакова Н. І., Петров І. В. Знайомтесь : Україна : тексти для читання і розвитку міжкультурного спілкування. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 120 с.
3. Костюк С. С. Розвиток компетентностей міжкультурної комунікації студентів-іноземців на основному етапі навчання української мови : дис. к. пед. н. Кривий Ріг, 2018. URL: <https://core.ac.uk/download/185262263.pdf>
4. Костюк С. С., Бакум З. П. Підходи до формування компетентностей міжкультурної комунікації студентів-іноземців. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія Педагогічні науки. 2017. Вип. 2. С. 156–162
5. Українська мова. Мова фаху, мова науки, мова спілкування. Текстовокомунікативне навчання : навч. посіб. / Л. О. Ткаченко та ін. ; за ред. О. В. Любашенко. Київ : ТОВ ВПП «Компас», 2014. 256 с.
6. Субота Л. А. Самостійна навчальна діяльність іноземних студентів у вивченні текстів за професійним спрямуванням. *Вісник Запорізького національного університету*. Серія Педагогічні науки. 2012. № 1 (17). С. 188

УДК 027.7:364-322(477.87)(043.2)

**ХИМИНЕЦЬ А.М. І.,
ПРОКОПОВИЧ Л. С.**

Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

«ТАМ, ДЕ КНИГА, ТАМ І МОЯ ДЕРЖАВА» (ВОЛОНТЕРСЬКА РОБОТА НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ МДУ)

Мало хто знає, але бібліотека – це місце, де людина може знайти себе, пізнати світ або навіть змінити свою долю. Навіть, не встигши переступити поріг, відчуваєш запах історичної культури та таємниць, які приховують в собі стародавні книги. А тиша – це той спокій, затишок, який не сплутаєш з будь-якою іншою тишею. Тиша бібліотеки – це потаємний вимір, в якому хочеться бути до того часу, поки не прочитаєш усі книги. Адже кожна нова книжка – це знайомство з цікавими героями, що можуть поділитися своїми вчинками, допомогти або порадити. Це задоволення покрите чимось незвичайним, проте вічним.

Бібліотека – це незвичайне місце, де не тільки зберігаються книжки, це те місце, де кожний знайде собі затишок і відкриє для себе новий світ. Кожна бібліотека славна своїми читачами, які люблять, цінують і бережуть книгу.

Бібліотека сьогодні – це не лише інформаційний центр, але і центр патріотичного виховання, всебічного розвитку особистості.

Наукова бібліотека Мукачівського державного університету сьогодні – це потужний науково-освітній, інформаційний, культурно-просвітницький центр, пріоритетними напрямками роботи якого на сучасному етапі є підвищення якості обслуговування читачів засобами новітніх інформаційних технологій, удосконалення віртуального середовища для користувачів, надання доступу до

світових інформаційних джерел, всебічне сприяння науковій, навчальній, виховній діяльності університету.

Єдиний бібліотечний фонд бібліотеки 2022 року становить понад 180 тис. документів. Основна частина навчальної літератури українською мовою (близько 80%). База повнотекстових документів складає понад 5050 примірників.

У бібліотеці працюють п'ять читальних залів, два абонементи, бібліотечно-інформаційний центр, відділ наукометрії та наукової обробки літератури з 34 автоматизованими робочими місцями, які мають доступ до мережі Інтернет. Всі зали бібліотеки підключено до мережі Інтернет через WI-FI.

Для повного задоволення науково-інформаційних потреб користувачів бібліотека розширила свій читальний зал, запровадивши послугу «Електронний читальний зал», яка надає доступ до читальних залів провідних світових електронних бібліотек, що значно покращило якість підготовки до занять.

Сьогодні ефективну роботу бібліотеки забезпечують 10 працівників. Очолює колектив наукової бібліотеки директор Мовчан Катерина Миколаївна.

Структурно бібліотека складається з 4 відділів:

- відділ комплектування та наукової обробки документів;
- відділ обслуговування та зберігання фондів;
- відділ наукометрії та наукової обробки літератури;
- бібліотечно-інформаційний відділ.

Оперативний доступ до нормативних законодавчих документів забезпечується наявністю в бібліотеці електронної версії журналу «Офіційний вісник України», «Вища освіта в Україні».

У 2017 році Науковою бібліотекою МДУ створено інституційний репозитарій (MSU Repository), основна мета якого – сприяння зростанню популярності університету шляхом представлення його наукової продукції у глобальній мережі; збільшення цитованості наукових публікацій вчених університету; забезпечення вільного та безкоштовного доступу до них через мережу Інтернет; систематизація, зберігання в електронному вигляді повних текстів творів [1].

У нинішніх умовах Наукова бібліотека МДУ ефективно розвиває інформаційно-консультативну діяльність з правових, соціальних, психологічних питань. Особливу увагу працівники бібліотеки приділяють біженцям, мігрантам, внутрішньо переміщеним особам, тим, хто шукає притулку. Працівники бібліотеки пропонують різні послуги, можливість безкоштовно скористатись Інтернетом, зробити копію необхідних документів, отримати комфортне та зручне місце для роботи тощо. Таким чином, бібліотека надає підтримку у вирішенні життєво важливих питань людям, які через війну вимушені були покинути свої домівки, запобігають соціальному виключенню й сприяють соціальній адаптації, допомагають у пошуку роботи, перекваліфікації.

Бібліотека також сприяє волонтерському руху та благодійництву, формує гуманітарну допомогу для внутрішньо переміщених осіб, які тимчасово

проживають на території громади. Працівники бібліотеки виконують першочергові завдання: збирають, пакують та відправляють гуманітарну допомогу, плетуть маскувальні сітки, збирають медичні набори, тобто роблять усе, чого вимагає час.

Бібліотека систематично аналізує свою роботу і зосереджує всі сили на те, щоб всі процеси, які відбуваються в бібліотечному середовищі, були адаптовані до інтересів читацької аудиторії та вимог воєнного часу.

Наукова бібліотека – ваш надійний партнер, працює разом з Вами на Ваш успіх. Ми свідомі того, що здобувачів вищої освіти, зокрема спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» приваблює сучасна, змістовна, організована, доброзичлива бібліотека.

Таким чином, бібліотека залишається не тільки культурно-інформаційним центром, а й стає територією безпеки, психологічного комфорту, де кожен, хто потребує цього, отримує психологічну підтримку та допомогу у вирішенні своїх життєвих складнощів.

Список використаних джерел

1. Наукова бібліотека. Мукачівський державний університет : сайт. URL : <https://msu.edu.ua/library/>

УДК 028.5-042.3:087.5:159.922.7(043.2)

**ЧЕРНЕЦЬКА І. В.,
ПОСТЕЛЬЖУК О. М.**

Відокремлений структурний підрозділ ЗВО
«Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна» Дубенська філія,
м. Дубно

ВПЛИВ ЧИТАННЯ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ

Книги – наші вірні порадики, вони вчать нас мислити, відкривають нам невідоме, а тому роль книги в житті людини дуже велика. Своєю грамотності, освіченості ми зобов'язані книзі. Вона вчить нас бути чесними, працьовитими, любити свій край, поважати людей. На жаль, нинішнє покоління все рідше і рідше захоплюється читанням, а відповідно навіть і не здогадуються про велику користь, яку приносить час, проведений з книгою. Тому тепер, коли цифрова реальність швидко набуває популярності та охоплює практично у всі сфери людської діяльності, ми відчуваємо важливість збереження і посилення зв'язку між дітьми та традиційним читанням.

Метою доповіді – проаналізувати вплив читання на психологічний розвиток дітей.

Вплив книги на розвиток дитини є досить важливим. Адже читання допомагає дитині отримувати нові знання, розвиває мислення та загальний розвиток дитини. Дітки, що багато читають, вчаться аналізувати, мислити, творчо сприймати прочитане, у таких дітей розвивається уважність та збагачується словниковий запас. У процесі дослідження ми визначили, що читання літературних творів, особливо тих, які містять в собі складні сюжети та

моральні дилеми, сприяє розвитку емпатії в дітей. Діти, які часто зустрічаються з різними персонажами та їхніми життєвими ситуаціями через книги, навчаються розуміти й співчувати іншим людям. Крім того, читання допомагає дітям розвивати навички міжособистісного спілкування та вирішення конфліктів. Вони вчать розуміти роль комунікації в тій чи іншій життєвій ситуації, коли персонажі книги взаємодіють один з одним, і відтворюють це у власному житті.

Зауважимо, що читання розвиває мислення та уяву, розширює словниковий запас, покращує пам'ять. Найчастіше батьки починають бити на сполох, коли помічають, що діти мають проблеми з усім згаданим.

Проте саме читання відточує аналітичні здібності, покращує концентрацію та увагу, розвиває художнє мислення, «включає» мозок.

Французький письменник і філософ-просвітитель Дені Дідро стверджував, що «Люди, коли перестають читати, перестають і мислити. А оскільки багато творів містять безліч деталей, які потрібно запам'ятовувати та відстежувати, щоб розгадати таємницю або зрозуміти контекст, розвиваються аналітичні здібності. Це допомагає критично оцінювати не тільки текст і сюжет, а й те, що відбувається у вашому житті [1].

За даними недавнього дослідження Університету штату Огайо, вже в п'ятирічному віці розрив у кількості слів, якими володіють діти з родин, які читають і які не читають, становить сотні тисяч. При цьому порівнюють дітей, яким не читали зовсім, і дітей, яким читали по п'ять книжок на день [2].

Читання допомагає дитині отримати емоційний досвід, з яким у реальному житті стикатися не обов'язково. Уміння зрозуміти точку зору іншого, його мотиви — дитина психологічно розвивається, поки їй читають.

Голландські вчені опублікували роботу, яка доводить: юні любителі чарівних світів більш чуйні та терпимі до інших [2]. Під час читання мозок проявляє сильну активність в тих частинах, які пов'язані з розповідним розумінням і візуальними образами. Коли дітям розповідають про єдинорога, який скакав на хмаринці, дитина вмикає уяву: уявляє хмаринку, малює подумки єдинорога і навіть створює якусь схему його танцю. Для мозку є багато цікавої роботи.

Багато батьків і фахівці розповідають, наскільки нині зіпсувалися діти: труднощі з увагою, гіперактивність, кліпове мислення. Хоча, можливо, замість того, щоб нервувати, ми могли б просто взяти в руки книгу. Є наукові дані, які свідчать про сприятливий вплив батьківського читання на поведінку дітей. Воно допомагає знизити ризик розвитку проблем з увагою і гіперактивністю [2].

Педагогиня Ганна Остапенко стверджує, що людина, яка любить читати, отримує зі сторінок книжок певний досвід, бо разом з персонажами проживає численні перипетії, сумнівається, помиляється, ухвалює рішення та бачить їх наслідки. Тож дитина вчитиметься разом з героями книжкового світу, досліджуватиме емпатію, розумітиме, як влаштоване суспільство і якою людиною можна в ньому стати тощо [3].

Отже, хоча цифрові технології сьогодні надають багато переваг, включаючи доступ до інформації в Інтернеті та електронні книги, традиційне читання книг може доповнювати цей досвід та зберігати його цінність у сучасному освітньому процесі. Ось ключові позитивні аспекти читання, які впливають на розвиток особистості та розвиток її психологічного здоров'я: розвиток критичного мислення, розширення словникового запасу, розвиток уяви та творчості, сприяння емоційному розвитку особистості, збереження культурної спадщини.

Проте, хочемо звернути увагу на те, що саме батькам потрібно почати привчати своїх дітей з народження любити читати книги. Спочатку варто розпочати з ілюстрованих книг, щоб малюкам було цікаво роздивлятися яскраві малюнки. А потім поступово переходити до більш дорослих книг. Сподіваємося, що найближчим часом все більше дітей буде любити книги. Привчаючи дитину до книги, ви не просто вчите її читати, а й робите її майбутнє життя яскравішим, цікавішим і багатшим.

Список використаних джерел

1. Д. Дідро (до 300-річчя з дня народження). URL : <http://library.tnpu.edu.ua/index.php/exhibitions/978-didro> (дата звернення: 24.10.2023).
2. Раренко Лариса. 6 причин, чому читання вголос дивовижно впливає на дітей: дослідження. Офіційний сайт Освіторія Медіа. URL : <https://osvitoria.media/news/7-prychyn-chomu-chytannya-vgolos-dyvovyzhno-vplyvaye-na-ditej-doslidzhennya/> (дата звернення: 24.10.2023).
3. Остапенко Г. Як і навіщо читати дитині або разом з дитиною. *Українська Правда Життя*: вебсайт. URL : <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/02/21/252955/> (дата звернення: 24.10.2023).

УДК 027.5-024.548:316.77-053.88(043.2)

ЧЕРНІГОВЕЦЬ Т. І.

Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне

ПУБЛІЧНІ БІБЛІОТЕКИ ЯК ЦЕНТРИ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ ЛЮДЕЙ СТАРШОГО ВІКУ

Проблематика соціальних комунікацій людей старшого віку обумовлена актуалізацією їх потреби інтеграції в суспільство та активізації комунікацій в соціумі. Ці питання у соціальній роботі з людьми названої категорії не є новими, але в умовах воєнного стану для багатьох громадян стали ще більш значущими, відзначає І. Іванова [1, с. 8]. Вони важливі в межах компетенції органів державної влади та установ, які здійснюють соціальну роботу з людьми старшого віку (органи державної влади, територіальні центри соціального обслуговування, геріатричні пансіонати, інтернати для людей похилого віку, громадські організації, заклади культури, бібліотеки тощо).

Означена проблема ще не стала предметом спеціалізованого дослідження, але окремі її аспекти розкриваються в наукових розвідках українських вчених попередніх років. Зокрема, теоретичні аспекти соціальних комунікацій розкриті в роботах О. Холод та В. Ільганаєвої. Соціально-

психологічні особливості людей старшого віку в контексті нашого дослідження розглядають І. Іванова та І. Зверєва. В роботах Н. Сабат та В. Різун висвітлюються соціально-комунікаційні технології у роботі з людьми похилого віку. І. Давидова розглядає сучасну публічну бібліотеку як систему виробництва інформаційних продуктів та послуг.

Проаналізуємо теоретико-прикладні засади заявленої нами проблеми.

Влучне визначення сутності соціальних комунікацій в контексті нашого дослідження падає В. Ільганаєва: «...це цілеспрямований обмін інформацією між певними групами людей в соціумі, позиціонування його в середовищах життєдіяльності та організація комунікаційного простору» [2, с. 14]. Тобто, складниками соціальних комунікацій виступають: соціальні групи людей (у нашому дослідженні – особи старшого віку), комунікація, інформація, середовище життєдіяльності, комунікаційний простір.

Таким ефективним комунікаційним простором для людей старшого віку є публічні бібліотеки. Їх функціонування як осередку соціальних комунікацій на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій яскраво доповнюють традиційні форми обслуговування читачів публічних бібліотек інноваційними у відповідності із запитами поважної аудиторії. Такий підхід є на часі, про що свідчить теза з «Положення про публічну бібліотеку»: «Бібліотеки здійснюють свою діяльність у відповідності з особистими потребами мешканців свого регіону в інформації, спілкуванні та соціально-культурній діяльності» [3].

Провідні напрями роботи публічних бібліотек Рівненської обл. з людьми старшого віку були визначені на Регіональному круглому столі «Обслуговування людей старшого покоління у публічних бібліотеках» (м. Рівне, 16 лютого 2016 р.). Головний меседж круглого столу: публічні бібліотеки є відкритими для реалізації освітніх, інформаційних, культурних та соціально-комунікаційних потреб літніх користувачів [4, с. 4].

Вони реалізуються через численні форми роботи, де відбувається цікава діяльність та спілкування літніх людей: університети третього віку, клуби за інтересами (*вихідного дня, квітникарство, вишивка, колекціонування, кулінарія, «У світі прекрасного» тощо*), лекторії (*історія мого міста, села, родини*), кіновечори, вечори приємних спогадів, культурно-мистецькі вечори, зустрічі з цікавими і відомими людьми, екскурсії, перегляд бібліотечних виставок, читацькі конференції, майстер-класи, заходи до свят народного календаря (*вечорниці, посиденьки, гостини*), обслуговування вдома. Крім цього, для оптимізації бібліотечно-інформаційних послуг людям літнього віку у книгозбірнях області створені електронні репозитарії книг і періодики, мистецьких матеріалів на відеохостингу YouTube [4]. Крім безпосередньої роботи у бібліотеці, проводяться заходи в режимі онлайн (з тими, хто освоїв роботу з комп'ютером чи смартфоном), чи за станом здоров'я не може відвідувати заклад. Перелік цих форм роботи публічних бібліотек є презентацією їх інформаційно-комунікаційних продуктів і послуг, відзначає І. Давидова [5, с. 18–19].

Актуальним напрямом роботи публічних бібліотек Рівненщини в сучасних умовах стали школи комп'ютерної грамотності, де люди старшого

віку реалізують свої освітні та інформаційні потреби в опануванні ПК та роботи в мережі Інтернет; оволодіння навичками спілкування в соціальних мережах і користування сучасними гаджетами та сервісами [4].

Сказане вище підтверджує думку Н. Сабат, що «...соціальні комунікації є ефективним способом налагодження конструктивного спілкування між літніми людьми» [6, с. 201]. В. Різун додає до соціальних комунікацій категорію «соціальна взаємодія» (що якраз підтверджує наше дослідження) [7, с. 8]. Це і відрізняє соціальні комунікації молоді від літніх людей, для яких домінуючим чинником є соціальна взаємодія як платформа соціальних комунікацій. Їх успішно реалізують публічні бібліотеки, формуючи комунікаційний простір.

Отже, публічні бібліотеки протягом останнього десятиріччя стали важливими інституціями соціальних комунікацій людей старшого віку як в традиційних формах діяльності бібліотек, так і в нових, побудованих на інформаційних технологіях.

Список використаних джерел

1. Іванова І.Б. Соціальна робота з людьми похилого віку : навчальний посібник Київ : Ун-т «Україна», 2023. 220 с.
2. Ільганаєва В. Інтегральна концептуалізація як шлях до розкриття сутності соціальної комунікації. *Вісник книжкової палати*. 2019. № 5. С. 14–17.
3. Нормативно-регламентуючі документи бібліотек : метод. поради / Упр. культури, національностей та релігій Рівненської ОДА. Рівненська ОУНО. Рівне, 2014. 20 с.
4. Обслуговування людей старшого покоління у публічних бібліотеках : за матеріалами Регіонального круглого столу 6 лютого 2016 р. / Відп. за вип. О. Л. Промська. Рівне : Рівненська ОУНБ, 2016. 56 с.
5. Давидова І. Сучасна бібліотека як система виробництва інформаційних продуктів та послуг. *Вісник Книжкової палати*. 2005. №4. С. 18–19.
6. Сабат Н., Гошовська М. Подолання відчуття самотності у людей похилого віку засобами соціальних комунікацій. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 46. С. 198–202.
7. Різун В. Соціальні комунікації як інженерне вчення, або соціальні комунікації в системі соціального інжинірингу (соціальної інженерії). *Комунікація*. № 2. 2012. С. 8–18.

УДК 001.89:02:09(477)(043.2)

ШАТРОВА М. Б.

Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА СУБ'ЄКТІВ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНСЬКІЙ БІБЛІОЛОГІЇ

Головним осередком досліджень в напрямі вивчення стародрукованих видань в Україні став Інститут книгознавства (раніше — відділ стародруків та рідкісних видань) Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України. Сьогодні у цій науковій установі зосереджене ядро історико-бібліологічних досліджень, об'єктом вивчення яких є стародрукована книга.

Результати цієї роботи представлені дисертаціями, монографіями та статтями, що оприлюднені на сторінках наукового збірника «Рукописна та книжкова спадщина України. Археографічні дослідження унікальних бібліотечних та архівних фондів», «Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» та в інших фахових виданнях.

Зважаючи на особливість стародрукованих видань, які є частиною культурного надбання країни, що з'явилися в Україні в період від початку друкарства до 1800 року включно, «вони відрізняються виразністю художнього оформлення, своєрідністю шрифту, композицією набору, способом виготовлення, в основі якого була ручна праця» [1, с. 5]. Їх вивчення було об'єктом дослідження впродовж ХІХ-ХХ століття і дотепер.

Історіографія досліджень стародрукованих видань зазначеного періоду частково розглядалась у наукових розвідках Л. А. Литвинової — вивчення колекційних фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в дисертаційних дослідженнях [3], С. М. Міщука — наукового описування рукописних книг та стародруків в Україні (другої половини ХІХ — 30-х років ХХ століття) [4], І. Кураса — вивчення українських першодруків в дослідженнях вітчизняних учених ХІХ — ХХ століття [2]. Проте і до сьогодні в українській історіографії немає узагальнювальної праці з вивчення української стародрукованої книги, як частини комплексного дослідження історії розвитку бібліології в Україні кінця ХХ — початку ХХІ ст.

Грунтовний аналіз дисертаційних досліджень колекційних фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського здійснила Л. А. Литвинова. Зокрема, вона встановила, що з 1993 р. до 2011 р. з означеної проблеми було захищено 7 докторських та 55 кандидатських дисертацій, з них 87 % захищено в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського [3, с. 249].

Інститут рукопису НБУВ репрезентує книжково-рукописну спадщину різного походження від найдавніших часів до ХХ століття. Найдавніші рукописно-книжкові збірки потрапили до фондів з бібліотек Софіївського, Михайлівського Золотоверхого, козацького Межигірського та деяких інших монастирів Києво-Печерської і Почаївської Лавр, окремих церков, а також із зібрання Київської духовної академії з Церковно-археографічним музеєм та матеріалами її попередників — Києво-Могилянської академії і братських шкіл; духовних семінарій, навчальних закладів ХІХ ст., приватних колекцій та музеїв. Це дало можливість розпочати і загальні, і конкретні дослідження рукописної книги та писемних пам'яток, історичних колекцій, що зберігаються у фондах Інституту рукопису НБУВ, вивчати особливості історичного розвитку книги, аналізувати її специфічні особливості в хронологічному зрізі, досліджувати пам'ятки різного мовного та національного походження.

Список використаних джерел

1. Запаско Я. П., Мацюк О. Я. Львівські стародруки: книгознавчий нарис. Львів : Каменяр, 1983. 175 с.
2. Курас І. Українські першодруки в дослідженнях вітчизняних учених. *Наукові праці Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Київ : НБУВ, 2000. Вип. 4. С. 5–12.

3. Литвинова Л. А. Колекційні фонди Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: історико-книгознавча тематика дисертаційних досліджень (1993—2011). *Рукоп. та кн. спадщина України*. Київ, 2012. Вип. 16. С. 249–267.

4. Міщук С. М. Наукове описування рукописних книг та стародруків в Україні (друга половина XIX — 30-ті роки XX століття). *Історіографія. Бібліографія*. Житомир : Полісся, 2011. 184 с.

УДК 004:027-043.2:378.091.33(043.2)

ШЕВЧУК В. В., ШАТРОВА М. Б.

Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗВО

Основою інформаційного суспільства є наявність масиву різноманітних інформаційних ресурсів і можливість широких мас вільно користуватися ними. Упродовж тисячоліть соціальним інститутом, що забезпечує інформаційне обслуговування різних категорій користувачів, були і залишаються бібліотеки, зокрема, бібліотеки закладів вищої освіти (ЗВО). Функціонування ЗВО, реалізація освітніх програм неможливі без опори на бібліотеки та їхні інформаційні сервіси. Бібліотеки ЗВО є основними генераторами електронних бібліотек (ЕБ), завданням яких є інтеграція різних ресурсів інформації та ефективна навігація ними.

В Україні пандемія, повномасштабна війна і викликана ними потреба в дистанційному навчанні, значно посилили увагу науковців та практиків до процесу інформаційного забезпечення здобувачів освіти різних рівнів та ресурсів, які це завдання реалізують. Лише протягом 2022–2023 років до питань впорядкування електронних фондів бібліотек звертались О. Анісімова [1], О. Клименко [2], Ю. Куліш [3], А. Ржеуський [4], Н. Сенченко [5], Х. Серета [6], О. Сокур [2], Є. Чумак [7] та ін.

Метою дослідження є вивчення ролі електронної бібліотеки в освітньому середовищі закладу.

Під час вирішення питання ролі ЕБ в освітньому середовищі ЗВО постає ряд часткових проблем та завдань, які потребують вирішення: нормативне та правове регулювання діяльності ЕБ, з'ясування відповідного поняттєвого апарату, визначення основних компонент і базових сервісів ЕБ, дослідження видів інформаційних ресурсів (ІР) та їх опис тощо.

Питання формування електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів в Україні, порушувалося неодноразово як на законодавчому рівні, так і серед фахівців бібліотечної сфери. Роботи з розвитку ЕБ і формування інформаційних наукових і освітніх ресурсів були передбачені Законом України «Про Національну програму інформатизації» (1998 р.); Указом Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» (2000 р.); Державною цільовою національно-культурною програмою створення

єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI» (2009 р.); Державною програмою «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2011-2013 рр.; Концепцією Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 рр.; Законом України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» (зі змінами від 2011 р.); Положенням Міністерства освіти і науки «Про електронні освітні ресурси» (2012 р.); Державною цільовою програмою впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків», на період до 2015 року; Національним освітнім проектом «Відкритий світ» (2013 р.); Стратегією розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»; Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. Проте поки всі ініціативи щодо розвитку електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів в Україні досі залишалися задекларованими лише на папері.

Жоден із вищезазначених актів повністю не визначав ні правовий статус ЕБ, ні семантичні межі самого поняття. Невирішеними залишаються питання щодо розмежування та співвідношення ЕБ з мережею Інтернет, базою даних і традиційними бібліотеками, порядку створення ЕБ, поповнення їхніх фондів, об'єктів електронних бібліотек та їх форм, проведення оцифрування бібліотечних фондів і постачання обов'язкового електронного примірника. Досить проблематичним є вирішення питань дотримання норм авторського права при функціонуванні ЕБ. Відсутність чіткої законодавчої регламентації діяльності ЕБ значно ускладнює врегулювання суспільних відносин у цій сфері. У зв'язку з цим, бібліотеки ЗВО змушені самотійно вирішувати питання, пов'язані з формуванням ЕБ, що породжує неузгодженість та проблеми при формуванні корпоративних ресурсів.

В контексті нашого дослідження ЕБ ЗВО розуміється як інформаційна система, яка дозволяє надійно зберігати і ефективно використовувати різні колекції електронних документів (текстових, образотворчих, звукових, відео тощо), локалізованих в самій системі, доступних через телекомунікаційні мережі. Ознаками ЕБ ЗВО як інформаційної системи є впорядкований фонд електронних документів, єдина ідеологія структуризації і доступу; комплекс програмно-технологічних засобів, що реалізують функції створення, використання й зберігання фонду; єдиний інтерфейс доступу, який забезпечується програмними засобами з єдиного пункту за допомогою глобальної інформаційної мережі. На розвиток та поширення ЕБ в освітянських бібліотеках впливають як об'єктивні (законодавча база з авторського права), так і суб'єктивні фактори (структура і зміст традиційного бібліотечного фонду, якість наявного обладнання для сканування, стан програмно-технологічного і технічного комплексу, який забезпечує збереження електронних масивів і можливість їх використання). Колекції ЕБ формуються за такими критеріями, як спорідненість змісту, джерел надходження, користувацьке призначення, спосіб доступу тощо.

Технологія обліку і аналізу запитів користувачів ЕБ ЗВО реалізується завдяки персоніфікованій реєстрації на сайті, причому зареєстровані користувачі мають більші права, зокрема, можуть управляти власним інформаційним кешем (копіями запитуваних документів), чого не може робити незареєстрований користувач системи (відвідувач). ЕБ ЗВО часто є основою для комплексу додаткових послуг, основою яких є дистанційне задоволення запитів користувачів, таких, як «Електронне замовлення», «Електронна доставка документа», «Віртуальна бібліографічна довідка», «Тематичний підбір літератури» тощо.

У складі ЕБ ЗВО, як правило, є такі інформаційні ресурси:

- електронний каталог (ЕК), який є основою інформаційного середовища ЗВО;
- науковий електронний архів (університетський репозитарій), у якому накопичується, зберігається, розповсюджується та забезпечується постійний і надійний доступ до повних текстів наукових публікацій викладачів університету;
- стандартизовані електронні навчально-методичні комплекси, які містять повнотекстові версії підручників, навчально-методичних посібників, матеріалів практики тощо, адаптовані до вивчення нормативних, вибіркокових навчальних дисциплін, що викладаються студентам всіх форм навчання та ін.

Висновки. Діяльність ЕБ ЗВО націлена на вдосконалення бібліотечно-інформаційного обслуговування. Подальший розвиток ЕБ ЗВО відбуватиметься шляхом співіснування, взаємодії, взаємодоповнення, органічного злиття традиційних та електронних бібліотек, їхньої координації, кооперації, інтеграції на локальному, регіональному, загальнодержавному рівнях, однак він потребує вирішення низки нормативно-правових проблем на законодавчому рівні та встановлення семантичних меж ключових понять.

Список використаних джерел

1. Анісімова О. Роль електронних бібліотек у збереженні і доступності культурної спадщини. *Укр. журн. з бібліотекознавства та інформ. наук.* 2023. № 11. С. 50–61.
2. Клименко О., Сокур О. Національна електронна бібліотека України: нормативно-правове забезпечення. *Вісник Книжкової палати.* 2023. № 5. (322). С. 10–15.
3. Куліш Ю. Особливості цифрового середовища університетських бібліотек на сучасному етапі. *Укр. журн. з бібліотекознавства та інформ. наук.* 2023. № 11. С. 10–20.
4. Ржеуський А. Електронні інформаційні ресурси бібліотек класичних університетів України. *Вісн. Кн. палати.* 2023. № 3. С. 35–42.
5. Сенченко Н. Актуальні питання формування цифрових колекцій електронних бібліотек. *Вісник книжкової палати.* 2023. № 1 (318). С. 15–25.
6. Серeda X.B. Електронна бібліотека як важливий складник формування сучасного інформаційного простору. URL : https://lib.iitta.gov.ua/718585/1/Sereda_2019_NAU.pdf.
7. Чумак Є. Електронні бібліотеки як вагомий складник національного інформаційного простору України. *Вісник Книжкової палати.* 2023. № 5 (322). С. 16–23.

ЛОНГРІД ЯК ФОРМА ЖУРНАЛІСТСЬКОГО МАТЕРІАЛУ

Розвиток суспільства в умовах інформатизації залежить безпосередньо від спроможності отримувати й ефективно послуговуватися необхідною інформацією для задоволення комунікативних потреб різних соціальних суб'єктів, що пов'язано із здійсненням комунікативних функцій економіки, політики, культури, соціальної сфери тощо. Це насамперед визначає трансформаційні процеси в межах загальних комунікативних стратегій електронної ери. Якщо раніше інформаційні відносини, що мали не меті цілеспрямоване керування інформаційними потоками, стали рушійними моментами створення медіапростору, то на сьогодні «шальки терезів схиляють у бік діалогових комунікацій» [10], участі в суспільному діалозі широких верств населення. Відтак відбувається процес зміни ери інформаційного впливу на еру комунікативної взаємодії, обміну інформацією, необхідної для здійснення спільної діяльності, що припускає взаємодію комунікантів, використання сучасних комунікаційних технологій, сучасних мультимедійних платформ, сучасних конвергентних технологій.

Зрозуміло, що в умовах віртуального простору й суспільна інформація, трансльована мережею, суттєво видозмінюється й за формою, і за змістом. Нові медіа спрямовують виробника інформації на процес комунікації, взаємодії з реципієнтом, що стає можливим завдяки використанню нових технологічних ідей і жанрових форм журналістики, з поміж-яких особливої актуальності набув лонгрід – жанр журналістики, якому притаманний великий обсяг контенту. Ця інтерактивна форма подання інформації, в основі якої є комплексна взаємодія різних знакових систем, яка акцентує на візуалізації медійного змісту, реалізуючи інформаційний потенціал мультимодального контенту; забезпечує передачу й сприйняття інформації за допомогою різних форм і каналів, здатних взаємодіяти одночасно, а специфічні структури гіпертексту, визначають специфічність контактування споживачів і виробників інформації в інтернет-просторі.

Лонгрід – це відносно новий жанр конвергентної журналістики, і він викликає значний інтерес у науковців, які вивчають сучасні соціально-комунікаційні процеси і практиків, які забезпечують соціальні комунікації на різних інформаційних платформах. Є низка дискусійних питань щодо його структури, призначення, технологій підготовки, а також спільних і відмінних рис у порівнянні з іншими новітніми жанрами. Наприклад, обсяг лонгріду може досягати розміру повісті. У лонгрідах застосовують мультимедійний контент та художній літературний стиль. Проте не завжди лонгрід – це мультимедійний проєкт. Наприклад, Олександр Колесніченко про відмінності мультимедійного проєкту від лонгріду пише так: «Якщо з точки зору змісту матеріал нічим не виділяється, очікувати підвищеного інтересу до нього тільки завдяки використанню мультимедіа не варто. Навіть за умов якісного й оригінального

мультимедійного супроводу матеріалу інтерес може виникнути саме до цього супроводу, а не до тексту, і, у кращому випадку, це буде «довгий перегляд», а не «довге читання» [4]. Лонгрід вимагає значних зусиль, ресурсів і часу від журналістів та значної фінансової підтримки від редакції.

Дослідження фахівців Американського інституту преси виявили, що аудиторія лонгрідів є досить суттєвою. Читачі проводять багато часу на вебресурсах із лонгрідами, оскільки великі розповіді вимагають більше часу для читання. Великі статті прочитають лише ті, хто зацікавлений у темі й готовий витратити час на читання, а не прийшов на сайт переглянути коротеньку замітку – пояснює Террі Рупар (Terri Rugar), редактор національних цифрових проєктів у Washington Post [2]. У 2008 році виник сайт Longreads.com, на якому публікується по 2-3 історії на день. Над сайтом працює п'ятеро людей: три редактори, дизайнер і розробник. У 2010 році був створений схожий сайт Longform.org, але на ньому найбільше збирають довгі тексти фікшн- та нонфікшнлітератури. Переважно ці два сайти публікують лонгріди з найвідоміших медіа: The New Yorker, The New York Times Magazine, Vanity Fair, GQ та New York. Копірайтер Олег Седінкін вважає, що лонгрід – це найкраща форма копірайтингу і пошукові системи вважають контент у форматі лонгріду найбільш повним і якісним. Причина цього – правильна SEO-оптимізація. О. Седінкін визначає такі правила для створення лонгріду:

1. Паралаксна верстка (скролінг) – рух окремих елементів з непостійною швидкістю.
2. «Довге читання».
3. Матеріал, представлений лонгрідом, має бути цікавий і через 10 років.
4. Оптимізація матеріалу, згідно з пошуковою індексацією.
5. Над створенням лонгрідів працює група фахівців у складі керівника, програмістів, редакторів, дизайнерів, розробників і журналістів.
6. Важливо контролювати, щоби за зовнішньою красою не сховалася текстова частина.

Для залучення більшої кількості реципієнтів дочитати статтю до кінця краще за все допоможе використання мультимедійних інструментів. Це можуть бути відео, фотографії, інтерактивні карти, інфографіка, аудіоподкасти тощо. Пол Чунг (Paul Cheung), директор інтерактивного й цифрового виробництва новин у Associated Press радить насамперед визначитися з такими питаннями: як історія апелює до читачів; чи отримують вони задоволення від тексту; чи спонукає він їх до дії; чи виникає в них емпатія.

Список використаних джерел

1. How to engage readers with digital longform journalism. AmericanPress Institute. URL : <https://www.americanpressinstitute.org/publications/reports/strategy-studies/engaginglongform-journalism/>.
2. Онлайн-сервіси для створення мультимедійного та інтерактивного контенту. Далекі гори. URL : <http://dalekihory.tilda.ws/>.

РОЛЬ БІБЛІОГРАФІСТИКИ В ЕФЕКТИВНОМУ ЗБЕРІГАННІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОСТУПНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ

Бібліотеки є невід'ємною частиною інформаційного простору, і їх роль в суспільстві надзвичайно важлива. Однак зростаючий обсяг інформації і її доступність створюють необхідність у систематизації, класифікації та індексації документів. В цьому контексті бібліографістика грає важливу роль у бібліотечній справі.

Бібліографістика – це галузь знань, яка вивчає публікації, методи їх опису, класифікації, індексації та каталогізації. Вона забезпечує створення бібліографічних записів, що робить можливим упорядкування та пошук інформації в бібліотеках та інших інформаційних ресурсах. Бібліографістика стає особливо важливою в епоху інформаційного суспільства, коли обсяг інформації надзвичайно великий, і вона постійно збільшується. У таких умовах, бібліографічні методи та інструменти допомагають користувачам ефективно орієнтуватися в інформаційному потоці та відіграють роль в підтримці критичного мислення.

Бібліографістика допомагає бібліотекам ефективно організовувати та зберігати різноманітні види інформації. Безсумнівно, фахівці з бібліографії, відомі як бібліографи, мають важливе завдання в забезпеченні правильної організації інформації та підтримки бібліотечних послуг. Вони відповідають за створення бібліографічних записів, класифікацію документів, створення бібліографічних каталогів та баз даних. Завдяки бібліографічним системам та каталогам, користувачі можуть легко знаходити потрібні матеріали, а бібліотеки можуть ефективно управляти своїми фондами, зокрема пошуку інформації. Індексація та інвентаризація документів дозволяють швидко та точно знаходити потрібні джерела. Бібліографічні бази даних і електронні каталоги надають користувачам можливість здійснювати пошук інформації в онлайн-режимі.

Бібліографія відіграє важливу роль в підтримці наукових досліджень. Дослідники, здобувачі освіти і всі, кого цікавить література з певної тематики чи інші запити, завдяки бібліографічним записам користуються бібліографічними джерелами для пошуку наукової літератури, а також для створення бібліографічних списків та посилань у своїх дослідженнях.

В бібліотеках університету створюються персональні покажчики, які розкривають наукову та навчальну діяльність науковця, що дає змогу прослідкувати його діяльність, бібліографію за часи його наукової діяльності. Саме бібліографічний сегмент дозволяє науково-педагогічним працівникам вищих навчальних закладів прослідкувати еволюцію розвитку певної галузі, внесок вчених в її розвиток, що дозволяє опиратись на певні напрацювання і робити нові відкриття [1].

Отже, бібліографістика відіграє важливу роль в бібліотечній справі, сприяючи організації та доступності інформації. Вона сприяє організації знань,

пошуку інформації та підтримці наукових досліджень. У сучасному інформаційному суспільстві, роль бібліографістики набуває особливого значення, і вона залишається важливою галуззю для забезпечення ефективного функціонування бібліотек та зручного доступу користувачів до інформаційних ресурсів. Бібліографи відіграють ключову роль у цьому процесі та сприяють підвищенню якості обслуговування в бібліотеках.

Список використаних джерел

1. Мовчан К. М., Звірич О. Бібліографістика – засіб популяризації результатів наукової діяльності. *Бібліопсихологія, бібліопедагогіка, бібліографістика, бібліотерапія в освіті: теорія і практика* : зб. тез доп. І-ї Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 27 серпня 2021 р. Мукачево : МДУ, 2021. С. 22-24

УДК 028.8:615.85-049.7:159.9(043.2)

ЩЕРБАН Т. Д., БРЕЦКО І. І.

Мукачівський державний університет,
м. Мукачево

ЗАСТОСУВАННЯ БІБЛІОТЕРАПІЇ В ПСИХОЛОГІЇ

Психологія завжди залишається актуальною, оскільки вона вивчає людську психіку та взаємодію індивідумів з оточуючим світом. В останні роки збільшилася увага до альтернативних методів лікування психологічних проблем, зокрема, до бібліотерапії. Бібліотерапія – це метод лікування та саморозвитку, що базується на читанні літератури для психологічного відновлення та самопізнання. Ця тема стає дедалі більш актуальною, оскільки люди шукають альтернативні способи зменшення стресу, покращення емоційного стану та подолання психологічних труднощів.

Останні дослідження та публікації в галузі бібліотерапії вказують на позитивний вплив читання на психічне здоров'я та загальний стан людини [1; 2; 3; 4]. Бібліотерапія може бути ефективною при лікуванні різних психологічних проблем, таких як депресія, тривожність, стрес та посттравматичний стресовий розлад. Читання може сприяти підвищенню самосвідомості, розвитку комунікаційних навичок та розширенню світогляду. Нові дослідження також вказують на те, що бібліотерапія може бути ефективним методом для підтримки психотерапевтичних сесій та саморозвитку.

Метою цього дослідження є вивчення і аналіз можливостей та ефективності застосування бібліотерапії в психології.

Бібліотерапія може бути ефективним і цінним інструментом для психологічного відновлення та розвитку. Вона сприяє зниженню рівня стресу та тривожності, поліпшенню самосвідомості та сприяє психологічному здоров'ю. Читання книг і літератури може стати засобом для самовираження та саморозвитку.

Бібліотерапія є досить широкою галуззю, яка використовується в психології для покращення психічного стану, самопізнання та розвитку. Основні аспекти її застосування наступні: підвищення емоційного благополуччя, покращення настрою, самопізнання, розвиток соціальних

навичок, самодопомога, підтримка психотерапії, розширення світогляду, допомога у лікуванні.

Підвищення емоційного благополуччя. Зниження стресу та тривожності: Читання може служити засобом релаксації та відволікання від щоденних проблем, допомагаючи знизити рівень стресу та тривожності.

Покращення настрою. Обрана література може бути інструментом для підвищення настрою, зміцнення позитивного сприйняття світу та життя загалом.

Самопізнання. Читання літератури, яка стосується психологічних аспектів особистості, дозволяє людям краще розуміти себе, свої переконання, цінності та власні психологічні особливості.

Розвиток соціальних навичок. Через вивчення характерів та відносин героїв у книгах, читачі можуть покращити свої навички спілкування та міжособисті відносини.

Самодопомога. Бібліотерапія може бути важливим елементом самодопомоги. Люди, які пережили психологічні травми, можуть знаходити в книгах підтримку та інформацію, яка допомагає їм покращити свій стан.

Підтримка психотерапії. Бібліотерапія може служити додатковим інструментом у психотерапевтичних сесіях. Терапевт може рекомендувати певні книги для пацієнта, що допомагає в узгодженні та підтримці терапевтичного процесу.

Розширення світогляду. Читання може відкривати нові світи, ідеї та погляди, що сприяє розширенню світогляду та розвитку креативних здібностей.

Допомога у лікуванні. Бібліотерапія може допомагати людям, які стикаються з психічними захворюваннями, у подоланні симптомів та покращенні стану.

Вибір правильної літератури може стати джерелом надії та оптимізму для тих, хто бореться з депресією чи іншими станами. Цей підхід базується на ідеї, що читання певних видів літератури може допомогти покращити психічне здоров'я та емоційний стан. Важливо врахувати аспекти, за допомогою яких бібліотерапія стане джерелом надії та оптимізму для тих, хто переживає депресію чи інші подібні стани, а саме це: вибір правильної літератури, відчуття співпереживання, пошук внутрішніх ресурсів, підтримка та навчання, посилення рефлексії та саморозуміння, створення позитивного простору, підтримка та розуміння від інших.

Вибір правильної літератури. Для того, щоб бібліотерапія була ефективною, важливо вибирати літературу, яка відповідає потребам та стану конкретної людини. Література може бути спеціально підібрана для відображення досвіду та почуттів, що відомі депресивним людям.

Відчуття співпереживання. Читаючи книги, де герої переживають схожі стани або подібні життєві труднощі, люди можуть відчутти, що їхні почуття та досвід не є індивідуальними. Це може дати відчуття співпереживання та підтримки, що робить процес покращення психічного стану менш самотнім.

Пошук внутрішніх ресурсів. Література може допомогти відкрити внутрішні ресурси та засоби подолання депресії. Герої книг можуть надихати

читачів на впорядкування своїх думок, емоцій та дій, що може сприяти самопокращенню.

Підтримка та навчання. Література може бути інструкцією щодо психологічних та поведінкових стратегій для подолання депресії. Книги можуть надавати поради щодо ведення щасливого та задовільного життя.

Посилення рефлексії та саморозуміння. Читання літератури, яка розглядає психологічні аспекти життя, може спонукати до глибокої рефлексії та розуміння власних почуттів та переконань. Це може допомогти подолати стереотипи та негативні переконання.

Створення позитивного простору. Читання в цілому створює позитивний та заспокійливий простір, в якому люди можуть відпочивати та забувати про свої проблеми. Це допомагає створити психологічний відпочинок та позитивний емоційний фон.

Підтримка та розуміння від інших. В книгах можна знайти слова та історії, які виражають те, що важко виразити власними словами. Друзі та родина можуть краще зрозуміти стан депресивної людини, коли вони читають ту саму літературу.

Усі ці аспекти роблять бібліотерапію значущим джерелом надії та оптимізму для людей, які борються з депресією та іншими психічними станами. Вона надає можливість знайти підтримку та інструменти для саморозвитку та покращення психічного здоров'я, що є надзвичайно важливим в процесі подолання депресії та відновлення емоційного благополуччя.

Узагальнюючи зазначимо, бібліотерапія – важливий метод у сучасній психології. Вона допомагає людям розкрити свій психологічний потенціал, подолати труднощі та покращити якість життя. Застосування бібліотерапії в психології є актуальним та ефективним підходом до психічного відновлення та саморозвитку. Воно може служити як доповнення до традиційних методів психотерапії і допомогти людям подолати різні психологічні труднощі. Результати досліджень вказують на позитивний вплив бібліотерапії на психічне здоров'я та загальний стан індивідумів. Докладніше дослідження та популяризація цього методу може допомогти багатьом людям знайти психологічний комфорт та підтримку в читанні та саморозвитку.

Список використаних джерел

1. Trębicki, G. (2014). *Synkretyzm fantasy. Fantasy świata wtórnego: literatura, kultura, mit*. Kraków: Wydawnictwo Libron.
2. Гуляс І. А. Аксіопсихологічне проектування життєвих досягнень особистості: монографія. Київ: «Вид-во Людмила», 2020. 448 с.
3. Карпенко З. С. Наративний простір терапії поезією: суб'єктно-ціннісний підхід. *Актуальні проблеми практичної психології*: зб. наук. пр., 2010. Вип. 10, С. 177–180.
4. Daboui, P., Janbabai, G., & Siavash, M. (2018). Hope and mood improvement in women with breast cancer using group poetry therapy: A questionnaire-based before-after study. *Journal of Poetry Therapy*, 31(3), 165–172. DOI: 10.1080/08893675.2018.1467822.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Абельчакова Надія Іванівна, завідувачка бібліотеки ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету», biblio1127@ukr.net.

Березюк Іванна Володимирівна, завідувачка відділу абонементу КЗ «Рівненська обласна бібліотека для молоді» Рівненської обласної ради, abonement.robm@gmail.com.

Білак Олександр Ярославович, здобувач вищої освіти (ОС «бакалавр») спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Мукачівського державного університету

Брецько Ірина Іванівна, кандидат психологічних наук, доцент, завідувачка кафедри психології Мукачівського державного університету

Бузаші Марк, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Мукачівського державного університету, sharpshelly28@gmail.com.

Бухаріна Ірина Іванівна, викладач англійської мови Новокаховського приладобудівного фахового коледжу (м. Нова Каховка), перекладач з англійської мови та редактор англійських текстів видавничої студії «ZORIANA» (м. Мукачєво), drinkinsbukharina@gmail.com

Веремчук Олена Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Мукачівського державного університету, overemchukropchuk@gmail.com

Вовк Юлія Миколаївна, бібліотекар I категорії КЗ «Рівненська обласна бібліотека для молоді» Рівненської обласної ради, вчитель англійської мови та зарубіжної літератури, kz.robm@gmail.com

Войцеховська Марія Василівна, завідувачка сектору періодики КЗ «Рівненська обласна бібліотека для молоді» Рівненської обласної ради, periodyka.robm@gmail.com.

Гаранко Віталія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання Мукачівського державного університету, v.garanko@gmail.com.

Гасуляк Софія Русланівна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Мукачівського державного університету, sonyahasulyak24@gmail.com.

Головчук Оксана Василівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Мукачівського державного університету

Голубка Євгенія Федорівна, здобувачка фахової передвищої освіти (ОПС «фаховий молодший бакалавр») спеціальності 013 «Початкова освіта» Відокремленого структурного підрозділу «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету»

Гольча Ангеліна Миколаївна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа» Мукачівського державного університету

Гоч Катерина Григорівна, провідний бібліотекар відділу мистецтв КЗ «Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека» Рівненської обласної ради, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа» Рівненського державного гуманітарного університету

Гусак Олександра-Ельвіра Василівна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа» Мукачівського державного університету

Даниленко Мирослава Платонівна, викладачка кафедри інформаційних та комп'ютерних технологій Відокремленого структурного підрозділу ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія, miroslava.danilenko2511@gmail.com.

Добоні Андріана Андріївна здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» Мукачівського державного університету

Заблоцька Валентина Вікторівна, завідувачка відділу маркетингу та методичної роботи КЗ «Рівненська обласна бібліотека для молоді» Рівненської обласної ради, molodymetod@gmail.com.

Кампов Надія Семенівна, старша викладачка кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету

Климчук Вікторія Сергіївна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» Відокремленого структурного підрозділу ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія

Крет Ольга Віталіївна, кандидат політичних наук, доцент кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи Рівненського державного гуманітарного університету, kret.olga@gmail.com.

Крижанівський Роман Вікторович, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Відокремленого структурного підрозділу ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія, romankrizanivskijzub@gmail.com.

Лалак Наталія Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти Мукачівського державного університету

Малець Олександр Омелянович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри готельно-ресторанної та музейної справи Мукачівського державного університету

Матвійчук Андрій Олександрович, аналітик військової школи «Боривітер», здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 033 «Філософія» Київського університету імені Бориса Грінченка

Мовчан Катерина Миколаївна, старша викладачка кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій, директорка наукової бібліотеки Мукачівського державного університету, movchan.mdu@gmail.com.

Монич Наталія Олександрівна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» Мукачівського державного університету

Моргун Алла Володимирівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій, деканеса гуманітарного факультету Мукачівського державного університету

Мотичка Вікторія Ігорівна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Мукачівського державного університету

Назарук Наталія Адамівна, директорка КЗ «Рівненська обласна бібліотека для дітей» Рівненської обласної ради, dtbiblioteca@gmail.com.

Орлов Дмитро Олександрович, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа» Мукачівського державного університету

Папета Дар'я Олегівна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Мукачівського державного університету

Патрикей Світлана Анатоліївна, кандидат історичних наук, директорка КЗ «Рівненська обласна бібліотека для молоді» Рівненської обласної ради, kz.robm@gmail.com

Петрова Анна Валеріївна, асистент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 «Освітні педагогічні науки» Мукачівського державного університету

Плутус Олександра Семенівна, кандидат історичних наук, голова циклової комісії інформаційної діяльності Відокремленого структурного підрозділу «Надвірнянський фаховий коледж Національного транспортного університету», diakyrlesia@gmail.com.

Пономаренко Лариса Олександрівна, кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів Державна науково-педагогічної бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, larisa_dnpb@ukr.net.

Попович Надія Ференцівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Мукачівського державного університету

Постельжук Олена Миколаївна, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, завідувачка кафедри інформаційних та комп'ютерних технологій Відокремленого структурного підрозділу ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія, olena.postelzhuk@gmail.com.

Прокопович Лідія Сигізмундівна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Мукачівського державного університету

Рашдорф Гельмут Зіхард, меценат закарпатської культури і духовності, член Німецького клубу економіки (м. Київ), один із засновників ТОВ «Діліжанс-Р» (м. Ужгород), zraschdorfszoriana@gmail.com.

Семенчук Віталіна Віталіївна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Мукачівського державного університету

Симонян Віталій Вікторович, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» Мукачівського державного університету

Смужаняца Діана Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри іноземних мов ДВНЗ «Ужгородський національний університет», diana.smuzhanytsya@uzhnu.edu.ua.

Сось Валерій Юрійович, здобувач вищої освіти (ОС «бакалавр») спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» Відокремленого структурного підрозділу ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія, nezlamnyy98@gmail.com.

Старова Юлія Василівна, кандидат психологічних наук, практичний психолог, викладач психології Відокремленого структурного підрозділу «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету»

Теличко Наталія Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання Мукачівського державного університету

Товканець Ганна Василівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри «Теорії та методики початкової освіти» Мукачівського державного університету

Тодавчич Неля Ярославівна, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» Мукачівського державного університету

Трачук Людмила Федорівна, кандидат історичних наук, викладач циклової комісії інформаційної діяльності Відокремленого структурного підрозділу «Надвірнянський фаховий коледж Національного транспортного університету», t_lulu@ukr.net.

Тряпичин Владислав Олексійович, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа» Мукачівського державного університету

Федів Євген Теодорович, голова ГО «Рада Почесних громадян міста Мукачева», активний громадський та суспільний діяч

Фельцан Інна Михайлівна, доктор філософії, старша викладачка кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання Мукачівського державного університету

Химинець Анна Марія Іванівна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Мукачівського державного університету

Цигак Василь Станіславович, заслужений працівник культури України, заступник голови ГО «Рада Почесних громадян Мукачева»

Чернецька Ірина Володимирівна, здобувачка фахової передвищої освіти (ОПС «фаховий молодший бакалавр») спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Відокремленого структурного підрозділу ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Дубенський фаховий коледж, lastocxka@gmail.com.

Черніговець Тетяна Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи Рівненського державного гуманітарного університету

Шатрова Марина Борисівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи Рівненського державного гуманітарного університету, shatromarin5@gmail.com.

Шевчук Валентина Валентинівна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа», спеціалізації «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія» Рівненського державного гуманітарного університету, prostopochta987@gmail.com.

Шершун Яна Іванівна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Мукачівського державного університету

Шутко Микола Вячеславович, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа» Мукачівського державного університету

Щербан Тетяна Дмитрівна, доктор психологічних наук, професор кафедри психології, ректорка Мукачівського державного університету

ЗМІСТ

Абельчакова Н. І. ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ В ПРОЦЕСІ БІБЛІОТЕЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	5
Березюк І. В. «ЖИВИ УКРАЇНСЬКОЮ» ЯК НАВЧАЛЬНО-ЛІТЕРАТУРНА ПЛАТФОРМА БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ МОЛОДІ	7
Білак О. Я., Прокопович Л. С. КНИЖКОВА ВИСТАВКА – ВІЗИТНА КАРТКА БІБЛІОТЕКИ	9
Веремчук О. В., Бузаші М. БІБЛІОТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ЛІКУВАННЯ КНИГОЮ У ПРАКТИЦІ РОБОТИ БІБЛІОТЕК	11
Вовк Ю. М. ПОДОЛАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ БАР'ЄРІВ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ЗАНЯТТЯХ СТУДІЇ “HAPPY ENGLISH WITH LUCKY AND CURSAKE”	13
Войцеховська М. В. КРАСЗНАВЧИЙ КВЕСТ В TELEGRAM ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА МАСОВОЇ РОБОТИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ МОЛОДІ	15
Гарапко В. І., Смужаниця Д. І. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ	17
Гасуляк С. Р., Веремчук О. В. КНИГА ТА ЇЇ РОЛЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	18
Головчук О. В. МАГІЧНИЙ ВПЛИВ КНИГИ І СЛОВА НА ДУШУ – МІСІЯ БІБЛІОПСИХОЛОГА	20
Гольча А. М., Головчук О. В. КНИГА ЯК ОСЕРЕДОК ЗНАХОДЖЕННЯ ІСТИНИ І СУТІ ЖИТТЯ	23
Гоч К. Г., Крет О. В. ПРОМОЦІЯ КУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА КРАЮ НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТІВ РІВНЕНСЬКОЇ ОУНБ	24
Гусак О.-Е., Мовчан К. М. РОЛЬ ДОКУМЕНТНИХ РЕСУРСІВ У ФОРМУВАННІ ДОКУМЕНТНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В БІБЛІОТЕКАХ	27
Даниленко М. П. БІБЛІОТЕРАПІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	28
Добоні А. А., Лалак Н. В. ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕРАПІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	30
Заблоцька В. В. ВИКЛИКИ ЧАСУ: БІБЛІОТЕКА ТА ВОЛОНТЕРСТВО	32

Кампов Н. С.	
ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА ЯК ЗАСІБ ВІЛЬНОГО ПОШИРЕННЯ ЗНАНЬ	34
Крижанівський Р. В., Даниленко М. П.	
БІБЛІОТЕЧНА ПЕДАГОГІКА ТА ЇЇ ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ: ФОРМИ І МЕТОДИ	36
Матвійчук А. О.	
ФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ УКРАЇНЦІВ ЗАСОБАМИ КНИГИ	38
Монич Н. О., Лалак Н. В.	
ЕКСКУРСІЯ В БІБЛІОТЕКУ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»	40
Моргун А. В.	
ПЕДАГОГІЧНА БІБЛОТЕРАПІЯ ЯК НОВІТНЯ ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ	42
Моргун А. В., Петрова А. В.	
БІБЛІОПСИХОЛОГІЯ, БІБЛІОПЕДАГОГІКА, БІБЛІОТЕРАПІЯ: ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА	44
Моргун А. В., Шершун Я. В.	
ІНФОРМАЦІЙНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК	46
Моргун А. В., Шутко М. В.	
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УКРАЇНІ	47
Мотичка В. І., Прокопович Л. С.	
УСІ ПОВЕРТАЮТЬСЯ ДО ДРУКОВАНОЇ КНИГИ	49
Назарук Н. А.	
ПРОЄКТИ З ПРОМОЦІЇ ЧИТАННЯ: З ДОСВІДУ РОБОТИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ДІТЕЙ	51
Орлов Д., Мовчан К. М.	
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА МДУ – АМБАСАДОР ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ	54
Папста Д., Мовчан К. М.	
ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ	55
Патрикей С. А.	
РОБОТА З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ У МОЛОДІЖНОМУ ПРОСТОРІ «НОТА»	56
Петрова А. В.	
ПРОБЛЕМА ЧИТАННЯ У СФЕРІ БІБЛОТЕРАПЕВТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	59
Плитус О. С.	
БІБЛІОТЕКА КОЛЕДЖУ ЯК ЦЕНТР ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВІЙНИ	61
Пономаренко Л. О.	
ДЖЕРЕЛА ПРО ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДОМИХ БІБЛІОТЕКОЗНАВЦІВ, БІБЛІОГРАФІВ, КНИГОЗНАВЦІВ	63

Попович Н. Ф., Гасуляк С. Р. РОЛЬ ДИТЯЧИХ БІБЛІОТЕК У ЛІТЕРАТУРНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	65
Попович Н. Ф., Семенчук В. В. СПЕЦИФІКА РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ДИТЯЧИХ БІБЛІОТЕКАХ	67
Постельжук О. М. ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ ТА ЇХ РОЛЬ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ	70
Постельжук О. М., Климчук В. С. БІБЛІОТЕКИ ЯК КЛЮЧОВИЙ РЕСУРС У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА	72
Прокопович Л. С. РОЛЬ КНИГИ У ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ ІВАНА ФРАНКА	74
Рашдорф З. Г., Бухаріна І. І. МЕЦЕНАТСТВО У ВИДАВНИЧІЙ СПРАВІ	76
Семенчук В. В., Малець О. О. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В МУКАЧІВСЬКІЙ МІСЬКІЙ ЦЕНТРАЛЬНІЙ БІБЛІОТЕЦІ ІМ. О.ДУХНОВИЧА	79
Симонян В., Химинець А.-М. І. КНИЖКОВА ВИСТАВКА ЯК ФОРМА ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БІБЛІОТЕКАРІВ	80
Сось В. Ю., Даниленко М. П. РЕСУРСИ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХНЬОГО ВИКОРИСТАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	83
Старова Ю. В., Голубка Є. Ф. МАЙНДФУЛНЕС В БІБЛІОТЕРАПІЇ ТА БІБЛІОПСИХОЛОГІЇ: ЗБАЛАНСОВАНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я	85
Теличко Н. В. ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ БІБЛІОТЕЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ	87
Тодавчич Н. Я., Товканець Г. В. БІБЛІОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	88
Трачук Л. Ф. ІНСТРУМЕНТИ БІБЛІОТЕРАПІЇ В УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАХ У ЧАС ВІЙНИ ...	90
Тряпцін В., Мовчан К. М. БІБЛІОТЕКИ ЯК ЦЕНТРИ БІБЛІОТЕРАПІЇ	92
Федів Є. Т., Цигак В. С. КНИЖКА, ПОКЛИКАНА ЄДНАТИ ПОКОЛІННЯ	94
Фельцан І. М. РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ ЕМПАТІЇ ОСОБИСТОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ КРИТИЧНОГО ЧИТАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	95

Химинець А. М. І., Прокопович Л. С.	
«ТАМ, ДЕ КНИГА, ТАМ І МОЯ ДЕРЖАВА» (ВОЛОНТЕРСЬКА РОБОТА НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ МДУ)	97
Чернецька І. В., Постельжук О. М.	
ВПЛИВ ЧИТАННЯ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ	99
Черніговець Т. І. ПУБЛІЧНІ БІБЛІОТЕКИ ЯК ЦЕНТРИ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ ЛЮДЕЙ СТАРШОГО ВІКУ	101
Шатрова М. Б.	
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА СУТРУКТУРА СУБ'ЄКТІВ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНСЬКІЙ БІБЛІОЛОГІЇ	103
Шевчук В. В., Шатрова М. Б. ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗВО	105
Шершун Я. І., Моргун А. В.	
ЛОНГРІД ЯК ФОРМА ЖУРНАЛІСТСЬКОГО МАТЕРІАЛУ	108
Шутко М. В., Мовчан К. М.	
РОЛЬ БІБЛІОГРАФІСТИКИ В ЕФЕКТИВНОМУ ЗБЕРІГАННІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОСТУПНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ	110
Щербан Т. Д., Брецько І. І.	
ЗАСТОСУВАННЯ БІБЛІОТЕРАПІЇ В ПСИХОЛОГІЇ	111
Відомості про авторів	114

Наукове видання

***БІБЛІОПСИХОЛОГІЯ, БІБЛІОПЕДАГОГІКА, БІБЛІОГРАФІСТИКА,
БІБЛІОТЕРАПІЯ В ОСВІТІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА***

Збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції,
27 жовтня 2023 р.

Голова редакційної колегії: *Щербан Тетяна Дмитрівна*

Відповідальний за випуск: *Прокопович Лідія Сигізмундівна*

**Упорядкування та
комп'ютерна верстка:** *Веремчук Олена Володимирівна*

Формат 60*84/16
Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк. аркушів – 8,2

Адреса видавництва:
Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600,
тел./факс: (03131) 2-11-09. E-mail: rvc@mail.msu.edu.ua

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>